

Ikuó kóntímù **Di mpátíri tɔ̀ tìi náàntì**

Mukétímù kó dipátíri ti náá nyIsidayεεriβε tùðkemè mme Kuyie mbè duó ndìi èi. Kè Ikuó kóntímù kperi sɔ̀oté ke ti náá mMɔ̀yiisi nàké tì Isidayεεriβε. Mɔ̀yiisi do denni Isidayεεriβε Kuyie mbè dómè mme nè kù pĩ mmùù tɔ̀mmú be kpéí.

Kù do bè dð̀nè mè metaummè ké mbè ni dikpàà miεke bè dò kéri dè, ké mbè kánké be dootitɔ̀bè, ké mbè náá nku tannò, nè kù do bè dɔ̀unnè mè dinùù.

Dè né í tú kù cénke do bè dènni máà ndi tìi dð̀, nè Kuyie nkuó ti die nke yà dè yepáte tɔ̀yè miεkení. Mɔ̀yiisi do náánnè dinitidaà ndi, nè keisò̀kè, ke tú bèε kɔ̀tení ti Yiè nKuyie mborè kéwammú ké kù taunnè kunku Kuyie. Mɔ̀yiisi do ìkú tìi ìnkè tìi tu ò do bè náámmè ke tú: Díndi Isidayεεri n nìtìbè kénténè Kuyie nkùù tu ti Yiè nKuyie nkù tu mù. Di dò nkéndómu ti Yiè nKuyie nkuù di te, dí nkù dó nè di yèmmè memou nè di wèrí mú mumou (6:4-5, tì nàkému Matie 22:37).

Ikuó kóntímù kó dipátíri náàntì kó dikūnnì tu ikuó nyi. Bè do di yà Sedisadεmmu nwe Kuyie ncíètè miεke Sosiasi tu dīi mōnni okpààti. (Wénté 2 Bekpààtibè 22). De kó dipátíri náàntì bomu metaummè kòtímè kó yepáte tɔ̀yè miεke nè metaummè pàmmè kpεye mayè miεke.

Bèè do kaà nde kó dipátíri dimònnì nè tínti bèè dī kàà nyíe, ndi ti denni tì tu: Onìti a bo mbomè kè de da naati tú: A bo nyiémme Kuyie nhOdeetiwè opatiwè da náá ntì a borime memou miεke.

Di mpátiri náànti dúọ ke dómme

1. M̀oyiisi do nàké tì meketimè kukó nSuditẽẽ yáà ke bè dèntení Kuyie ndòò dè be kpéí 1:1-4:43
2. M̀oyiisi nàké tì m̀edérimè:
Ò bè dèntemè Kuyie ntannò t̀epíítè 4:44-5:22
Itié nyitié M̀oyiisi bè dèntè ì 5:23-11:32
Ti Yiè nKuyie nkó ikuó 12-26
3. Isidayeeribe do dómme kètãáté mesàà nyoo meyei, bè bo yiemme Kuyie nkpeti yoo bèè ti yete 27:1-28:68
4. M̀oyiisi nàké tì mesomme 28:69-30:20
5. M̀oyiisi bè caummè ke dèè ke ku 31-34

M̀OYIISI DO NÀKÈ TÌ MEKETIMÈ KUKÓ NSUDITÈÈ YÁÀ

¹ Di mpátiri t̀o tináànti M̀oyiisi do nàké tì nti Isidayeeribe bəm̀ou ke s̀s̀ mbè bo kukó nSuditẽẽ kó diyáà t̀erì dikpáà t̀edəntè Adaba ke wetí Sufu, kè Padanni kpáà bo ku m̀píkù. Tofeedi nè Dabanni nè Asedoti nè Disaabu kè yè bo kupíkù tekù. ² A bo ítemè Odebu kékété Seii t̀arè ìnkè kó kuce kénkəri Kadeesi-Bannea, dè m̀òke mucèmmu yewe t̀epíítè nè òmáà ndi. ³ De do s̀s̀ ndè m̀òke yebie nsipísìnàà ndi nè Isidayeeribe yèmè Esibiti, dibenni t̀ànkù t̀epíítè nè òmáà kó diyìè ketirì. De yìè ndi M̀oyiisi nàkémè Isidayeeribe ti Yiè nKuyie nhò nàké tì tim̀ou ke tú wèè tì mbè nàké. ⁴ Dè do s̀s̀ mM̀oyiisi namu Am̀riibe kpààtì Sionni Esibonni èi kou, ke na Basãã kóo kpààtì Ọku Etedei èi kou wèè do bo Asitadoti.

⁵ Bè do bo kukó nSuditẽẽ yáà ndi M̀oabu tenkè, dèndè M̀oyiisi bè dèntemè Kuyie nkuó.

Kuyie nyëmmè Isidayεεribεε íté késòoté

⁶ Kè Mɔyisii bè nàké ke dò: Ti do bo dù m̀ǹǹǹi ditàri Odebu ìnkè kè ti Yiè nKuyie nkùù ti te kè kùu béimmu ke tú: Di bo die nkè dè m̀ǹntemu, ⁷ íténè kékote Kannahãã kabe Aməriibe tārè nè yehékè yèè dè t̀kè, yèè bo kukó nSuditëë pèémmè nè tedantè Adaba yetārè ìnkè nè Nεkefu nè dàméèrì pèémmè kó yehékè, késòoté kétuoke Dimaa tārè kèpèëté kétuoke kukó ndiekù Efadati. ⁸ Ntenè ketenkè ti Yiè nKuyie nkùù di te kù di duó nkè. Katenè ké kè tieke! Ke yé kuù do béimmè képarikè ke dò kù yóó ke duó ndi yembè Abarahammu nè Isaki nè Sakabu bembe nè be yaábíó.

Mɔyisi ànnémè beniùbè

⁹ De m̀ǹǹǹi ndi, n di nàkémè kè n d̀: M báá na ké ndi ni m máà. ¹⁰ Ti Yiè nKuyie nkùù di te kù di d̀d̀omu mesàà nkè di sũ, nte d́ndi yíe nke sũ nsiwãã d̀mmè. ¹¹ N dómu ti Yiè nKuyie ndi yembè do tũ nkùu yóu kè di sũ nkèpèëté di mè mmàmè kuce tekoupiítè (1000), kè kù di d̀d̀ mesàà nkéndonnè kù béimè. ¹² M bo yíme m máà kéntũnni di kpeti nè di kó iũrii nè di kó mutuutimù. ¹³ Tãáténè benitibè di kó iwuɔ mmieke bèè mòke meyèmmè ke ciì kè m bè duó ntikóti. ¹⁴ Kè di yie nke d̀ m béi ntì wenni. ¹⁵ Mèmmè ñ tãátémè di wuɔ mmieke bèè mòke meyèmmè ke ciì ké bè baá nyetírè nyetírè. Biε ntekoupiítè (1000) betabè tekòutè (100), betabè sipísìnùmmù, betabè tepíítè, ke né yíénè betabè bèè ni di wuɔ. ¹⁶ De m̀ǹǹǹi ndi n nàkémè bèè tu beniùbè di cuokè kè n d̀, kè be kabe ní t̀ǹi tináàǹti bèè bè kènté, kè bè dó ké bè beé ntimatì bèè tì tũnte. Kòo nìti nwe nè o kou, yoo onìti nè o kóo

pòò bèe me nti tũnte. ¹⁷ Bè bá mbekù ke baàti, bè kènté mèè botí osámpròu bèe me nkénté odièwè, bè bá ndé òmòu be mièke ke yé bè bekùmè nè Kuyie nkó diyètìrì ndi, kè tìmatì me mpèēté be wērímú bèe tì tǎní m borè kè n tì kèè. ¹⁸ De mǎnnì kè n di nákému di dò nkéndòorimè.

Isidayeribe do yetemè Kuyie nkpeti ke sò mbè duúnnè ketenkè Kuyie mbè duó nkè

¹⁹ Mèmmè kè ti íté Odebu tǎrì kéta fekpráfè tedòntè kofe di mè nkèténi fè, káyènnènní Amòriibe tǎrè ìnkè kó kuce kéndònnè ti Yiè nKuyie nkùu ti te kù do ti nti nnàkémè, kè ti tuòkení Kadeesi-Bannea. ²⁰ Kè n di náké kè n dǎ: Ti tũòke Amòriibe tǎrì ndi ti Yiè nKuyie nkùu ti te, kù ti duó ndi, ²¹ ntenè ketenkè ti Yiè nKuyie nkùu di te kù di duó nkè, ke bo di ìikè. Kòtenè kè kè cǎuté kétieke ti Yiè nKuyie ndi yembè do tũ nkù me nyè. Di bá nyǐkù kè di kǎmbùàti nduò.

²² Kè dí kòtení m borè ke dǎ: Tí tǎ mbenitibè kè bèe kòte képaaté ketenkè kèwètení kè ti náké ice ti dò nkéketé ì nè yehèkè ti dò nkéta yè. ²³ Kè m pénsìrì de kó tináahti kédèite di wuò mmieke onitì òmáà òmáà kè bèe wènné benitibè tepíitè nè bèdébè kè m be tǎ. ²⁴ Kè bèe kété kédeke ditǎrì, kétuòke Esikòadi biriku kè kù paaté, ²⁵ kékòũ de kó ketenkè kó yetebe kèntóní kè ti benke, kè ti náké ke dǎ: Ti Yiè nKuyie nkùu di te kù di duó ndi èi tu disààrì ndi. ²⁶ Kè di me nyí nyie nke bo kòte, kèyete ti Yiè nKuyie nkùu di te kù di náké tì. ²⁷ Kè dí tuute kènnáá ndi touti mièke ke tú ti Yiè nKuyie nyí di dómu deè te kè kù di dènnení Esibiti, ke bo di duó nhAmòriibe kè bè di kuò. ²⁸ Di kǎnti de nyǎrike kè di dǎ: Ti kòbe ti náké tì tii yárikùnnè ti kǎnti, ti yóó tanné timáà ònti mièke?

Bè tu de kó benìtìbè kpeń̀nìmu ke deu, ke ti p̄ēēté. Kè tidadietì kè bo, kè be ekè deu iduotì ì yè fité kè ì deke kékáá ntiwetì. Kè tidadietì Anakiibe kè bo.

²⁹ De m̀nnì kè n di náké kè n d̀: Di k̀ntì bá nhau di bá mbè yĩ̀kù. ³⁰ Ti Yiè nKuyie nkùù di te kù di bonèmu ke yóó bè kpannè di kpréí, kù kpannè m̀è botí Esibiti k̀be kè di dè yà nè di nu. ³¹ Di yàmu di móm̄mbè kuù di t̄mè dikpáà t̄d̄ontè miēke di ce kum̄u onìtì ò nt̄mè o birē, kè di m̀ ntù̀kennì diē. ³² Nè m̄m̄me di m̄ nyí yie nti Yiè nKuyie nkùù di te ku kpeti. ³³ Kunku kùù do di ni dikpáà miēke ke di benkú di dò nkémbátírí dè, ke ní ndi mí keyènkè kè di wúo nkuce kuyie m̀nnì ke ní ndò ndiwetiri ke di ni.

³⁴ Kè ti Yiè nKuyie nkeè di t̀̀t̄e ke náá ntì kè ku miēke yènní kè kùu b́i nke d̀: Mí ndi Yiè nKuyie m b́im̄mu, ³⁵ kut̄nkù ȳiku kuu nk̀be kó dimàà, òm̄u báa yà ketensà̀kè n do b́i nke d̀ n yóó duó nkè be yembè. ³⁶ Yefundee birē Kadebu weè m̀à yóó kè yà, wenwe nè o yaàbí, b̄m̄be n yóó duóm̄mè ketenkè ò ce nke paaté kè. Ke ȳ ò yiem̄mè ke t̄̀nne n ȳ mm̀u weti weti.

³⁷ D̄i do te kè ti Yiè nKuyie m̄miēke n yènní kè kù d̀ bá mí m móm̄mū n yí tati de kó ketenkè, ³⁸ kè n kóo t̄ntì Sosuwee Nunni birē weè yóó kè ta, ke d̀, nh ò ȳé dik̄mb̀̀, kè weè yóó di tanné d̄indi Isidaȳeribe di tenkè, kè dí kè tieke. ³⁹ Di bí s̄m̄p̄ó di do ȳ mbè yóó túóké ì, ì ì ȳ m̄ȳei nnè mesàà, ì yóó ta de kó ketenkè. Ìnyi n yóó kè duóm̄mè, kè ì kè tieke. ⁴⁰ D̄indi biē, w̄tenè kéwetinnè dikpáà t̄d̄ontè tipèntì kóo d̄am̄èrì.

⁴¹ De m̀nnì ndi di nàkémè ke d̀, di càke ti Yiè

nKuyie nku, di yóó báátímu, bá wè o kparìnentì kékote ké bè dokénè, di Yiè nKuyie nkùù di te kù tì ndi nàké ke yē mmù. Kè dí báátí di kparìnentì ke bo deke ditāri, kè di yèmmè dò ndè í yóù di bo túótémè ketenkè. ⁴² Kè ti Yiè nKuyie nni nnáké ke dò: Náké be kè bè báá kote kèdo be dootitòbè, ke yé n yí bè bonèmè. Bè báá benné kékote kè be dootitòbèe bè kùò. ⁴³ Kè n tì ndi nàké bá di í nyie nke n kènté, kéyete ti Yiè nKuyie nkó dinùù, kékété nè di móm̄m̄m̄be kó dik̄m̄bùò kèndeètì ditāri ke bo bè dokénè. ⁴⁴ Kè Am̄riibe bèè maá de kó ditāri kè bè me nyènní ké di munné ice k̄m̄e, ké ndi beti Seii tārì ke kòutì kètuòkenè Ɔdimaa èì. ⁴⁵ Di ke nkonní kèkuónnè ti Yiè nKuyie, kè kù í nkèè di dabùò bá kù í ndake de kpeti. ⁴⁶ Mèmmè kè dí m̄bo Kadeesi kèmm̄ntè mediè.

2

¹ De kó difōnkùò ndi ti itémè kékónté kètūnne dikpàá kó kuce kùù yìèné dàmm̄èrì tipèntì kou, ti Yiè nKuyie nti nàké ke yē ndè ñdòmmè. Mèmmè kè ti nfirì Seii tārì ke dò yewe péu.

Isidayeeriibe itémè Kadeesi kèntò kètuòkenè Adinò

² Kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dò: ³ Di firì di ntārì kè dè m̄ntemu, kèténè kubakù yóù bíkè. ⁴ Náké Isidayeeriibe ke tú. Bè itimu ke bo pēētè Seii tenkè be kòbe Esayuu yaábí tenkè m̄nku, bè yó mbè dému bè né d̄òò meyoðmmè. ⁵ Bè báá bè dokénè, n yí yóó bè duó ndèmarè be tenkè mieke bá kè dè né mm̄annè tenaàcètè kó mep̄kùmè, ke yé n duómmè Esayuu nwe Seii tārì kó ketenkè kè weè yó nke te. ⁶ Bè yóó dontému Esayuu kòbe borè tidiiti bè yóó di tì nè menie mbè yóó yà mè. ⁷ Ke yé mí mbe

Yiè nKuyie m bè dòòmè mesàà mbe tōmmú mumou miēke, yebie nsipisìnàà ndi yíe mí mbe Yiè nKuyie m bè bonèmè fekrafè fie mmiēke, dèmarè í bè dònté.

⁸ Mēmme ti itémè ti kōbe Esayuu yaàbí bèè bo Seii tārì be borè kéréxēté kéréénnè kuce kùù yíe Edati nè Esiyonni-Kebee tenkè, kētūnne dikpáà tedontè Adaba kó kuce kùù yìènnè Mōabu. ⁹ Kè ti Yiè nKuyie nni nnáké ke dò: Di báá do Mōabu kōbe mudoò di báá bè wènté, n yí yóó di duó ndèmarè be tenkè miēke. Dòti yaàbí nyi n duómme Adi tenkè kè bè kè te.

¹⁰ Nè dimònni Emiibe beè do dè bo, bè do tú kuwuo ndiekù kōbe mbe, benitidiebè ke dōnnè Anakiibe. ¹¹ Bè do bè kōnnè Emiibe mbe nè Defaiibe. Kè benitibè yèmmè ndò nhAnakiibe tu Defaiibe mbe, kè Mōabu kōbe mbè yu ke tú Emiibe. ¹² Ōriibe beè do bo Seii nè dimònni, kè Esayuu yaàbí bè bèti ké bè kùò bəmou páíi kékari be tenkè. Isidayeribe do me ndòò ketenkè ti Yiè nKuyie mbè duó nkè.

¹³ De mònni ndi ti Yiè nKuyie nti nàkémè ke dò: Íténè késénté kukó nSedeki, kè tí kù sènté. ¹⁴ Ti de nyitè Kadeesi-Bannea ké nyóó tuòke kukó nSededi ke bo sénté, kè dè ti túóté yebie nsipisitàati nè yèni. Kè ti do iti Kadeesi-Bannea kè bèè dò nkéna kékote mudoò kè bée kù bəmou kè ti mu nyí tùòke Sedikoo. Ti Yiè nKuyie ndo yē ndè yó ndòmmè. ¹⁵ Ti Yiè nKuyie nkuù do bè poté ku mómmōnku ké bè dèè páíi bá bè kòò mōu ténke í nkpaá be kó dikari.

¹⁶ Bèè dò nkéna kékote mudoò bè ku dìi mònni bəmou kédeè, ¹⁷ kè ti Yiè nni mbéinnè ke dò: ¹⁸ Di mmònni di yóó séntému Mōabu tenkè kéta Adi kōke, ¹⁹ Amōniibe tenkè di báá bè do mudoò di báá bè

wèh̄tè n yí yóó di duó ndèmarè be tenkè mieke, n kè duó nDati yaàbí nyi, beè kè te.

²⁰ Defaiibe cie do nke nè dimònni beè do dè bo, kè Amòniibe bè yu ke tú Sānsumiibe, ²¹ bè do tú kuwuò ndiekù nku ke kpeñni ke deu ke dònne Anakiibe, kè Amòniibe tuakení kè ti Yiè nKuyie nduó nkè bèe bè bèti ké bè kùò páíí kékari be tenkè. ²² Kù do dòmè Esayuu yaàbí bèè do bo Seii, ke duó nkè bèe beti Ōriibe kékari be tenkè, ke kpaá kè dè bo nè yíenní. ²³ Afiibe beè do bo Kasaa èi nè de kó sihekésí, kè Kafutò èi kàbe bè do tú bè Kafutodiibe kè bèe kàtení ké bè kùò páíí kékari be tenkè.

²⁴ De kó difōnkùò kè ti Yiè nKuyie nni nnáké ke dò: Íténè késénté kukó nhAdinò, n di duómmu Amòriibe kpààti Sionni Esibonni èi kou nè o tenkè. Donè we mudoò, ²⁵ kètúóté yíe nnè yewe yèè kpaaní ibotí imòu ìì bo ketenkè ìnkè kùmakù í yóó di dáátí. Bèè kó dimàà bo keè di kpéí kufōwaa nkuù yóó bè auté kè bè nkpeutí.

Isidayeribe fiètemè okpààti Sionni kó dikpààtiyuu

²⁶ Mèmmè kè tí mbo Kedemati kó dikpàà tedòntè kédèite benitibè kètò nhEsibonni èi kóo kpààti Sionni borè, kè bè bo ò nàké ke dò: Nè diwèi ndi ti kéroòmè. ²⁷ Ti dó kéna a tenkè nke kèpèēté, ti yó mbaké kuce maa ndi ti í yóó dauté kubakù yóu yoo kucanku. ²⁸ Ti yóó da donténèmu tidiiti ti yóó di tì nti ké da donténè menie nkéyà. Ti yóó na a tenkè maa ndi kèpèēté. ²⁹ Esayuu yaàbí ìì bo Seii tenkè nè Mòabiibe bèè bo Adi èi bè ti dòmè, ti dó késénté Suditè nwe kékote ketenkè ti Yiè nKuyie nkuù ti te kù ti duó nkè. ³⁰ Esibonni kóo kpààti Sionni me nyí nyie nke bo ti pā kuce kè tí pèēté o tenkè, ti Yiè nKuyie nkuù do

kpénkùnnè o to nè o yèmmè, kè dè bo yie nkè kùu bè ànné ti n̄ou miéke dè mè ndòm̄mè yíe. ³¹ Mèmmè ti Yìè nKuyie nni nnàkémè ke d̄ò: N da duóm̄mu okpààti Sionni nè o tenkè. Do we mudòò kéfiete o tenkè. ³² Kòo kpààti Sionni íténè o nìtibè ké ti do Yaasi èì. ³³ Kè ti Yìè nKuyie nhò ànné ti n̄ou miéke, kè ti bè poté wenwe nè o nìtibè, ³⁴ kéfiete be ekè yem̄ou kékuò benitidaabè nè benitipòbè nè ibí, bá òm̄òu í nyenté bá òm̄áà. ³⁵ Iwũṣ m̄áà ndi nè tinenti ti do éimè de kó diheì miéke, ³⁶ kétúóté Adowee, diheì d̄iì bo kukó nhAdinò kó mepéém̄mè nè diheì terì d̄iì bo Adinò biriku miéke, kéntò kétuòkenè Kadaadi tenkè, diheì marì í mbo ti yĩèke d̄i. Ti Yìè nKuyie nkuù do yè nti duó nyem̄ou. ³⁷ Am̄oniibe tenkè m̄áà ndi ti do í kàákémè nè kukó nSabòki kó mepéém̄mè nè yetārè ìnkè kó yehékè nè yebòrè teyè ti Yìè nKuyie ndo ti nàké ke d̄ò ti báá kàáké yè.

3

Bè fiètemè okpààti Ōku kó yehékè

¹ Kè tí íté de borè kēp̄ĩ nkuce kénk̄ori Basãã. Mèmmè Ōku Basãã kóo kpààti íténímè nè o ããpòmbè bem̄ou ké ti do mudòò Etedei èì. ² Kè ti Yìè nKuyie nni nnàké ke d̄ò: A báá ò ȳòte, n we nda duóm̄mu wenwe nè o nìtibè nè o èì. A yóó ò d̄òò a d̄òòmè mme Am̄oriibe kpààti Sionni Esibonni èì kou. ³ Mèmmè ti Yìè nKuyie nkùù ti te kù ti duóm̄mè Ōku Basãã kóo kpààti nè o nìtibè ke ti bè poté kékuò bá òm̄òu í nyenté bá òm̄áà. ⁴ Kè ti tieke o ekè yem̄ou, òmarì í nkpaá kētú o kperi, de kó yehékè do bo yem̄ou sipísikuò ndi. Adik̄obu kó kutemp̄ē Basãã tenkè kem̄ou okpààti Ōku kpààtiyuu dim̄ou. ⁵ De kó yehékè

do tú yehékè dieyè nyè kè iduotí yè fité kè yebòrè kpetí ke páké imátideí. Ke né mbúúti yehékè péu iduotí í fité yè. ⁶ Kè tí yè pònte páíi kédéité ti do yímè Sionni Aməriibe kpààti kékuo benitidaabè nè benitipòbè nè ibí, ⁷ kérémmú iwũs nè dèè kó dimàà bo yehékè mieke.

Bè totímè Kadaadi tenkè

⁸ Mènmè ti fiètemè Aməriibe kpààtibè bédé kó yehékè kukó nSuditèè kó diyàà, kétúóté kutekù bè yu kù ke tú Adinò kéntò kétuòkenè Ediməw tārì. ⁹ Sidonni èi kəbe do yu Ediməw tārì ke tú Sidiyonni nwe, kè Aməriibe di yu ke tú Senii. ¹⁰ Kè tí fietè ditennì kó yehékè yeməu nè Kadaadi tempè nkuməu kpəye. Basāā oməu kéntò kétuòkenè Sadikaa èi nè Etedèii èi, okpààti Ōku kó yehékè nyè. ¹¹ Ōku Basāā kóo kpààti weè do yenté òmàà ke kpaá fòu Defaiibe botí mieke, kòo dɔ̀ù ntú timátì kperi, kè di okùmè pènkù métìrì mènàà, kè di pèkùmè bo mbo métìrì mèdémè, kè di mbo Adaba Aməniibe eidiè.

¹² Mènmè kè ti fietè de kó ketenkè keməu, kétúóté Adowee kukó nhAdinò pèémmè, kéntò kétuòkenè Kadaadi tārì nè de kó yehékè dikéè, kè tí yè duó nDubenniibe nè Kadiibe, ¹³ kétúóté Kadaadi tenkè kèè kpaá nè Basāā kóo kpààti Ōku kó dikpààtiyuu diməu. Adikəbu kó kutempè nkuməu ké dè duó mManansee kó kuwə ndikéè kəbe, bè múnke de nyu ke tú Defaiibe tenkè. ¹⁴ Manansee birè Yaii weè do fiète Adikəbu tempè kuməu, kékote kédítè Kesuriibe nè Makatiibe be tenkè mánku, kényú de kó yehékè Basāā kpəye, o mómmuə nho kó diyètìrì ke dɔ̀ Yaii ekè, kè bè kpaá ke me nyè yu nè yíenní. ¹⁵ Kè n yè duó nKadaadi tenkè Makiidi yaàbí, Manansee

bire, ¹⁶ kẹtúóté Kadaadi èi kénto kẹtuṣkenè kukó nhAdinṣ kẹ n dè duó Dubenniibe nẹ Kadiiibe. Kẹ de kó kukó nni ntú be tenkẹ mànku kubakù cǎnku bíékè kénto kẹtuṣkenè kukó nSabṓki Amṓniibe tenkẹ mànku. ¹⁷ Kẹ kuù ntú Adaba nẹ Suditṣṣ dè mànke dè kénto kẹtuṣkenè Kinnedeti ke mme ndò nkẹtuṣkenè Adaba kóò dàméèrì kénto kẹtuṣkenè mukókúú nkóo dàméèrì pẹ́mmè nẹ Pisikaa tǎrì diyìè yìèní kẹ̀è bíékè.

¹⁸ De mṓnnì ndi m bẹ̀ nàkémè kẹ̀ n dò: Ti Yiè nKuyie nkùù di te kù di duómumu de kó ketenkè. Díndi bẹ̀è kó dimàà tu behǎǎpṓmbè di dò nkẹtúóté tikpàrinentì nti kèniitè di kṓbe Isidayeribe tṓbè, kẹ̀ dí sénté kukó nSuditṣṣ. ¹⁹ Di pobè nẹ̀ di bí nẹ̀ di wũṣ deè yó nkpraá yehékè n di duó nyè miεke, n yǐmu di wũṣ sũmè. ²⁰ Kẹ̀ díndii kṓte kẹteennè di kṓbe, kẹmbaanè ti Yiè nKuyie nkùù di te bo bẹ̀ duómumè be kó yehékè kukó nSuditṣṣ yáà, diyìè taà kẹ̀, kẹ̀ bẹ̀ kànnε kẹ̀ bẹ̀ omṓpunnε, kù di yĩmè. De mṓnnì kẹ̀ di né wētení bá wè o èi nh ò duó ndì.

²¹ De mṓnnì ndi n nàkémè Sosuwee kẹ̀ n dò: A yàmù nẹ̀ a nuṣ nti Yiè nKuyie nkùù di te kù dṓṓmè Amṓriibe kpààtìbè biε mbedé, kù yóó me ndṓṓ yekpààtìyṓ yemṓu a yóó sénté kukó nkéta yèè miεke. ²² Di báá bẹ̀ yṓte ti Yiè nKuyie nkùù di te kuù yóó kra ndi kpéí.

Mṓyiisi kuṓnnèmè Kuyie

²³ Dende n kuṓnnèmè ti Yiè nKuyie nké kù sautenè ke dò: ²⁴ Áú! N Yiè nKuyie nfṓṓ keté a bo benkemè mí nha kóo tṓnti a wērímu nẹ̀ a kpetì. Kéĩnkè nẹ̀ ketenkè duómè òmṓu í bo ke da dṓnnè wèè na ke dṓṓ a dṓori dè. ²⁵ N Yiè nKuyie, yóu kẹ̀ n sénté kukó nSuditṣṣ kẹ̀yà ketensààkè nẹ̀ yetā̀rè sà̀yè, yèè kẹ̀ bo, nẹ̀ Dimaa

kó ditāsààrì. ²⁶ Dîi kpéi nke ti Yiè nKuyie mmieke do m peikemè bá kù í nkèè n kù kuónnè diì dabònnì, ké n náké ke dò: Dè sànnèmu memme, ténke bá m béinnè de kó tináaàntì. ²⁷ Deke Pisikaa tãrì yómmè kéwénté diyìè taà kè, nè di yìèní kè, nè kubakù youú nè kucãnkù diyìè yìèní kèè bíékè, kéwénté ké dè yà nè a nuò, a né í senti kukó nSuditèè a mè nwùò nkù. ²⁸ Duó nyitié nSosuwee, yáukunne o kãntì, yíé we dikãmbùò, weè yóó bè niité ké bè tanné ketenkè a mè nwùò nkè.

²⁹ Memme kè tí mbo Bèti-Peòò biriku ìkè.

4

Mòyiisi yèmmè Isidayeribe ntũ nKuyie nkuó

¹ Kè Mòyiisii yíé kébéi nke dò: Díndi Isidayeribe kénténè ti Yiè nKuyie nkuó nè kù di tiè ntì, kéndòòrì dè yèmmè, kè dèe yie nkè dí nfòu kéta ketenkè ti Yiè nKuyie ndi yembè do tũ nkù di duó nkè kè di bo tieke. ² M mè ndi duó nyì tié ndi báá yaate ìmàì i mieke, di me mbáá yíé ìmàì. Di mpí nti Yiè nKuyie ntannò yemou kényíé nyè yè mmù, n yè ndí duó nkè yè dòmmè. ³ Di yàmu nè di nuò nti Yiè nKuyie ndòò dè Baadi-Peòò. Bèè kó dimàà do tũnne dibòò Baadi, di Yiè nKuyie nkùu di te, kù do bè kùomu bəmou páíí. ⁴ Díndi bèè do dòòrì ti Yiè nKuyie nkùu di te kù dó dè, dîi mè nkpaá fòu yíé.

⁵ N Yiè nKuyie nni nnákému ku kuó nè ku tannò kè ñ dè ndi tũo, kè dè bo yie nkè di ta diì mònnì ketenkè ti Yiè nKuyie ndi duó nkè, di ndòòrì dè yèmmè. ⁶ Mpínnè Kuyie nkuó nè ku tannò ke dòòrì dè yèmmè. Memme di bo ntúmè bèè màke meyèmmè ke cii ibotí tɛi ìkè. Kè bèe keè di náámmè Kuyie

nkuó nè ku tannò kényí: Kuwuò ndiekù kàbe biè ntu bèè màke bèmbe meyèmmè ke ciì. ⁷ Kuwuò ndiekù ònku bo kè Kuyie mbè tókénè, ti Yiè nKuyie nti tókénè mèè botì? Bá kè ti kù kuónnè dùi mònñi kù òò keèmu. ⁸ Yàà kuwuò ndiekù ònku bo ke màke ikuó nè yetannò dèè tu timómman̄ti ke dònñè m mè ndi duó nyìi kuó nè yèè tannò yíe?

Məyiisi nàkémè Isidayeribe Kuyie mbè benkemè kumáà Odebu tārì ìnkè

⁹ De mònñi ndi ti Yiè nKuyie nni nnàkémè ke dò: Di né dò nkédòò meyoðmmè mme kényé dimáà kpéí, di báá yè n di nuò nyà dè kpéí, di báá yóu kè dèe yè di yèmmè mièke nè di bo mbomè. Dí dè nàké di bí nè di yaàbíó. ¹⁰ Dentenní di do cómmú dùi mònñi ditārì Odebu di Yiè nKuyie nkùù di te ku ìkè, kù do n nàkému ke dò: Tíí n nìtìbè n dó ké bè béinnèmu kè dèe yie nkè bè nni ndé sáà nè bè bo mbomè, kètuò n kuó be bí. ¹¹ Kè n di nàké kè di tínní kéncoómmú ditārì pèri kè di cajú mmuháá nkè mù dèkù kèìnkè. Kè dibiiñni nè yewetisùò ke dè dàátí. ¹² Kè ti Yiè nKuyie nni ndi náánnè kè ku tammè yìèní muháá mmièke kè di nyo ku tammè máà bá di í yà ku ìkè. ¹³ Kè kù di benke ku taummè kèwāri ku tannò tepítè titápíètì tìdè ìnkè, ke yè ndí nyè tū nke dōori yè yè mmù. ¹⁴ De mònñi ndi ti Yiè nKuyie nni nnàkémè ke dò: N dí tié nku kuó nè ku tannò kè di ndè tū nke dōori dè yèmmè ketenkè kù di duó nkè mièke.

Kuyie ncaummè Isidayeribe mubəǝféù kpéí

¹⁵ Di báá yè nti Yiè nKuyie ndo di náánnè dùi yie ditārì Odebu kè di yo ku tammè muháá mmièke, di do í yà ku ìkè. ¹⁶ Ndakenè mesàà! Di báá yie

nkédòò sitenkaanì ké sì dònneṅè benitidaabè yoo benitipòbè kè dò: Kuyie me ndò. ¹⁷ Yoo dí sì dònneṅè feǎfè mafè, yoo kuwanwankù makù, yoo tenòtè, ¹⁸ yoo debambaànnè marè, yoo siyĩ. ¹⁹ Di báá bóúté keĩnkè káyà diyìè nè otànkù yoo siwãã, dèè kó dimàà bo keĩnkè, kè dèe yũś ndi yèmmè, kè dí nínkú ké dè bàántè. Ti Yiè nKuyie ndè yóunè ibotí tɛi nyi. ²⁰ Díndi bie ti Yiè nKuyie ndi dènnení Esibiti muhãã mmièke kè di bo ntú ku kàbe mbe di mè ndòmmè yíe.

²¹ Díi te kè ti Yiè nKuyie mmièke m peike kè kù béi nke tú nyí senti kukó nSuditěě, m me n yí tati ketensààkè kù di duó nkè kè di bo kè tieke. ²² N yóó kú di nhèi mièke nke n yí senti kukó nSuditěě, kè díndi yóó kù sènté kétieke ketensààkè. ²³ Dòònhè meyoðmmè ke báá yè nti Yiè nKuyie ndi dòònhè mèè taummè. Di báá dòò tetenkaanitè yoo dèmarè, ti Yiè nKuyie ndè yetému. ²⁴ Ti Yiè nKuyie ntú muhãã mmu ke tuò, kù dó kuù máà ndi te.

²⁵ Kè di kàri diì mònni ketenkè ti Yiè nKuyie ndi duó nkè ke mònte ke pié ibí, nè di yaàbíó kè di do meyei mmièke, ke dòò sitenkaanì ke sì donnèṅè dèmarè, kè dè dò ndi yete ke dòò di Yiè nKuyie nyí dó dè kè dè kù yonke. ²⁶ Keĩnkè nè ketenkè dè wùómmu ntì ndi nàkémè yíe, kè di mè dòò, di yóó kúmu mecãã. Di bá nfòu kèmmònte ketenkè di senti Suditěě ke bo ta kè. Ti Yiè nKuyie mbo di kuò páíí! ²⁷ Di bo nkpaá sám̀pó kè ti Yiè nKuyie ndi cíe nkè dí taá ibotí tɛi mièke. ²⁸ De mònni kè dí nínkú kébántè sitenkaanì benitibè cíéké sì idéi nè yetàrè bá sì í wúó sì í m̀ake yeto ke ãã keè, sì me nhãã í ndi, sì ãã í nkèè kunóú. ²⁹ Di yó nke mbo kéwammú ti Yiè nKuyie, ké kù yà kè nsà kè di kù wammú nè di yèmmè memou nè

di wēríímù mumòu. ³⁰ N di nàké tì kó dimàà bo di tuòkení dìi m̀nni, k̀e dí ta meyeñcaàrìmè mièke de m̀nni di bo wēte k̀etũnne di Yìè nKuyie nkéyie nkù yē mmù. ³¹ Ke yé ti Yìè nKuyie ndi kuòmmè mesémmè ke di d́, k̀ù í yóó di b̀ntóo, k̀ù í yóó di kuò ke di deè, k̀ù í yóó ỳe mmetaummè k̀ù d̀ònnèmmè di yembè ke ìkù me ìnkè.

Kuyie ntāātémè Isidayeribe ke b̀e d̀ò m̀esàà

³² Bekenè k̀e b̀e di nàké! Nè ti Yìè nKuyie ndòòmè onitì ketenkè ìnkè, k̀e ìnkè nè ketenkè d̀e m̀e nduómè d̀emarè d̀ò diyè marì ke m̀annè diennàà? Òmòu mu nkèè tii m̀botí diyè maràà? ³³ Kuwuò mmakù k̀obe bo nkeè Kuyie ntammè muhãã mmieke di m̀e mmè k̀èè mèè botí ke kpaá ke fòuà? ³⁴ Di mu nyà dibòò marì d̀òòmè tidietì nè m̀benkùmè ke ãnnè kukòmbòdoróo ke d̀enne kubotí makù kutekù mièke, ti Yìè nKuyie nkùù di te k̀ù m̀e ndòòmè Esibiti ke m̀a mediè nke di d̀enneníà? ³⁵ Dímbè k̀ù benkemè dende kó dimàà, k̀e d̀e bo yie nkè di banté ke dò nti Yìè nKuyie nkuù máà tu Kuyie nkè kutekù makù í bo. ³⁶ K̀e ìnkè nke k̀ù di béinnènnímè ke bo di tié. Nke di benke muhãã ndiemù ketenkè k̀e di keè ku tammè mu mièke. ³⁷ K̀ù do d́ mèè k̀péi ndi yembè deè do te k̀e k̀ù di tãáté díndi be yaábí, ke di d̀ennení Esibiti nè ku kó muwēríímù, ³⁸ ke bèti iwuò ndièyì di ìkè ìi deu ke di p̀èété, ke kpeñni ke di p̀èété ke bo di kanne be èi k̀e dí dì tieke, d̀e m̀e ndòmmè yíe. ³⁹ Yìétnè ti yíe, ãnnènnè ti di yèmmè mièke, ti Yìè nKuyie nkuù tu Kuyie nke ìnkè nè ketenkè duómè, ku kó difònkùò kutekù makù í bo. ⁴⁰ Mpĩnnè ku kuó nè ku tannò n di duó ndè yíe nkè d̀e yie nkè di mbo k̀e d̀e di naati díndi nè di bí, k̀e di fòmmu m̀ante

ketenké ti Yiè nKuyie ndi duó nkè kè dì bo nkè te sáà ke miéke.

Disòrì kó yehékè

⁴¹ Mémme kè Mòyiisii tãáté yehékè yètããti kukó nSuditèè kó diyáà diyìè yìèni kèè bíékè. ⁴² Kè de kó yehékè bo ntú disòrì kpéye. Kè dè dò ndè kpeténè òmòu kòò kùò otòu, bè me ndo í màke tìmatì, de yìè ncoké kéta de kó yehékè kó òimari miéke kédèéte o fòmmu. ⁴³ Kè Dubenniibe nte Besèe èi dìi bo dikpáà ditennì ìnkè, kè Kadiibe nte Damòti Kadaadi tempè nkè Manansee te Kodanni Basãa tempè.

MÒYIISI NÀKÈ TÌ MÈDÈRÍMÈ KUKÓ NSUDITÈÈ YÁÀ

⁴⁴ Nte Mòyiisi do duó nyìi kuó Isidayeeribe. ⁴⁵ Ò do bè nàkému ti Yiè nKuyie nkuó nè ku tannò nè ku tié, ò do tì mbè nàké bè yènnì dìi mònni ndi Esibiti. ⁴⁶ Dè do sá mbè bo kukó nSuditèè kó diyáà ndi Bèti-Peòò biriku ùkè Amòriibe kpààti Sionni tenké. Sionni do bo Esibonni nwe Mòyiisi nè Isidayeeribe kè bèe ò pònte bè yènnì dìi mònni Esibiti, ⁴⁷ kètieke o tenké ke múnkèe fietenè Òku Basãa kóo kpààti kàke, Amòriibe kpààtibè bedé bèè do bo kukó nSuditèè diyáà diyìè yìèni kèè bíékè. ⁴⁸ Kè be tenké tùóté Adowee èi kukó nhAdinò péèmmè kèntò kètuoakenè Siyonni tãri bè tu dì Edimòò, ⁴⁹ Kè kùu kòte kédíté tedònté Adaba kó dikpáà kèntò késénté kukó nSuditèè, diyìè yìèni kèè bíékè, kèntò kètuoakenè dàméèri mukókúó nkou nè Pisikaa tãri pèri.

5

Kuyie ntannò tẹpítè
(Wénté Mudennimù 20:1-17)

¹ Kẹ Mọ̀yisii tí nyIsidayεεribe bεmou kẹ̀ bẹ̀ nàkẹ̀ ke dọ̀: Díndi Isidayεεribe kẹ́nténè Kuyie kuó nẹ̀ ku tié n di náá ndẹ̀ yíe nkẹ̀ dẹ̀ ǎnné di yemmè miεke kéndǎori dẹ̀ yě mmè. ² Ti Yiè nKuyie nti dǎ̀d̀nèmu metaummè Odebu tǎri. ³ Dè í tú nẹ̀ ti yembè mbe ti Yiè nKuyie ndǎ̀d̀nèmè de kó metaummè, nẹ̀ tímbe bẹ̀è bo diε nyíe nke kraá fòu. ⁴ Ti Yiè nKuyie ndo di wetínnému ditǎri Odebu ñnkè kẹ̀ di béinnènni muháá mmiεke, ⁵ De mǎnni kẹ̀ n còmú díndi nẹ̀ ti Yiè nKuyie ndi cuokè kẹ̀ kù n nǎ́nnè kẹ̀ n di náá nke yé di do í dàátímè muháá nkédekoo ditǎri ñnkè. Kẹ̀ ti Yiè nKuyie mbéi nke dọ̀:

⁶ Fǎ́ nhonì mí nha Yiè nKuyie mmí da te kẹ̀ mí da dènnení Esibiti dihei a do tú di kudaaku,

⁷ Kuyie ntekù makù í bo a dọ̀ nkéntũ nkù kẹ̀ dẹ̀ í tú mí.

⁸ A báá dǎ̀ tetenkaanitè kédonnènè dèè bo kẹ̀nkè miεke yoo ketenkè ñnkè, yoo menie mmiεke kperε.

⁹ A báá nínkú de ìkè kẹ̀ dẹ̀ bǎntè, mí tu Kuyie nkè mí máà da te, ke yóó kpetínnè wèè yete n kpeti nẹ̀ o yaàbí nẹ̀ i kó ibi nẹ̀ i kó iyaàbí, ¹⁰ kéndǎori mesàà nwèè n dó ke yíe n kpeti, nẹ̀ o yaàbíyúóó.

¹¹ A báá yú mí nha Yiè nKuyie n yètiri sǎntike, ke yé n yí yóó yóumè wèè yu n yètiri detetirè.

¹² A nyé tεomputè kó diyie kprí nkè di ncáá nke tú n kperi, mí nha Yiè nKuyie n da nàkẹ̀ ke yě ndè ndòmme. ¹³ A ní pĩ nha tǎmmú mumou yewe yekuó miεke. ¹⁴ Diyiénni tu mí nha Yiè nKuyie nkperi ndi. A ní báá pĩ mmutǎmmú mamù de yiè, bá

a birɛ denitidaarè yoo denitipòbire bá a kóo tǎnti onitipòkù yoo onitidòù bá a nààfè yoo a sǎmmarímú yoo a wũõ teì, yoo opòò wèè bo a cǐtètè, bɛmɔu bɛɛ om̀pè dɛ yiè a ompumè. ¹⁵ A nyé ke dò nha mómmuɔ nha do bo Esibiti nwe ke tú kudaakù, mí nha Yiè nKuyie nkè m benke n wǎrímú ke da dènnení nè n kó muwǎrímú. Dèè te kè n tu a nhom̀pu tɛom̀pùtè yiè.

¹⁶ A ndé a cice nè a yõ. Mí nha Yiè nKuyie n tì n da nàkémè kè dèe yie nkàa fòmму okè ketenkè n da duó nkè mièke, kàa mbo kè dè da naati.

¹⁷ A báá kuɔ onitì.

¹⁸ A báá duónè wèè í tú a pokù yoo wèè í tú a dɔ̀u.

¹⁹ A báá yúúkú.

²⁰ A báá souté kécaàrè otà̀u yètìrì.

²¹ A báá yaa nhotà̀u pokù, yoo o cǐtètè, yoo o paɔ, nyoo o kóo tǎnti onitipòkù yoo onitidòù yoo o nààfè yoo o sǎmmarímú, dèè kó dimàà cénke tú o kpɛɛɛ.

²² Ti nnáàntì, ti Yiè nKuyie nkuù do tì ndi nàké di do tǐkú dìì m̀nnì ditā̀rì Odɛbu ìnkè. Kù do náánnè metankperímè mme ditā̀rì ìnkè, muhǎá ncuokè, kè kuyukú fĩ nnè yewetisùò, kù í yìé tìmatì. Kù ti nwā̀rì títápìètì ìnkè ké n duó nkè ntì ndi nàké.

M̀yìisi do náámmè Kuyie nkpeti Isidayɛɛribe

²³ Di kèè dìì m̀nnì dɛ kó metammè kè mè yìèní ditā̀rì ìnkè dibììnnì mièke, kè ditā̀rì còú mmuhǎá, bèè baké di naàm̀untì nè bɛhɛikènkótìbè kè dí kɔ̀tɛní m borè. ²⁴ Ke dò: Ti Yiè nKuyie nti benkemu ku kpeti nè kù dɛumè, ke ti béinnènnì muhǎá mmièke, kè ti kèè ku tammè yíe nti yàmu ke dò nti Yiè nKuyie mbo na kébéinnè onitì kè wè nkpaá fò̀u. ²⁵ Ba nkpeí

nte kè ti bo yóu kè muhãá ndiemù ti cósúté kè ti kú? Kè ti sáké ke yo de kó metammè muhãá ndiemù yóó ti cósútému kè ti kú. ²⁶ Onitì mǎu mu nyí kèè ti kèèmè Kuyie ntammè kù ò béinnèmè muhãá mmieke ke kpaá fòu. ²⁷ Fǎ mMǎyiisi, fǎǎ máa níí yóó kǎte kè ti Yiè nKuyie nda náké kàa wētení ké tí náké kù yē mmù, ti yóó yiemmu ké tí dǎdǎ. ²⁸ Mēmme kè ti Yiè nKuyie nkeè di náá ntì ké n náké ke dǎ: N kèèmu benitibè bembe da náá ntì, tí wennimu. ²⁹ Kè bè do n yie nkémmake de kó mǎyèmmè botí sǎá, ké nni ndé ke dǎori n tannò yē mmù dè na nwennimu, kè bè dǎori mēmme bè bo mbo kè dè bè naati bembe nè be yaábíó sǎá. ³⁰ Kǎte ké bè náké ke dǎ: Kǎnnè di cǎí. ³¹ Kè fǎ nni nkpaá die m borè kè n da náké n tannò yemǎu nè n kuó nè n tié kàa dè mbè náké demǎu kè bè ndǎori dè yē mmù ketenkè m bè duó nkè kè bè bo kè tieke ke mieke.

³² Nyénè tǔnké kéndǎori ti Yiè nKuyie ndi tǔ nkù yē ndi ndǎori dè demǎu, di báá dauté kucǎnku yoo kuyóu. ³³ Dí ntǔ nkuce ti Yiè nKuyie ndi tǔ nkù di benke kù mesàa, kè dèe yie nkè dí nfòu kémbo dihei kù di duó ndì kè dè naati, kè di fòmму mǎnte.

6

Ikuó imǎu kó dikǎnni

¹ Ntenè ti Yiè nKuyie nni nduó nyèè tannò nè ì tié nke yē n dè ndi tié, kè dèe yie nkè di ta dì mǎnni dihei kù yē nkù yóó di duó ndì kè di tieke, dí ndǎori dè yē mmù. ² Mēmme di bo ndémè ti Yiè nKuyie ndi fòmму mumǎu mieke, kǎntǔ nku tannò yemǎu nè ku kuó n di tié ndè díndi nè di bí nè di yaábíó kè dèe yie nkè di fòmму okè. ³ Díndi Isidayeeribe

kénténè, kéndake kéndɔɔri ku kuó yě mmù, kè di dɔɔri memme di bo mbo kè dè di naati kè dí sũ nketenkè ti Yiè nKuyie ndi duó nkè, menaamiè nnè macekùò ndè pũ nkè. Ti Yiè nKuyie ndi yembè do tũ nku kù tu dìi mɔnni:

⁴ Kénténè díndi Isidayεeribe ti Yiè nKuyie nkùù tu kutenkù kumɔu yiè: ⁵ Onìtì fǒ, a ndó a Yiè nKuyie nnè a yèmmè memɔu nè a wěnni dimɔu nè a wěrimú mumɔu. ⁶ Kuyie ntannò n di tiè nyè yíe ndí yè ànné di yèmmè mieke. ⁷ Dí ntì tiè ndi bí di borè tecĩtè nè di borè kupòòkù di yóó duó dìi mɔnni nè di ènte dìi mɔnni. ⁸ Dí ntì ù di nou tenεite kōme, ké ntì ìrí bè ò nyírímè kuítùòkù, ⁹ ké tì wàri di cǐ kó yesānkè nè yebòrè.

Isidayεeribe í dò nkéyè mbε Yiè nKuyie

¹⁰ Ti Yiè nKuyie nkùù di te kù bo di tanné dìi mɔnni kù do nàké di yembè Abarahammu nè Isaki nè Sakɔbu kéikú ke dò kù yóó bè duó nkèè tenkè nè yèè ekè sààyè di í maá yè, ¹¹ sicǐ borè ke píéké desààrè demɔu botí, dũ me nyí dè ànné, sibií borè dũ me nyí sì keú, detie mbè tu dè fínyĩ nè bè tu dè odifíè dè borè dũ me nyí dè fíikú, ¹² ke yóó sǐnté kényo ndi dómè. Dí ndake ke báá yè nti Yiè nKuyie nkùù di dènnení Esibiti mieke di do tú kè tidaati ku kpéí. ¹³ Di yóó nku ndé ké nku mbáá nkumáà, di ní yóó parikè nè kuù kó diyètìrì. ¹⁴ Di báá tũnne ibotí tèi ì di fité ì tũ nyèè bókè. ¹⁵ Ti Yiè nKuyie mbomu di cuokè kù dó kuù máà ndi te, dí ndake ke báá kù wěnté kè ku mieke dí yè kè kùu di kuò páíi ketenkè di bo kèè ìnkè. ¹⁶ Di báá yááké ti Yiè nKuyie ndi do kù

yàákémè di do bo diì m̀nǹǹi Masa * Bè bo diì m̀nǹǹi ndi dikpàà mieke kè meniè nde mbè d̀nté kè Kuyie nduó nkè M̀ỳiisii poté dipèr̀i kè meniè nyenǹi, kè ifei bè p̀i, mbè do ỳèk̀ù m̀èè kpéi. (Mudennimù 17:7, Ikuó kóntímù 6:16, 9:22, Yēsāā 95:8-9). ¹⁷ Dí ndake ḱntũ nti Ỳè nKuyie nkùù di te ku kó yetannò nè ku tié nnè ku kuó kù di duó ndè. ¹⁸ Dí ndəari dèè síé ti Ỳè nKuyie ndó dè, kè dèe yie nkè dí mbo kè dè di naati, ketensààkè ti Ỳè nKuyie ndo béi nkéikú ke d̀ò kù yóó duó nkè di yembè, ¹⁹ kébéi nke d̀ò kuù yóó beti di dootitòbè.

²⁰ Kè di bí naa di beke ke ỳi: Ba nte kè ti Ỳè nKuyie ndi duó ku tannò nè ku kuó nè ku tié? ²¹ Dí ì nàké ke d̀ò: Ti do bo Esibiti nwe ke tú Esibiti kóo kpààti kó tidaati kè ti Ỳè nKuyie nti dènneni nè ku kó muwèrímù. ²² Ti Ỳè nKuyie ndo d̀ò tidiet̀i kperè nde nè mebennkùmè diemè kécaàrè Esibiti kòbe nè be kóo kpààti nè o c̀ètè kòbe, ²³ ké ti denne ke ti t̀ǹi die nketenkè kù do béi nkéikú ke d̀ò kù yóó duó nkè ti yembè. ²⁴ M̀m̀me ti Ỳè nKuyie nti nàkémè ke d̀ò, tí ndəari ku kuó yèmmè, ké nkù dé kè dèe yie nkè tí mbo kè dè ti naati, ke d̀ò nti mè nfòu kè dè ti dòmmè yie. ²⁵ Kè ti duó nti yèmmè ke tũ nti Ỳè nKuyie ntannò nè ku kuó dè yèmmè, m̀m̀me ku yèmmè bo nti naatinèmmè.

7

Isidayeribe c̀ámmè ke tú Kuyie nkòbe

¹ Kè M̀ỳiisi béi nke d̀ò: Kè ti Ỳè nKuyie nkùù di te di tannè diì m̀nǹǹi ketenkè di yóó tieke kè ke b̀eti ibotí ì di s̀ǹǹè, ì tu Itiibe nè Kidikasiibe nè Am̀riibe

* **6:16** Masa: De kó diyètiri tú meyààmè m̀me nè mebennímè.

nè Kannahã kàbe nè Pedisiibe nè Efibe nè Sebusiibe. Ibotí inyi iyiekè ù di sūnè ke di kpeñnìnè. ² Kè ti Yiè nKuyie mbè ndi duó dù m̀nnì kè di bè na, dí bè kùò bəm̀ou páíí ke báá súó nhòm̀ou, di báá bè d̀̀̀nè metaummè, di báá bè kuó mmesémmè. ³ Nè de kó ibotí kàbe di bá mpuokú, di báá duó ndi kóo sapàà mm̀ou be kóo dapàà nkè wèe puoke, di me mbáá túóté be kóo sapàà mm̀ou kéduó ndi kóo dapàà nkè wèe puoke. ⁴ Kè di d̀̀̀ memme bè yóó déttinne di bí nyi Kuyie nkó kuce, kènte kè bèe fié iwṹ yebàkè, kè ti Yiè nKuyie mmiekèe di yè, kè kù di kuò bá dè báá ɔ̀te. ⁵ Nte di dò nké bè d̀̀̀mè. Dí può mbe wũ̀stòrè, kébókè be b̀̀stà̀rè, kéu be b̀̀ Asedaa kó itedéí, kécóu mbe b̀̀kè. ⁶ Di cáámmu ke tú ti Yiè nKuyie nkàbe, ti Yiè nKuyie ntááté dímbè ibotí t̀i mièke, kè di bo ntú ku kàbe kù dó bè, ketenkè kem̀ou duómè.

Kuyie mp̄immè kù do d̀̀nnè dù ǹ̀̀

⁷ Kè ti Yiè nKuyie ndi taunnè kumàà ke di t̀̀áté, dè í tú di sū m̀̀ kpeí. D̀̀ pètinke tú kubotí sàm̀pókù ibotí t̀i im̀ou mièke. ⁸ Kù né di d̀̀mu deè kpeí nte, nè kù d̀̀mè kémp̄i ndiǹ̀̀ kù do d̀̀nnè dù di yembè kébéi nkéikú, deè te kè kù benke ku w̄rímú ke di dènnè tidaat̀i mièke, ke di deeté Esibiti kóo kpà̀t̀i ǹou mièke.

⁹ Di tũ mbanté ke dò ndi Yiè nKuyie nkù̀̀ di te kù̀ tu Kuyie ke d̀̀ori kù b́i nt̀i kémp̄i mmetaummè kù di d̀̀̀nè mè ke d̀̀ori mesà̀ mbèè kù dó, ke p̄i nku tannò nè be yaàbíyúóó. ¹⁰ Ke ɔ̀ yṹ nwèe yete ku kpeti o to, bá dè báá ɔ̀te, wèè í kù dó dè ɔ̀ í nt̀̀̀ke t̀̀̀nk̀̀ntè kè wèè yà o yetímè kó tiyeti. ¹¹ Mp̄innè tũnké Kuyie ntannò nè ku kuó nè ku tié, n di duó ndè yíe nkénd̀̀ori dè yè mm̀.

12 Kè di kemmu ku tié nke ì pĩ nke dɔ̀rì ì yěmmè. Mèmmè di Yiè nKuyie nkùù di te kù bo mpĩmmè kù di dɔ̀nè mèè taummè ké ndi dɔ̀rì mesàà kù do béinnè di yembè ke ìkú ke dɔ̀ kù yóó mbè dɔ̀rì mè. 13 Kù bo ndi dɔ̀ ke di dɔ̀rì mesàà nkè dí sũũ, kè kù di duś nkupéitoo, kéduś nkè di paá nni mpéí, kè tidiiti mbo, kè fínyĩ kó detie nnè odifíè kó detie kè dè mpéí, kè di wũṣ mpéí inààke nè ipe nè sibó di tenkè Kuyie ndo béi nkéĩkú ke dɔ̀ kù yóó duś nkèè tenkè di yembè ke mièke. 14 Kù bo dɔ̀ di kó kubotí mesàà nkè dèè pèètè ibotí tèì. Di mièke onitidù mɔ̀u bá mbo wèè bo yĩèke ò bo pónnèmmè, tēhāũntē mē mbá mbo. Di wũṣ mièke fēmāfē bāá āũ. 15 Ti Yiè nKuyie mbo kei mmuməmmú muməu di borè kù bāá di bənté mməmmú yeyimu kù do bənté mù Esibiti kəbe di yé mùù kpéí, kù bo mù bənté bèè kó dimàà di ní mbe ìnkè.

16 Ti Yiè nKuyie nyóó duśmmu kè dí na ibotí tèì kəbe, dí bè kùə dí bāá kuś nhòməù mesémmè, di mē mbāá fíé iwũṣ be bəkè. Kè di dɔ̀ mēmmè yè bo naá ndi kpéí ndidũntàrì ke di bə.

Kuyie nkānkémè bèè tu ku kəbe

17 Kè dè yèmmè di bo yĩ nè di yèmmè mièke de kó ibotí mē nti sũnèmmè ti bo yĩmē kéfietē be tenkè? 18 Di bāá bè yəte, dí dentení ti Yiè nKuyie nkùù di te kù do dɔ̀mè Esibiti kóo kpààti nè o kəbe bəməu. 19 Di yàmú ti Yiè nKuyie nkùù di te kù do bè yàákémè nè kù dɔ̀ tìi dieti nè mèè benkùmè kó dimàà, ke di dènne nè muwērímú Esibiti, kù yóó mē nyĩ iwuo ndi mè ndé ì. 20 Ti Yiè nKuyie nkùù di te kù yóó nii nyecānkèdèèsùd nyē di ìikè kè yè mbeti bèè yenté yenté ke wanti kəsari. 21 Di bá mbè dé ti Yiè nKuyie

nkùù di te kù di bonèmu, kù kpeń̀nìmu ke dùò tikǎmbù̀tì. ²² De kó iwuǎ ndi yóó nyì kǎù sǎmpó sǎmpó nwe ké ì dèè. Di báá na ké ì kùǎ dimònnì dimáà, kè mèè ðàke ðepĩmpĩnnè bo sũũ ndi tenkè ké di cááké. ²³ Ti Yiè nKuyie nkùù di te kù yóó di duómmu ðe kó iwuǎ kè di ì bèti kè kufǎwáá ndiekùu ì auté kè dí ì kùǎ imǎu. ²⁴ Kù yóó ǎnnèmu ì kó bekpààtìbè di nǎu mièke kè dí bè kùǎ kè be yètèe kpánné kutenkù mièke. Be kóò mǎu í yóó dáátí kécómmú di ìikè di yóó bè kùǎmu páíí ké bè dèè. ²⁵ Dí cǎu mbe bǎatenkaanì, di báá túóté bè sì ðàrì tìlì máti péítì nè mèè sǎǎ, di báá ðè túóté kétieke, ðè í yóó di ðǎò mesàà, ti Yiè nKuyie nkùù di te kù ðè wùò nyisǎke nyi. ²⁶ Di báá tanné ðe kó sibǎatenkaanì di cǎi mièke, di mǎmmǎmbe di yàà bo sì naánnè kè bè di kuǎ, bè yóó sì pùǎ mmèè botí. Dí nsì wùò nyisǎke kperè ðèè ðò nképuǎ.

8

Kuyie ntiém̀mè Isidayeribe dikpàà tédǎntè mièke

¹ Dí mpĩ nyetannò m mè ndi duó nyè yíe nkéndǎori yè yèmmè kè ðèe yie nkè dí nfòù késũũ nkétieke ketenkè, ti Yiè nKuyie ndo béi nkéíkú ke ðò kù yóó duó nkè di yembè. ² Di báá yè nti Yiè nKuyie nkùù di te kù duó nkè di ce mmùù cèmmu yebie nsipísìnàà dikpàà mièke, kè kù di tanné meháárìmè mièke, ke di kékũnne ke di yàáké ke bo yà di yèmmè ðómmè, kè nsà di bo mpĩ nku tannò yoo di bo yè yete. ³ Kuù yóu kè di ta meháárìmè mièke kè dikònnì di pĩnkè kù di duó mmudiì bè tu mù mánnì, di ðo í yé mù díndi nè di yembè, kè ðè bo yie nkè dí banté ke ðò nhonìtì í fòùnè mudii máà ðàke, kòò fòùnè tìlì yìèní tinti ti Yiè

nKuyie nnù miεε. ⁴ Yεè bie nsipísìnàà miεε di yààti í kērí di naàcèi me nyí mùúti. ⁵ Banténè ke dò nti Yiè nKuyie nkùù di te kù di tié nhoniti òò tiémmè mmε o birε. ⁶ Dí nyíé ti Yiè nKuyie nkùù di te ku kuó kéntũ nku kó kucε ké nkù dé.

Bè bo ndakεmè kè mesoùmme báá bè na

⁷ Ti Yiè nKuyie nkùù di te kù yóó di tannému ketensààkè ikó mborè nè sibií nè yεnébòrè, kè menie nyièní itáfuo nnè yetārè ìnkè. ⁸ De kó ketenkè tidiiti bè tu ti bèdée nè titeti bè tu ti ódisi nè detie mbè tu dè fínyí nè detere bè tu dè fikie nè detere bè tu dè kèdènádiè, kè odifié kó detie mbo kè mecekùò mbo. ⁹ De kó ketenkè miεε di yóó nyo ndi dómè mmε dèmarè í yóó di dónté, bè í yó ndi beu tidiiti. De kó ketenkè kó yetārè mòke timáti nti, kè yetārè mòke disòwũ. ¹⁰ Kè di di ke sànnè dí ndóú nti Yiè nKuyie nkùù di te nè mutōmmú dihei sààrì kù di duó ndi kpéí.

¹¹ Dí ndake ke báá yè nti Yiè nKuyie nkùù di te, kényóu di bo ntūmmè ku tannò nè ku kuó nè ku tié n di duò ndè yíe, ¹² kè di di ke sànnè ke maá sicēsààsì ke ã, ¹³ ke mòòte iwũ ò péu idiεyì nè isàm̀pòì, ke mòòte timáti péíti nè mesò, ke kpàrikè, demou kè dè bo. ¹⁴ Dí dòò meγòmmè ke báá mòote tefentè kényè nti Yiè nKuyie nkùù di te kù di dènnení Esibiti di do tú dè tidaati, ¹⁵ ke duó nkè di cè nfekpáfè fie mmieke, iwaayeyi bo dè nè inaá, kè sinéyèí di pī nkè menie nyí mbo, kè kùu dènnení menie nkupèrikù miεε. ¹⁶ Ke di duó mmudiì di yembè do í yé mù bè tu mù mánni kè di di. Kù yóu kè di ta meháàrìmè kè kù bo di yáákému ke di kék̀unne kédeè ke né di dòò mesàà. ¹⁷ Dí ndake ke báá yie nkè di yèmmè ndò

di kó muwērímú mmu nè di kó mutōmmú mmu di pètémè de kó tikpàti. ¹⁸ Di báá yè nti Yiè nKuyie nkpréi, kuù di pāmè muwērímú kè di pèténè de kó tikpàti, kù mè dḡḡ kè di bo banté kù pīrīmè mme metaummè kù do bēi nkéikú ke dḡ kù bo dḡḡnēmè di yembè, dè mè ndōmmè yíe.

¹⁹ Kè di yè nti Yiè nKuyie nkùù di te ke tūnne yebokè ke yè fié iwūḡ, ke kḡnkù yè ìkè ke yè bàá ndi yóó kúmu. N di caummu yíe. ²⁰ Timómmḡnti nti kè di í yie nti Yiè nKuyie nkùù di te ku kpɛti di yóó kúmu kédeè ibotí tɛi kù kàùtì ì di ìkè i kḡmɛ.

9

Isidayɛribɛ í tḡñnè ibotí tɛi

¹ Isidayɛribɛ, kénténè kékeè! Di yóó séntému yíe nkukó nSuditɛɛ kékɔte kébɛti ibotí ìi dɛu ke kpeñni ke di pḡḡtɛ kɛtieke yehékè diɛyè yèè kó iduotí okù ke káá ntiwɛtì. ² Di yóó namu Anakiibɛ bèè kpeñni ke tú tidadiɛtì kè bè ḡ nnáá mbe kpéi nke di yo kè bè tu Anakiibaa? We mbo dáátí kécómmú be ìkè? ³ Dí nyé yíe nke dḡ nti Yiè nKuyie nkùù di te kuù ni di ìkè ke dḡ mmuhāá nke cóú ndemḡu. Kù yóó kuḡmu de kó iwuḡ nyimḡu, kuù yóó duḡ nkè bè di bḡútɛ kè dí mbè bètì, ké bè kùḡ kédeè bá dè báá ɔɔte, ti Yiè nKuyie nti ndi nàkémú.

⁴ Kè ti Yiè nKuyie nkùù di te bè bètì di ìkè di bá mpḡtì ke tú di wenni mè kpéi nte kè ti Yiè nKuyie ndi tanné de kó ketenkè, de kó ibotí dḡrimè kpéi nte kè kù ì bètì. ⁵ Dè í tú di wetí mèè kpéi nyoo di yèmmè wenni mèè kpéi nte kè di yóó tieke de kó ketenkè, de kó ibotí kó tidḡnnitì tii kpéi nte kè ti Yiè nKuyie nkùù di te kè kù yóó bè bètì, kù dḡ

mèè kprí nkédòò kù do dǎunnè dìi nùù di yembè Abarahammu nè Isaki nè Sakɔbu. ⁶ Nyénè tǔnké ke dò nkè ti Yiè nKuyie nkùù di te kuù di duó nde kó ketenkè dè í tú di wetí mèè kprí nte kù di duómmè de kó ketensààkè, dìi pètínke tú ku botí kùù to kpeñni.

Isidayeribe do dǎòmè fesoamátinààfè kénkǎnkù ke fè bǎá

⁷ Díndi Isidayeribe di bǎá yè ndi do íinkomè ti Yiè nKuyie nkuù di te ku miéke dikpáà tɛdǎntè cuokè, kétúóté di yè dìi yiè Esibiti kéntɔ kétuɔkenení yíe nti me mborè, di í yie nKuyie nkpeti.

⁸ Odebu tǎri di do íimmu ti Yiè nKuyie mmiéke mediè nkè kù ndó ké di kuɔ dimɔu páíí. ⁹ N do dèke dìi mǎnni ditǎri kè ti Yiè nKuyie mbo n duó ntitǎpíètì ku taummè kuó wǎri tii ñnkè, kè nní mbo ditǎri ñnkè ke dò yewe sipísìnàà, deyènnè sipísìnàà ke í yo m me nyí yò. ¹⁰ Kè ti Yiè nKuyie nwǎri titǎpíètì tìdétì ñnkè ku tannò kù do di náké yè di tíkú dìi mǎnni ditǎri pèri ke kù di náánnènní kè di yo ku tammè muhǎǎ mmiéke.

¹¹ Yewe sipísìnàà nè deyènnè sipísìnàà kó difǎnkúò kè kù n duó nku taummè kuó kó titǎpíètì tìdè, ¹² ké n náké ke dǎ: Íté kécúté mecǎǎ nha nìtìbè a dènnení bè Esibiti bè n cǎkemu, bè yóumu dende bàmbà n kó kuce n do bè benke kù ke dǎò fesoamátinààfè. ¹³ Ti Yiè nKuyie de nni nnáké ke dǎ: N yàmu de kó benitìbè ke sǎ mbe to yeè kpeñni. ¹⁴ Yóu kè m bè kùɔ bɛmɔu páíí kè be yètìrii kpánné kutenkù miéke kè n da dǎò kuwuɔ nkperíkù kùù yó nsũ kèpèèté kuu.

15 Mè m̀m̀m̀ k̀è n c̀úténí ditā̀rì d̀ì c̀òú mmuháá ndi ñ̀nkè, k̀e t̀o Kuyie ntaummè kuó ẁàrì t̀ì t̀ápíè̀tì ñ̀nkè, n ǹou sidé. 16 K̀è nní nyóó tuàkení k̀e s̀ó ndi bùtínné d̀endè bàmbà nti Yìè nKuyie nkùù di te k̀e ma f̀esòmátìnnà̀d̀f̀è k̀e yóu kuce t̀ì Yìè nKuyie ndi b̀enkè kù. 17 D̀e m̀ònnì k̀è m̀ p̄́ ntitápiè̀tì n ǹou sidé k̀é t̀ì b̀òtè ketenkè di ì̀ìkè, k̀è t̀ì p̀òntè p̀òntè.

M̀oyiisi kuónnèmè Kuyie nyIsidayeεribε d̀ò d̀ f̀è s̀òmátìnnà̀d̀f̀è kpéí

18 K̀è n doroo ketenkè t̀ì Yìè nKuyie nyì̀ìkè, k̀éẁète k̀e d̀ò yewe sipísìnà̀, d̀eyènnè sipísìnà̀ n yí yo, m̀ m̀e nyí ỳò, m̀eyei ndi d̀ò m̀è kpéí. Di cà̀à̀r̀èmu d̀è te k̀è t̀ì Yìè nKuyie mmieke di yè mediè. 19 N do ỳìèkù t̀ì Yìè nKuyie mmieke nke, ku mièke k̀èè do c̀òuté k̀è kù ndó k̀é di kuó páíí, k̀è n kù bàntè k̀è kùu yie nkéẁète k̀écòutè m̀ báammu d̀e m̀ònnì. 20 K̀è ku mièkeε p̀eike Anò mediè nkè kù ndó kóò kùò, k̀è n kù kuónnè o kpéí, 21 k̀étúóté f̀esòmátìnnà̀d̀f̀è di bùtínné Kuyie nke d̀ò d̀ f̀è, k̀é f̀è c̀òú nkè f̀èε c̀óuté, k̀è n f̀è p̀ùò nké f̀è nàa nkè f̀èε naá mmuyuo nkè m̀ mù ùtòo kukó nkùù bonní ditā̀rì ñ̀nkè ku mièke.

22 K̀è t̀ì mbo Tabedaa* nè Masa† nè Kibodoti-Ataafa‡ k̀è di to í t̀ì Yìè nKuyie mmieke. 23 K̀è t̀ì mbo Kadεεsi-Bannea k̀è t̀ì Yìè nKuyie ndi t̀ò nke d̀ò: K̀òtenè k̀éfietε dihèi kù di duó ndi, k̀è di í nyie nke d̀ò nti Yìè nKuyie nkùù di te kù b́ei nti bo d̀ò, bá di í nyie nkù di nàkè t̀ì. 24 Nè m̀ baa di ỳémè m̀m̀e, di í yie ndiyiè mari t̀ì Yìè nKuyie nkpeti.

* 9:22 Tabedaa: Wénté Mukétímù 11:3. † 9:22 Masa: Wénté Mudennimù 17:1-7. ‡ 9:22 Kibodoti-Ataafa: Wénté Mukétímù 11:34.

25 Ti Yiè nKuyie ndo tããté ke bo di kuomu páíí, memme kè n do ke nínkú ku ìkè kénínkú ke dò yewe sipísìnàà, deyènnè sipísìnàà, 26 ke báá nti Yiè nKuyie nke tú: Ti Yiè nKuyie báá ku kubotí kuù nkù tu a kaku nku a te kù. Nè a kó tikpeti mieke nke a bè deetémè nè a kó muwērímú mmu a bè dènnenímè Esibiti. 27 Dentení a kó betōmbè Abarammu nè Isaki nè Sakōbu be kpéí, a bá ndake kubotí kuu nkó itookperí kpéí nnè be kó tidōnniti nè bè dōdri mēè yei. 28 Kàa dōd memme, a ti dènnení dīì èi kabe bo yī fō nti Yiè nKuyie nha í na ke bo ti tanné dihei a do yē nha yóó ti duó ndi. Bè bo yī a ti nímmu deè kpéí nte kàa ti dènnení ke bo ti ku dikpàà tedōntè mieke. 29 N Yiè nKuyie mbè tu a kabe mbe, fōdò bè te, a be deeté nè a kó tikpeti nti nè a kó muwērímú.

10

Kuyie mbè cēm̄mè fēsōmátìnààfè kó meyei

1 Kè ti Yiè nKuyie nni nnáké ke dò: Cíéké titápíèti tìdétì kè tì ndò tiketiti, kàa dekení ditāri ñnkè, á nwaà nyidéí kédòò ditou. 2 N yóó wāri tináañti tìi sòò bo tìnti tiketiti a pònte tì ñnkè, kàa tì dōú nditou mieke. 3 Kè n dōò ditou nè detekperè kó idéí kécíéké titápíèti tìdétì kè tì ndōnnè tiketiti ke nti tō tìdè kèdekenè ditāri ñnkè. 4 Kè ti Yiè nKuyie nwāri de kó titápíèti ñnkè kù do wāri tìi náañti tiketiti ñnkè kè tì nni nduó. Ku tannò tepíítè kù do di náá nyè ditāri ñnkè kè muhāá ncóú nkè di tíkú ditāri pēri. 5 Kè n wēte kécúténí ditāri ke dōú nde kó titápíèti ditou n dōò dī mieke kè tì de mbo. Ti Yiè nKuyie ndo n náké ke yē ndè ndōmmè.

6 Kè Isidayeeriβεε íté Bendee Yakanni kó sibií borè kékote Musedaa. Anə de nku kè bèe ò kũnné, kòo bire Edeasaa səté kéntú ikuó niùti. 7 Kè bèe íté deborè kékote Kudikodaa, kéité dende kékote Yotibata ikó mborè péu. 8 Deñde ti Yiè nKuyie ncáñnémè Defii kó kuwə nkəbe kè bè bo ntəu ku taummè təu kəmbo ku cĭĕtè ke pĭ nku tōmmú ke ní yú ti Yiè nKuyie nyètiri kəpā benitibè mesàa. Bè me ndəari nè yíenni. 9 Deè te kè Defii kó kuwə nkəbe í məkə ketenkè be kəbe dōmmè be kpere tú bè bo mpĭmmè Kuyie ntōmmú, ti Yiè nKuyie ndo tì mbè nàkémè.

10 Kè m baa mbo ditāri ĩnkè n do ke bo mēè botí meketimè mōnni ke dō yewe sipísìnàà, deyènnè sipísìnàà kè ti Yiè nKuyie nyíe kécəuté m báammu kényóu, ke í ndi kùə. 11 Kè kù n náké ke dō: Íté kécúte kēniitè n nitibè ké bè tanné ketenkè m béi nke ĩkú ke yé n yóo duó nkè be yembè.

Kuyie nduómme ku kəbe ikuó ù tu bè bo nkù dómè

12 Díndi Isidayeeriβεε ti Yiè nKuyie nkù di te kù dó dí dəə ba? Ti Yiè nKuyie ndó tì tu: Onitì fĭ nha bo nkù démè, ke tũ nku kó kuce, ké nkù dó ke pĭ nku tōmmú nè a yèmmè meməu nè a wēnni diməu, 13 kəmpĭ nku kuó nè ku tannò n di duó ndè yíe, kəmbo kè dè da naati. 14 Ti Yiè nKuyie nkuù baké kēĭnkè nè tiweti, ke te ketenkè nè dèè kó dimàa bo ketenkè ĩnkè. 15 Kuù dəke di yembè ke bè taunnè kumàa ke tāāté díndi be yaəbí ibotí iməu mieke dè mè ndōmmè yíe. 16 Ceetenè di yèmmè kéduó ndimàa ti Yiè nKuyie nke ténke báa kpénkūnne di to. 17 Ti Yiè nKuyie nkuù tu Kuyie nke baké deməu ke tú

bekpààtìbè kóo kpààtì kù ðeumu ke kpeñnì ke duò tikõmbùàtì kù í baàtì òmòu kù í còú ticuuti. ¹⁸ Kuù kommu iciribí nè bekúpobè ke dó bepòòbè, ke bè duò ntidiiti nè tiyààtì. ¹⁹ Dí ndó bepòòbè ke yé di do túmè bepòòbè mbe Esibiti tenkè miéke.

²⁰ Ti Yiè nKuyie nku di yóó ndémè ke pĩ nku tómmú ke kù taunè, di ní yóó parikènè kunku. ²¹ Dí nkù sántí kuù di te, kuù dòò di cuokè tidietì tìi duò tikõmbùàtì kè di tì yà nè di nuò. ²² Di yembè do tati Esibiti ke bo sipísìyiekè ndi, kè ti Yiè nKuyie nkùu di te kè kù duó nkè di sũũ nsiwãã dòmmè tiwetì.

11

Bè dèntèmè Isidayeeribe Kuyie ndòò dè be kpéí

¹ Dí ndó ti Yiè nKuyie nkùu di te ké nkù tũ nke dòori ku kuó nè ku tié nnè ku tannò dè yé mmù yewe yemou. ² Di mómmambè di yàmu nè di nuò ti Yiè nKuyie nkùu di te kù ðeumè ke kpeñnì nè kù pĩ mmù tómmú Esibiti tenkè, dè í tú di bí. ³ Di yàmu yebenkùyè kù dòò yè Esibiti kó ketenkè miéke nè ku dòò dè Esibiti kóo kpààtì nè o kàbe. ⁴ Ke yà kù dòò dè Esibiti kó diháapòntĩnnì dii do di betì nè be sèí nè be kpàrinaasèí, ke yà kù duómmè kè dàméèrì tipèntì kou kó meniè mbè dàtínné, ke bè pònténè, ke bè kùò kè dè dèè. ⁵ Di yému kù dòò dè di kpéí ndikpàà tedòntè miéke kè di na ke tùòkenèní dié. ⁶ Dí í biinnè kù dòò dè Dubenni botí kou Ediabu kó ibí idé Datanni nè Abidammu, ketenkè àatemè ke bè maanko Isidayeeribe bemou nuò mmiéke, bembè nè be cèí kàbe nè be touti nè benitìbè bèè kó dimàà do tũ mbe fònkúò. ⁷ Di yàmu nè di nuò nti Yiè nKuyie mpĩ mmù tómmú diemù. ⁸ Dí mpĩ nku tannò m me

ndi duó nyè yíe nyemau, menìme di bo mmakemè dikõmbùd kékote kécouté ketenkè di kàri ke bo ta kè. ⁹ Kè di dòd memme di bo mbo kémante ketenkè ti Yiè nKuyie ndo béi nkéikú ke yè nkù bo duó nkè di yembè nè be yaábíó, mecekùd nnè menaamiè ndè pũd nkè.

Kuyie ndake kèè tenkè kpéi kè ò ndòmmè

¹⁰ Di tati kèè tenkè kè í dònne Esibiti dòmmè, kè di níí bo buotí kupaku, kédammú kukó nkéyũónní menie nkényòòrì, bè ò nyóòrì mèè botí kukũmpaku. ¹¹ Di kàri ke bo ta kèè tenkè tu yetārè nè tibiti kó ketenkè nke kè fetaafe nù, ¹² ti Yiè nKuyie nkùù di te kù dàkemu de kó ketenkè kpéi, ku nònfè í iiti de kó ketenkè ìnkè, dibenni bo ketémè nè di bo deèmè.

¹³ Bá wè kòd yie nke tũ n di duó nyèè tannò yíe ke dó Kuyie nke pí nku tómmú nè o yèmmè memau nè o wènni dimau. ¹⁴ Kù bo ndi duó nfetaafe fe mònni fe ìnkèmbóntaafè kèntò ke tuàkenè fetadentifè, kè di paa nní mpéi detie mbè tu dè ffinyĩ nè bè tu dè fikíè kè dè mpéi, ke menaà mpàmmèè buoté nè mekùd. ¹⁵ Kù bo ndènnimuní timútì di paa nkè di wũd nyo nkè di nyo nke sànnè.

¹⁶ De mònni di né ndake ke báá búttinné ku kó kuce, ke báá tũnne yebokè kènkõnkù ye ìlkè. ¹⁷ Kè di dòd memme ti Yiè nKuyie mmieke bo di yè kè kùu kpetinné iwetibori bá fetaafe ténke bá nniu, tidiiti ténke bá mpéi, bá di báá òte di bo kúmè ketensààkè ti Yiè nKuyie ndi duó nkè mieke. ¹⁸ Dí ànné Kuyie nnáàntì di yèmmè mieke kè tì ta di wèrè, di ntì ù di nau tenéite kòme ké ntì ìrí bè ò nyírímè kuitùòkù. ¹⁹ Dí nti tiè ndi bí di borè tecfètè, nè di borè kupòòkù di yóó duó dìì mònni nè di ènte dìì mònni. ²⁰ Dí tì

kutieku sààkù Mòdee* ke wetí Kidikaadi. ³¹ Di yóó séntému kukó nSuditēē kékote keta ketenkè ti Yiè nKuyie nkùù di te kù di duó nkè ké kè fiète kékari. ³² Dí ndake kéndɔ̀ri Kuyie nkuó imɔ̀u nè ku tannò yemɔ̀u n di duò ndè yíe ndè yē mmù.

TI YIE NKUYIE NKÓ IKUƆ

12

¹ Ntenè ti Yiè nKuyie nkuó nè itié ndi yó ndake dèè kpéí, kéndɔ̀ri de yē mmù di fòmmu mumɔ̀u miēke, ketenkè ti Yiè nKuyie ndi yembè do tũ nkù di duó nkè kè di bo kari.

Isidayeribe dòmmè kémbáá Kuyie dibòrì dimáá

² Dí puɔ nyewũ̀stà̀rè nè yetà̀rè di yóó beti ìi wuɔ nkɔ̀be do feu yè yetà̀rè nè sitáá de ìnkè nè detie nyɔ.

³ Di puɔ mbe wũ̀stà̀rè kébóké be bɔ̀tá̀rè kécɔ̀u mbe bɔ̀ Asedaa kó kutedáú, képuɔ nsitenkaanì kè bè ténke bá nnáá nsi kpéí de kó dibòrì. ⁴ Dí báá teké de kó ibotí báá mmèè botí i kó yebókè ké mme mbáá nti Yiè nKuyie nkùù di te. ⁵ Ti Yiè nKuyie nkùù di te kè kù tãáté dii kari di botí miēke ke bo nde bo, kè di bo nde yu ku yètìrì dí nkòrì deborè ke kù bàá. ⁶ Di ní de nkù fié iwũ̀s kétuɔ ké kù fiénè metaummè kpeyi, ke de nkù duó ndi mɔ̀ke de kó depíndè nè di pã̀rè diwèì kpeye, yoo di kù cànnenè dii nùù kpéí nnè di wũ̀s dièyì nè isám̀pòì kó iketiye. ⁷ Di ní yóó dè nkari ti Yiè nKuyie nkùù di te ku ìkè díndi nè di cẽ̀i kɔ̀be kè dí wẽ̀nné kédì de kó mudìi kényã̀nkunè diwèì, ti

* **11:30** Mòdee: Araba do de mberínè. De kó mutie bo Kuyie ndo benke dè nde kumáá Abarahammu kè wèè mǎá diwũ̀stònni Kuyie deborè.

Yiè nKuyie nkùù di te kù di duó ndè. Di Yiè nKuyie nkùù di te kù di dòò mèè sàà mme.

⁸ De m̀nni di ténke í yóó ndəəri ti mè nd̀̀rimè yíe, bá wè kòò d̀̀ri o yèmmè dò ndèè wenni. ⁹ Di mu nyí t̀̀ke ketenkè di Yiè nKuyie nkùù di te kù di duó nkè kè di bo kè tieke kékari kéom̀pè. ¹⁰ Di yóó séntému kukó nSuditẽ kékari ketenkè di Yiè nKuyie nkùù di te kù di duó nkè ké kè tieke. Di yóó kè k̀rimu kè kù di om̀p̀nne ké di deeténè di dootit̀̀bè bèè di fité, kè dí mbo kè dè di naati.

¹¹ De m̀nni di Yiè nKuyie nkùù di te kù bo tãáté dii karì kù yó mborè, ku yètiri yó nyu dè, di yó nde nkù duó n di nàké dèè kó dimàà dèè tu: Iwũṣ di yóó nkù feu ì ke t̀̀ nnè metaummè kpeyi nè di kpeye di m̀ke de kó depíndè nè di yèmmè kó yep̀̀rè, nè di kù c̀nnenè yèè nò kpeye. ¹² Kè dí nyānku di Yiè nKuyie nkùù di te ku ìkè díndi nè dí bí initidaaì nè initipòì, betṣmbè benitidaabè nè benitipòbè kéwənnénè Defiibe bèè di bonè ke yé bè í m̀kemè ketenkè di cuokè.

¹³ Dí ndake ke báá s̀nté ké nkù feu iwũṣ ke tuò mbá kè di ǹnte dii b̀ri. ¹⁴ Ti Yiè nKuyie ndi benke dii karì di kó iwuṣ mmièke, dènde di yóó nkù feumè iwũṣ ke tuò n di nàké ke yé ndè ndòmmè. ¹⁵ Kè wèè níí dó dii m̀nni ò bo na kékua iwũṣ kécááké ti Yiè nKuyie nkùù di te kù ò p̀ ké dè mà̀mè. Bá kè di bo kùù píkù, yeb̀rè yeməu, wèè s̀ nnè wèè í s̀, mbè níí bo na kécááké de kó imaa ndi ṣṣ yĩ̀mè iorimaa, dè í m̀ke mebatimè. ¹⁶ Di né níí báá cááké meyiĩ, di níí mè ùtòo ketenkè di ṣṣ yĩ̀mè menie.

¹⁷ Di me nníí bá mbo di c̀i mièke ke yo ndi diiti kó depíndè, di yaàte dè, di naà mpammè nè mekùò nnè di wũṣ pié ì bí idaaì kó iketiyl nè di wũṣ di kù feu

ì di kù cànnenè yèè nò kpéí nnè di pãrè diwèì kpeye nè di do nképã yè. ¹⁸ Tí Yìè nKuyie nkùù di te kù tããté dìi kari di níí yóó de nkari ké dè di dín-di nè di bí initidaaì nè initipòì nè di kó betõmbè benitidaabè nè benitipòbè, kéwënnénè Defiibe bèè di bonè. Mèmmè di yó ndòrimè kényãнку Kuyie nkùù di te kù di duó ndè kpéí. ¹⁹ Dí dòò meyoðmmè nè di bo mbomè di báá dootóo Defiibe.

²⁰ Kè ti Yìè nKuyie nkùù di te duó ndìi mòn-ni kè di tenkè deuke kù di nàké ke yè ndè yó ndòmmè. Kè kuníí di pĩ nkè di dó kécááké imaa ndi bo na kécááké di dó mèè botí. ²¹ Kè dè me ndò ndi dèténè ti Yìè nKuyie nkùù di te kù tããté dìi kari kè di bo nyu ku yètìrì, di bo na kédeite di wũs kù di duó nyì mieke kékuo kécááké di dómè, n di nàké ke yè ndè ndòmmè. Di bo na kэмbo di cẽi ké ì càáké di dó mèè botí. ²² Di bo na ke níí ì càáké bè càámmè iorimaa, mebatimè bá mbo wèè sĩ nnè wèè í sĩ, ndi bo na kéwënné ké ì càáké. ²³ Di né ndake ke báá cááké meyĩ, nke yé mufòmmu bomè meyĩ mmièke nke. ²⁴ Di báá cááké imaa nkéwënnénè meyĩ, ndi níí mè còúnko ketenkè menie nkõme. ²⁵ Di bá ncáá mmeyĩ nkè dèe yie nkè di mbo kè dè di naati, dín-di nè di bí nè di yaábíó ke yé di dòrimè ti Yìè nKuyie ndó dènde.

²⁶ Di cànné ìi wũs ti Yìè nKuyie nkpéí nke yóó kù nyì fié nè di kù cànnenè dìi nùù kpéí, di níí dè tóní dikarì kù tããté dì. ²⁷ Kè di níí fèúté fèòfè ti Yìè nKuyie nke bo tuo ndí tuo nfe maa nnè fe yĩ, kè di me nkù fèúté fèòfè metaummè kafe nfe dí tuo mmeyĩ ndiwũòtònnì, kédeè kécááké imaa.

²⁸ Kénténè itié n di náá nyì nkétũnne ì yèmmè, mèmmè di bo mbomè kè dè di naati, dín-di nè di bí

nè di yaàbíó sáà, ke yé di d̄arimè Kuyie ndi tũ nkù d̄ó d̄ènd̄e.

M̄oyiisi caummè Isidaȳeribe ibotí t̄èi kó yeb̄akè kp̄éí

²⁹ Ti Yiè nKuyie ndi tũ nkù bo kuò dìi m̄onni ibotí t̄èi kè dí ta be tenkè. Kè di fiète dìi m̄onni be tenkè ke k̄ari, ³⁰ di báá d̄ítinné dimáà kè bè teet̄enè, dí ndake kè be b̄akè báá di p̄í, di báá yè fié iwũ̄s, di bá nwanti k̄éȳí̄t̄é bè do feu m̄èè botí iwũ̄s be b̄akè kè yè t̄ũnne.

³¹ Di báá t̄ũnne de kó ibotí báá mm̄èè botí i b̄akè kè mm̄è báá ti Yiè nKuyie nkù di te, ke yé ti Yiè nKuyie ndè w̄úomm̄è is̄ake nyi. Bè t̄ùnn̄emu be bí initidaaì nè initipòì be b̄akè.

13

¹ Dí ndake k̄éntũ n di nàké t̄i, di báá ȳíe t̄imatì, di me mbáá yaate t̄imatì.

Kuyie nyóó potém̄è Isidaȳeribe bèè bo fié iwũ̄s yeb̄akè

² Kè dè dò nhòm̄òu buoté di cuokè ke náá Kuyie mp̄ãñn̄aant̄i, yoo ò yàu mebenkùm̄è, kòò di nàké ke yé nd̄emarè cànne bo d̄ò. ³ Kòò tu dí fié iwũ̄s yeb̄akè di do í yé yè, bá kòò do di nàké ke yé nd̄èè bo d̄ò, kè dè d̄ò, ⁴ di báá yie nk̄ék̄énté de kóo n̄it̄i w̄èè tu ò n̄áa Kuyie mp̄ãñn̄aant̄i ke tú ò yàu Kuyie nkó mebenkùm̄è. Ti Yiè nKuyie nkù di te kuù di yáú ke bo yà ke nsà kè di kù d̄ó nè di yemm̄è mem̄au.

⁵ Ti Yiè nKuyie nkuù di te, di yó nkù nt̄ũ kè ñ kù dé, k̄emp̄í nku tannò k̄ényíé nku k̄peti, kè nkù báá nké nkù taunè, ⁶ de kóo n̄it̄i w̄èè tu ò n̄áa Kuyie p̄ã n̄aant̄i yoo w̄èè tu ò yàu Kuyie nkó mebenkùm̄è ke di sukíí kè di bo yete Kuyie nk̄peti, Kuyie nkù di

dènnení Esibiti ke di deeténè mudaatōmmú. Kè wèè dó ké di dètinne kuce ti Yiè nKuyie ndi benke kù, dí ò kùò kédèite meyei ndi cuokè.

⁷ Kè dè me ndò nha yǒfũḥ kou mǎu nwe yoo a birɛ denitidaarè yoo denitipòrè yoo a pokù yoo a népo saù mǎu, kòò kǎtení a borè disàrì ke da sukíí, ⁸ ke tú, dí fíé iwũḥ yebǎkè di do í yé yè fḥ nnè a yembè, iwuǎ nyì di fité mǎdétimè yoo metḥómmè i kó yebǎkè, di tenké kemǎu miéke. ⁹ A báá yie nho kpɛti, a báá ò kènté, a báá ò kuó mmesémmè, a báá ò kpàké a báá sɔnne o yei. ¹⁰ A dò nkòò kùǎmu, fḥḥ mǎmmuǎ ndò nkéketé kòò bǎté ditári, kè betǎbè né na kóò bùótí yetárè. ¹¹ Ò mǎnnè kébúótí yetárè nye kékuǎ, ke yé ò da sukíímè kǎa bo yóu ti Yiè nKuyie nkùu di te ké kù dèténè, kunku kùu da dènnení Esibiti tenké di do tú dè tidaatì. ¹² De mǎnni Isidayɛɛribe bɛmǎu yóó tì kèèmu kémǎote kufḥwaá nke ténke báá dǎò meyei.

¹³ Kè dè me ndò ndiyiè mari bo kè di kèè ketenkè ti Yiè nKuyie ndi duó nkè miéke, ¹⁴ besǐnténitibè sukíí dè dihei mari miéke bémabè kè bè bo fíé iwũḥ yekǎbè di do í yé yè. ¹⁵ Dí wammú kébíéké mǎsàà, ke nsà kè dè mènke dǎò mebotí, kè di sḥ nde kó meyei mbotí mènke dǎòmu di cuokè, ¹⁶ dí kuǎ de kó dihei kǎbe nè be wũḥ demǎu di báá súó ndèmarè. ¹⁷ Dí tíí ntinentì tìi kó dimàà bo de kó dihei miéke kécóú ndihei miéke benitibè kǎrì dè kǎwǎnnénè dihei kécóú mí ndi Yiè nKuyie n kpéí, kè de kó dihei naá ntidobontì, bá òmǎu ténke báá di maá. ¹⁸ Di báá túóté dèmarè bá dèmàà de kó dihei miéke de dò nkécóummu, kè dèe yie nkè ti Yiè nKuyie nkùu di te kè ku miéke do, kè kù di kuó mmesémmè, kédúó nkè di sḥ nkù do nǎké di yembè ke dò dè yó ndòmmè.

19 Kè nsà kè di yie nti Yiè nKuyie ndi tũ nkù kó dinùù, ke tũ nku tannò n di duó nyè yíe, ke dɔori ti Yiè nKuyie ndó dè kunku di tũ nkù.

14

Kuyie nyí dómè ku kabε ndɔori ikúkuó

¹ Ti Yiè nKuyie nkuù di te kè di tú ku bí. Di bá nduoku yoo dí nkuò di tĩ di kari dìi mɔnni mukũũ.

² Di tú ti Yiè nKuyie nkabε mbε ti Yiè nKuyie nkuù di te, ke di tãáté iwuɔ nyimɔu ìi bo ketenkè ìnkè i miεke kè di bo ntú kù te bè.

Isidayεribε dò nkényo nyù wũs nè tii wanwanti nè bè dò nkénci dε

³ Kè ti Yiè nKuyie nyĩ di ci dè di báá dè di. ⁴ Ntenè iwũs di bo nyo nyi: Inààke nè ipe nè sibɔó. ⁵ Tεhontè yeyiè mpéu kpetε nè tehontè péítè nè tehontè tɛè dɔnnè fεperifè ke né mɔke yeyiè nyèè yàati nè fesèfè nè tetabuɔtè nè tebuɔtè nè fεwaurifè. ⁶ Tiwanwanti nè iwũs dèè mɔke yekpèètè yèè yàati ke dukii di bo na ké ndè yo. ⁷ Di báá di yòyó nè tehontè nè disetiri dè dũkĩmu dè me nyi mɔke yekpèètè di dè cimu, ⁸ defònkùrè, dè mɔkemu yekpèètè dè me nyi dukii, di bá ndè yo ndemɔu di dè cimu. Kè dè me nku di báá dè kàáké.

⁹ Ntenè menie mmiεke kperε di bo nyo ndè, siyĩ sii kó dimàà mɔke icietí nè yeyíékè. ¹⁰ Di bá nyo nsii í mɔke icietí nè yeyíékè di sè cimu.

¹¹ Di kó ikuó í ci sinɔ sii kó dimàà di nsì yo. ¹² Di báá di kumancònkù nè kutāmancònkù nè dāmèèrì kó fetúúfè. ¹³ Ditúsòù nè kutúbotí kumɔu di bá ndè yo. ¹⁴ Fetúúfè nè kukākābotí kumɔu. ¹⁵ Fεcònfè diefè nè yeondo kó kubotí kumɔu. ¹⁶ Fεcònfè diefè nè dionduò nè tiyààkompéítì kó kubotí

kuməu nè kucĩrímbotí kuməu. ¹⁷ Dikonnéyou nè yeondo kó kubotí kuməu nè fekonkpànfè. ¹⁸ Kutenkatíkàdáákù nè kukunaakù nè dikũntìbàrì nè kudéíkù.

¹⁹ Tipumpùtì di bá ntì yo ndi dè cimú. ²⁰ Di kó ikuó í ci sù nᵋᵋ kó dimàà di nsì yo.

²¹ Kè fèḏfè kú di báá fè di, dí fè duᵋ nhopòò wèè di bonè kè wèè di, yoo dí fè nhò fìténè. Dí tú kubotí kùù cǎá nkù nku, kè ti Yiè nKuyie ndi te. Di ní báá bénné dibᵋbii nè di yᵋ miè.

Ti bo nduàmmè Kuyie depííndè

²²⁻²³ Bá dìi benni di ní deite di paa nkperε deməu dèè tu depííndè, tidiitì nè menaà mpàmmè nè mekùò, di ní dè tóní nè iwũᵋ ketiyì inààke nè ipe nè sibᵋᵋ, kè dè kàtenè dibòrì kù tāāté di, kè dè di ku ìkè, kè dèe yie nkè dí ndé ti Yiè nKuyie nkùù di te sǎá. ²⁴ Kè de yèmmè a cǐtèè bo ndétirìnè ti Yiè nKuyie nkùù da te kù tāāté dìi bòrì, kè ku yètìrì bo ndè yu kè ti Yiè nKuyie nkùù da te kè kù da dòò mesàà nkè dè sũ, ²⁵ á túóté dèè tu depííndè kè dè fíté kéntᵋ idíítí de kó dibòrì ti Yiè nKuyie nkùù da te kù tāāté dìi bòrì de kpéí. ²⁶ Deborè kédonté a dó dèè kó dimàà inààke, ipe nè sibᵋᵋ nè menaà nnè kunadaakù kè dè di, ti Yiè nKuyie nkùù da te ku ìkè, kè diwèì nda bo fᵋ nnè a cǐtèè kᵋbe. ²⁷ Di báá yè nDefiibe bèè di bonè be kpéí, ke yᵋ bè í mᵋkemè ketenkè.

²⁸ Kè yebie nyètǎati ní pᵋtᵋtᵋ, dí dennení depííndè di dèite dèè kó dimàà kè dè còú ndihèi. ²⁹ Defiibe bèè di bonè ke í mᵋke be kó ketenkè nè bepᵋᵋbè nè iciribí nè bekúpobè kè bèe pété kédi kénsànnè. Kè ti

Yiè nKuyie nkùù di te kè kù di dòò mesàà ndi pfi mùù tǎmmù mumòu mièke.

15

Kuyie nduú nyii kuú Isidayeeribe be bàà nyínkè

¹ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Isidayeeribe ke dò: Yebie nyèyiekè yèyiekè kó difǎnkúò di ní yóu di kabe be bàà mbè di mǎkenè yè. ² Ntenè di yóó tǔnne mèè botí de kó ikuú: Kòò mòu pènte o kou tǎu idíítí wèè ì nhò yóunè de kó dibànnì. Òmòu báá pǐnnè muwērímu o kou tǎu ke dò wèè ò yietí o bànnì, ke yé Kuyie nkùù dǎúmmè de kó dinùù. ³ Di bo na ke ní duú nkè opòò di yietí kè dè me ntu di kou nwe dí ò yóu.

⁴⁻⁵ Kè nsà kè di kémmù weti weti ti Yiè nKuyie nyè mmù, ke tǔ nkù di duú nyii kuú kè n yì ndi náá nyíe, ocǐri keté ké bá mbo di kó ketenkè, ti Yiè nKuyie nkùù di te kù yóó di dòòmu mesàà nkù di duú kèè tenkè kè di yóó kè kàri ké kè tieke ke mièke. ⁶ Ti Yiè nKuyie nkùù di te kù yóó di dòòmu mesàà, kù tì ndi nàké ke yè nkù yóó di dòòmè. Di í yó mpenni idíítí ibotí tǎi, ibotí tǎi péu ì yó ndi penni. Di bo mbaké yebotè kusǔkù yè me mbá ndi baké.

⁷ Kè di kou mòu bo ketenkè ti Yiè nKuyie nkùù di te kù di duú nkè kó diheì marì ke tú ocǐri di báá ò yetenè di diiti, di nòu me mbá nhò tǎinè.

⁸ Dí ò cànnè di nòu kóò pènte dèè ò dónnì. ⁹ Ke né nyé kè meyèmmè yeime báá di ta kè di dò dibenni yiènnì dii yètiní kè di dò nké bè yóunè yebàà mbè di mǎkenè yè. Dí báá yóu kè meyèmmè yeime di ta kè di yóu di bo cànnemè tenùtè di kou tǎu ke í nhò duú ndèmarè. Kè di dòò memme kòò di kuónnè ti Yiè nKuyie ndíi yóó tǎ de kó meyei. ¹⁰ Dí ò pǎ

de kó idíítí nè meyèmmè memáà nè diwèì, mem̀me di Yiè nKuyie nkùù di te kù yóó di d̀̀̀mè mesàà ndi t̀̀mmù mum̀̀u miẽke, ke di d̀̀̀ri d̀̀̀ kó dimàà nyíé. ¹¹ Bẽc̄rìbè yó mbomu di kó ketenkè miẽke, dẽe kpéí nte kè n di duò nde kó dinùù kè n tu di báá yíe nkè di n̄u mpikú, di k̀̀be b̀̀è tu bẽc̄rìbè nè besènnìbè ke bo di tenkè miẽke be kpéí.

Isidayeeri be bo n̄f̄ĩnko m̀̀è botí tidaati

¹² Kè wèè donté kudaaakù di k̀̀be Ebedeebe miẽke kù mp̄ĩ n̄ho t̀̀mmù, k̀̀mm̀ke yebie nyèkuò, diyiénnì k̀̀o kù f̄ĩnko kè k̀̀u k̀̀. ¹³ Kè kù k̀̀nti dì m̀̀nnì ò báá yóu kè k̀̀u k̀̀ nku n̄u sitetirì, ¹⁴ kù nk̀̀nti kè wèè deite ti Yiè nKuyie nkùù o te kù ò duò ndèè kó dimàà de miẽke kè dè nkù p̄ã, ipe nè sibóó nè tidíitì nè menáà. ¹⁵ Dí dentení di ò bomè Esibiti ke tú tidaatì kè ti Yiè nKuyie nkùù di te kè k̀̀u di d̄eetè, dẽe kpéí nte kè n di duò nyíe nde kó ikuó.

¹⁶ Kè dè me ndò nkudaakù bo f̄́ nwèè c̄ĩètè kè dè t̀̀̀ke kù bo k̀̀mmè kè kù yete kù da d́ m̀̀è kpéí nè a c̄ĩètè, ke bo kè dè kù naati. ¹⁷ De m̀̀nnì á túóté tekãũtè kédanne ku toò tec̄ĩètè b̀̀rì kó kudóú kédũute, kè kù ntú a kó kudaaakù s̄ã. Kè dè me ntu onitipòkù nwe a me nyĩ.

¹⁸ Dè bá nda yóunè a bo kù f̄ĩmmè, ke yé kù da p̄ĩmmè mut̀̀mmù yebie nyèkuò miẽke, kù da p̄ĩ mm̀ù t̀̀mmù p̄ẽtému a na nyietímè ot̀̀nti kuce m̀̀démè. Ti Yiè nKuyie nkùù da te kù yóó da d̀̀̀mu mesàà a t̀̀mmù mum̀̀u miẽke.

Isidayeeri be d̀̀mmè k̀̀nc̄ãnninko iwũõ ketiyi Kuyie nkpéí

¹⁹ Di nà̀ke nè di pe nè di b́ kè dè níí p̄eitè meketimè ìì bí idaaì dí ì c̄ãnné ti Yiè nKuyie nkùù

di te ku kpéí, yenaadapàà nketiyè di báá yè pññè mutōmmú, di me mbáá kēí di pedakè * ketiyè kó ticitì. ²⁰ Bá dìì benni di níí dè kùò ti Yiè nKuyie nkùù di te ku cīètè kékari kù tāāté dìì bòrì de kpéí díndi nè di cēí kòbe ké dè di. ²¹ Kè de kó fēḡfè me nhā kuyènkù makù, kè fè tu dikpēnnì yoo fè yēí di báá fè fèúté ti Yiè nKuyie nkùù di te. ²² Di níí fè di di cēí, kòò mōù dḡò di kó ikuó ci dè ke sī nhò bo na ke níí dí wēnnénè ké fè di, di ḡḡ dimè fēwaurifè nè tēhontè yeyiè mpéu kpete. ²³ Di né báá di fe yīī ndi mè còúnko ketenkè menie nkōme.

16

Isidayeribe dò nkémbaàmmè diyentébanni

¹ Dí nyé dididèi kóo tánkù kpéí kémbaà ndiyentébanni ke sántí ti Yiè nKuyie nkùù di te ke yé dididèi kóo tánkù miéke do nkemè keyènkè ti Yiè nKuyie nkùù di te kù di dènnenímè Esibiti. ² Diyentébanni kó diyie di níí fié iwūḡ ti Yiè nKuyie nkùù di te, inààke nè ipe nè sibḡḡ, ti Yiè nKuyie ntāāté dìì bòrì kè ku yètìrì dè yu. ³ De kó dibanni miéke di níí nyo mpéè wèè í kḡorenè mutie mùù muuti, di níí nhò cáá nke dḡ yewe yèyiekè, de kòò péè weè yó ndi denniní di do di mèè sémmè Esibiti. Ke yé di do yetinímè Esibiti kè dè dḡ mmecāā mme, di níí yó mme nhḡ ke denninní di do yè dìì yiè Esibiti kó ketenkè. ⁴ Mutie mùù muuti mù bá mbo òmḡ cīètè de kó yewe yèyiekè miéke di tenkè kemḡu

* **15:19** Yepedakè: Yepedakè bè nàá nyèè kpéí ndie nyè í dḡnnè ti die kpeye yè mḡke ticitì nti kè ti òkù mediè, kè bè ḡḡ kēí de kó ticitì kéduakenè tiyààti.

duómè. Di fié ì wũṣ diyìè ketirì kó kuyuoku ì bá nkpaá kè dèe wenté. ⁵ Di me mbáá fié de kó iwũṣ dihei marì cénkoo kperi, ti Yiè nKuyie nkùù di te kù di duó nyèè ekè mieke kè di bo. ⁶ Di ní ì fié diyentébanni ti Yiè nKuyie kùù di te kù tãáté dii bòrì ndi kè ku yètìrì dè yu, kuyuoku diyìè tatoo dii mòmni, di do yetini Esibiti kè dè dòmme. ⁷ Di bénné di wũṣ ké ì cááké ti Yiè nKuyie nkùù di te kù tãáté dii bòrì de kpéí, kè dè wenté di wéte ké kò ndi touti borè. ⁸ Dí ncáá mpéè wèè í kōrenè mutie mùù muuti ke dò yewe yèkuò, diyìè yiènni dibanni denni dii yiè kè di tí nkésānte ti Yiè nKuyie kùù di te. Di báá pī mmutōmmú mamù de yiè.

Isidayeribe dò nkémbaàmmè dididèi banni

⁹ Di ní kaà nyewe yèyiekè mēfitímè kuce mēyiekè, kētúóté di ketírì dii mòmni mudidèi. ¹⁰ Dí mbaà ndididèi banni ke sántí ti Yiè nKuyie kùù di te ké kù pāmmú diwèi kó yepārè kè dè mmànnè kù di dòò mesàà nkè mè māmè. ¹¹ Kè dí dè tōní kù tãáté dii bòrì de kpéí kè bè dè yu ku yètìrì. Diwèi ndi bo mediè dindi nè di bí initidaaì nè initipòì nè di kó betōmbè benitidaabè nè benitipòbè, nè Defiibe nè bepòòbè bèè di bonè nè iciribí nè bekúpobè. ¹² Dí ndenniní di do tùmè Esibiti kó ketenkè tidaati. Mpīnnè de kó ikuá.

Titouti kó dibanni

¹³ Kè di puotí dii mòmni di diiti ke deè, ke kùòti fínyí kó yebe menaà, dí baá ntitouti kó dibanni ke dò yewe yèyiekè. ¹⁴ Kè diwèi nídi bo dindi nè di bí initidaaì nè initipòì nè di kó betōmbè benitidaabè nè benitipòbè nè Defiibe nè bepòòbè bèè di bonè nè iciribí nè bekúpobè. ¹⁵ Di ní yóó kote di Yiè nKuyie kùù di te kù tãáté dii bòrì ndi kébaá nde kó dibanni

ke dò yewe yèyiekè kénsántí ti Yiè nKuyie nkùù di te ke yé kù di dòòmè mesàà nkè di diiti pèité kè di kperε demou yie nkè diwèi ndi bo mediè.

¹⁶ Dibenni benitidaabè níi kote ti Yiè nKuyie nkùù di te kù tāāté dii bōri kuce mētāāti kébaá mpéèbè bèè í kōrenè mutie mùù muuti be kó dibanni nè dididèi banni nè titouti kperi, òmou báá kote ti Yiè nKuyie mborè o nou sitetiri. ¹⁷ Bá wè o níi pā kè dè mmānnè ti Yiè nKuyie nkùù ò te kù ò dòò mesàà nkè mè mà mè.

Tibeénti kó ikuó

¹⁸ Di tāāté benìùbè diebè nè besámpróbè yehékè ti Yiè nKuyie nkùù di te di duó nyè yemou mieke, di botí tūmmè itobè, kè be mbekùnè benitibè ke tū ntimómṁanti. ¹⁹ Bè báá yeténè tibeénti ti dò nkéndòmme, di bá mbaāti benitibè, di me mbá ncóu ticuuti ke yé ticuuti ti ò yéikùnnemè meciù nyembè kè bè báá yà timómṁanti. ²⁰ Dí mbekù ke tū ntimómṁanti, kè dèe yie nkè dí nfòu kémante kéta ketenkè ti Yiè nKuyie kùù di te kù di duó nkè kékari.

Kuyie nyí dó be nkù feu ù wũ

²¹ Di báá cónné kutedou diwũtònni di maá di ti Yiè nKuyie nkùù di te ku kpéi di také. ²² Di me mbáá fíi nditári mari ti Yiè nKuyie nyí dó dè.

17

¹ Di báá féuté fenàdfè yoo fepièfè ti Yiè nKuyie nkùù di te kè dè nhā kuyènkù makù, ke yé kù dè wùómme isoke nyi ti Yiè nKuyie nkùù di te.

² Kòò mōu bo yehékè ti Yiè nKuyie nkùù di te kù di duó nyè mieke, onitidòu yoo onitipòkù ke dōari dèè í

wenni ti Yiè nKuyie nkùù di te, ke caàri kù di dònè mèè taummè, ³ ke kōnkù ke báá nyebòkè nè diyie nè otānkù nè siwāã ti Yiè nKuyie nyete dè. ⁴ Kè bè ti ndi nàké, yoo di cēnke ti kèèmu, dí tūnne de kó tináañti kó ice kēfié kēyà ti fōtìrì kó dikūnnì. Kè di yà kè ti mènke dāðmu Isidayeeriibe cuokè, ⁵ kòo nitidùu nwe yoo onitipòkù, dí ò dènne diheì kó dibòrì kóò bùótí yetárè kékua.

⁶ Onìti òmáà weè báá béi nhò yàmè òmòu kè dí ò kùò, bèdèbè yoo bètāãti kè beè béi ndí ò kùò. ⁷ Bèè ò yà beè dò nkéniitè kóò bòté yetárè, kè benitibè sòmbe né na kóò bùótí yetárè kékua, kè dèe yie nkè dí deite meyei ndi cuokè.

Isidayeeriibe dò nke níi beké dii màà tináañti tii yóu

⁸ Kè dè dò mbè kùò òmòu nwe, yoo bè puotí òmòu nwe koò kàute yoo yekpàrè kpèti matì tii tùàkení kè dè di yòunè di bo ti bekémè diheì kó dibòrì, dí ti tōní ti Yiè nKuyie kùù di te ku cīētè kù tāāté dii bōrì de kpéí. ⁹ Dí kate kēsónké ikuó niùbè Defiibe nè obeénti, bèè pī nde kó yewe mutōmmú, kè bè beé nkè bèe di náké di dò nkédāðmè. ¹⁰ Kè dí tūnne bè di duó ndii nùù, dende di Yiè nKuyie nkùù di te kù tāāté dii bōrì de kpéí nkédāð bè yē ndí dāðmè. ¹¹ Bè yóó di duó ndii nùù nè bè yóó di náké tii náañti dí ndè tū nweti weti ke báá súú ndèmarè, dí tūnne bè yē ndí dāð tii kó dimáà. ¹² Kè wèè mōðte tefentè ke bùtinné ti Yiè nKuyie nkuó niùtì wèè pī nku tōmmú nè obeénti bè ò nàké tì. Dí ò kùò nkédeite meyei nyIsidayeeriibe cuokè. ¹³ Kè Isidayeeriibe botí kumòu tí kèè kédepe ti Yiè nKuyie ke ténke báá mōøte de kó tefentè.

Isidayeeribe bo ntũ nyù kuó ke kanninko mbekpààtìbè

¹⁴ Kè di ta dìi m̀nnì ketenkè ti Yiè nKuyie ndi duó nkè ke kàri ke dèè ke d́ di bo tãátémè okpààti kè wè ndi baké ibotí t̀i ì di fité ì d̀orimè. ¹⁵ Ti Yiè nKuyie nkùù di te kù di benke wè, di we mpĩ ntikpàti di báá pĩ nhòm̀ou wèè í tú di kó kubotí kou. ¹⁶ De kóo kpààti né bá ntú wèè m̀ke sikpàrisẽĩ mediè nhò me mbáá t̃ mbenìtìbè Esibiti kè bè bo waá nsisẽĩ ke yé ti Yiè nKuyie yetemè ke tú di báá na Esibiti kó mutentáá. ¹⁷ Ò me mbá ntú wèè m̀ke benitipòbè péu bè yàà bo ò d̀tinne Kuyie, ò me mbá mm̀ke timàti péitì nè mesəə mpéu.

¹⁸ Kè de kóo kpààti t̀oté dìi m̀nnì tikpàti ikuó niùbè nè Defiibe duó nkè bèe wãri ikuó pátiri teri kóò duó. ¹⁹ Kè de kó dipátiri nduó o borè kè wè ndi kàà nyewe yemou o f̀mmu mumou mièke. Kè dèe yie nkè wè ndé ti Yiè nKuyie kùù ò te, kántũ nde kó ikuó ò nàá nke yè ndè d̀mmè, nè de kó itié nyimou. ²⁰ Kòò d̀̀ri memme tefentè báá ò ta kòo yèmmè ndò nhò p̃ẽtè o k̀be kè wèe bútinné ikuó mai, memme okpààti yó nsókémè Isidayeeribe cuokè wenwe nè o yaábíó.

18

Ikuó niùbè bo nte dè

¹ Ikuó niùbè Defiibe nè Defii kó kuwuə nkumou, bè í yó mm̀ke ketenkè Isidayeeribe k̃me, Isidayeeribe pãã ndè ti Yiè nKuyie ndeè yó ntú be kó mudii. ² Bè í yó mm̀ke ketenkè Isidayeeribe cuokè, bè yó mpĩ nti Yiè nKuyie ntõmmú mmu ke de nyo, ke yé kù do ti mbè nàkémè.

³ Nte ikuó nìùbè dò nke ní nte dè Isidayεεribe feu ì wũs Kuyie nyi miεke. Kè fenààfè nfe yoo fepièfè bèe duó nyikuó nìùbè kubakù nè muyèi nè tinautì. ⁴ Dì mbè duò ntidipàntì kó yepārè nè menàà mpàmmè nè mekùò nnè di pecitì di kěĩ ti meketimè. ⁵ Kε yé ti Yiè nKuyie nkùù di te kuù tããtémè Defii nè o bí ibotí iməu miεke kè bè bo pĩ nku tōmmú.

⁶ Defiibe bèè bo di tenkè yehékè yeməu be miεke, kòò məù dó kékətení ti Yiè nKuyie nkùù di te kù tããté diì bòrì, ⁷ ò baα nkè pĩ nti Yiè nKuyie nkùù di te ku tōmmú o kəbe Defiibe tabè bèè bo Kuyie ncĩtè miεke bè pĩmmè. ⁸ Bε diì ní yó mmamu ke né yínè ò yóó fíté o kpeε kápété dè.

Bèè sou nke tú bè nàà nKuyie mpāānāāntì nè bèè mēnke ti nàà

⁹ Kè di ta diì mōnnì ti Yiè nKuyie nkùù di te, kù yóó di duó nkèè tenkè di báá teké de kó ketenkè yembè kětūnne be kó isəke bè dòòrì ì. ¹⁰ Di miεke òməù báá kuə o bire denitidaarè yoo denitipòrè kētuə, òməù me mbáá kəte tipāāti. Beyuwúòmbè me mbá mbo, yoo bèè sòutinè yebəkè, yoo benitinòmbè. ¹¹ Òməù báá bənté kusīnkù otəù, òməù me mbá mbekù yetenkèrè, òməù me mbá mboorí tinùbootì. ¹² Kè wèè dòò de kó isəke kó kubotí ò naá nyisəke nyiè nwe, ì te kè ti Yiè nKuyie nkùù di te kù yóó beti ibotí tēi di ìkè. ¹³ Duónnè dimáà ti Yiè nKuyie nkùù di te páíí.

¹⁴ Kε yé ibotí di yóó beti ì kòrìmè tipāāti nti ke boorí tinùbootì, ti Yiè nKuyie nkùù di te kù me nyí yie ndi bo ndè dòòrimè. ¹⁵ Ti Yiè nKuyie nkùù di te kù yóó di duómmu wèè yó nnáá ku pāānāāntì

kòo nni ndònnè mí mM̄oyiisi, de yiè nyóó yènní di botí miεke nke, kè dí nyíé nhò di náá ntí. ¹⁶ Di do ti mbekε ti Yiè nKuyie nkùù di te di do tíkú diì yiè ditāri Oδεbu ke dā dí í dō ké nyo ti Yiè nKuyie nkùù di te ku tammè di móm̄m̄mbε, di me nyí dō kénwúó nfehããdeèn̄fè di yàà bo kú. ¹⁷ Kè ti Yiè nKuyie nni nnáké ke dā: Bè béi ntí wennimu, ¹⁸ m bo bè duónko wèè yó nnáá m pããnáãntí, kè wè nda dòn̄nè, ò yètiní bè botí miεke nke kè m bo ò duó n náãntí kè wè ntí mbè náá n yē ndè ndóm̄m̄. ¹⁹ Kòò m̄òù í yie n yē wèè yó nnáá m pããnáãntí ò nàké tì, m̄i móm̄muo nyóó yūś nho to. ²⁰ Kòò m̄òù tu ò náá m pããnáãntí, ke náá n yí yē nwèè nàké tì, yoo ò náá ntib̄on̄náãntí de yiè dí ò kù.

²¹ Kè dè yèmmè di bo ntoti di yèmmè ke tú: Yé ti níí bo yīmè kébanté ti Yiè nKuyie nyí béinnè wè? ²² Wèè náá m pããnáãntí nè n kó diyètiri kòò nàké ke yē mmí nKuyie n tú tìmatì yóó dāò, kòò béi ntí í dāò, mí ndi Yiè nKuyie m̄i í tì béi, de yiè nnàké tefentè kpeti ntí. Di báá ò depe.

19

Disòri kó yehékè

¹ Ti Yiè nKuyie nkùù di te kù bo kuo yebotè yè ké di duó mbe ekè kè di kari kénhã be cēī. ²⁻³ Dí toté ti Yiè nKuyie nkùù di te kù yóó di duó nkèè tenkè itempē nyitããti, kétããté bá kùù tempē dihei òimáá kédāò ice kék̄atenè, kòò m̄òù kùò onití wèè coké kéta di miεke kēs̄ori.

⁴ Kè dè fiténè wè kòò màánè o kou t̄òù kè bè do í m̄ake tìmatì de yiè mbo na kécoké kéta de kó yehékè kó òimari. ⁵ Kè dè dō nhòm̄òù ta dikpáà ke dō kék̄ȭ ideí ke neínè o népo ke kōũ mutie, kè tep̄ĩtè feuté ke

màànè o népo kòò ku, de yiè mbo na kécoké kékote késori de kó yehékè kó òmari kédεεté omáà. ⁶ Bè kùò wèè kou kòò miεke yonke kòò ò bètì ke dó kέpeite. Kè de kó dihei détirì ò yàà bo ò nìnte kuce kέkuò, ò me ndo í dò nkέkuò, ke yé ò do í ò màkenèmè tìmatì. ⁷ Deè kpréi nte kè n di duó ndinùù kè di bo tāāté disòri kó yehékè yètāāti.

⁸⁻⁹ Kè di yie nke tū nti Yiè nKuyie nkùù di te ku kó yetannò n di duó nyè yíe, ke kù dó, ke yie nku kpeti kù yóó yíe kέpεkùnnemu di tenkè, kù do bέi nkéikú kényε nkù yóó duó nkè di yembè. Di yíe kétāāté disòri kó yehékè yètāāti. ¹⁰ Mεmε di yó ndεrimè kè bè báá kuò òmòù wèè í cààrè mùmamù.

¹¹ Kè de me ndò nhòmòù níi nho kou kòò dìi nke dinté kòò poté. Kòò ku kè de yiè ncoké ke sòri de kó yehékè kó òmari, ¹² o εi kó bekótíbèe tō nkè bèe ò pī nkéduó nwèè dó kέpeite kòò ò kùò. ¹³ Di báá ò kuó mmesémme, di yó mme nhō nkéyenténè be bo nkòumè bèè í càari mùmamù Isidayεεribe cuokè, kè di dεari mεmε di bo mbo kè de di naati.

Isidayεεribe tenkè mànke

¹⁴ Kè di kàri dìi mōnnì di Yiè nKuyie nkùù di te kù di duó nkèè tenkè kè di bo kè tieke di báá tuo ndi pénnè kó yetārè di yembè dóù nyè, yèè benkú be tenkè mànku.

Ikuú ù tukúnè wèè tu ò yà demarè

¹⁵ Kòò niti òmáà weè tu ò yε dèè dòò, deè bá nsànnè kè dí kuò òmòù. Benitìbè bèdébèe yoo bètāāti beè dò nkényé de kó tináàn̄ti ké tì bέi.

¹⁶ Kòò mào tóu nho kou tòu tìmatì kòò í tì yé, ¹⁷ be dé bèe tì tō ti Yiè nKuyie nc̄fētè ikuú nìùbè nè bebeémbè bèè pī mmutōmmú de kó yewe kè bèe ti

beke. ¹⁸ Bebeémbèe tì wèhí ní mesàà, kè bè yà wèè tu ò yé kòò sóúmmu ke toummu o kou tináàntì, ¹⁹ dí ò dòò ò do dó kédòòmè o kou tǎù. Di yó mme nhã nkédeite meyei ndi cuokè. ²⁰ Kè betabèe tì kèè kémòote kufõwaá nke bá ndòori meyei ndi cuokè. ²¹ Kè wèè mè dòò di báá ò kuó mmesémmè kè wèè kùò onitì bèe ò kùò, kè wèè kpéété o kou nònfè bèe kpéété o kofe, kè wèè feuté o kou nìnnì bèe feuté o kperi, kè wèè kèété o kou nùtè bèe kèété o kpete, kòò mǎù kèété o kou naàcètè bèe kèété o kpete.

20

Bèè í dò nkéna kékote mudoo

¹ Di bàátí diì mǎnnì ke kǎri ke bo dokénè di dootitabè, ke yà be kpàrìsèí nè be kpàrìnaasèí nè kunìiti kè kù sũ ke di pèété di bá ndé. Ti Yiè nKuyie nkùù di te, kùù di dènnenì Esibiti kù di bonèmu. ² Kè di duúnnè diì mǎnnì di dootitabè ke tũnni dimáá ke bo bè do mudoo, ikuó niúbèe niité kécómmú ditĩnnì ìkè, ³ kébéi nke dò: Kémúnè Isidayeeri be ããpòmbè, yíe ndè tũðke di bo dokénè dènde di dootitabè di báá yie nkè di kǎmbùòtì nduò, di bá ndé, di bá mbè yĩèkù di báá bè yà kékpeute. ⁴ Ti Yiè nKuyie nkùù di te kù di neínèmu ke bo dokénè di dootitabè ké di deeté.

⁵ Kè behããpòmbè iwẽi yembèe beke behããpòmbè ke dò: Di mièke òmǎù bomu wèè máá tecĩètè ke í tè taà? De yiè ñkò nho cĩètè ò yàà bo kù mudoo mièke kòò tǎù mǎùu tè ta. ⁶ Òmǎù bomu di mièke wèè bǎtínné mutie bè tumu fĩnyĩ ke mu nyí tǎũ mu beà? De yiè nwète ò yàà bo kù kòò mǎù mu tǎũ. ⁷ Òmǎù bomu di mièke wèè mǎke dipocènnì ke mu

nyí di tùótáà? De yiè nwēte ò yà bo kú kòò mǎu di tùóté. ⁸ Kè behāāpònkótíbèe bēi nke dǎ: Kòò mǎu bo di miēke ke í ã dikōmbùd wēe kò nho cīētè ò yàà bo tonne betǎbè kufōwáá. ⁹ Behāāpònkótíbè nàké dii mǎnni benitìbè ke dèè, kè bèe túóté bèè ni yetīrè kénii nde ìkè.

¹⁰ Kè di tùòke dihei marì ke bo bè do mudòò, di pǎnke bá mbè dónè dikpànni, dí mbè wantinè kunaatí. ¹¹ Kè bè yie nke di kpeté yecàkè, benitìbè bèè kó dimàà bo de miēke, dí bè tùóté ké bè dǎò tidaatì ké bè pīnné muheikèntōmmú. ¹² Kè bè yete kunaatí ke dǎ ké di dokénè, de mǎnni di né pi be ei. ¹³ Ti Yiè nKuyie nkùu di te kù yóó di duómmu de kó dihei kè dí kuò benitidaabè bemǎu nè disie, ¹⁴ kétúóté benitipòbè nè ibí nè inààke nè ipe nè sibóó, kéhei be kperè bè mǎke dè. Di dootitǎbè kperè nde dí dè tieke, ti Yiè nKuyie nkùu di te kuù dè ndi duó. ¹⁵ Di yó mme ndǎari yehékè yèè di dētirinè yèè í tú di yóó kari dii ei kpeye. ¹⁶ Di Yiè nKuyie ndi duó nyèè ekè de kó ibotí kpeye di báá yóu dèmarè ye miēke kè dè nfòu. ¹⁷ Dí bè kùò páíi Itiibe nè Amariibe nè Kannahā kǎbe nè Pedisiibe nè Efiibe nè Sebusiibe, ti Yiè nKuyie ndi nàké ke yē ndi me ndǎò. ¹⁸ Kè di í dǎò memme kè di bè teeté ke tūnne be kó isòke kperè di bo yeténè di Yiè nKuyie.

¹⁹ Kè di do dihei marì ke di pi kè dè mǎnte di báá kōū detie, dí nyo nde be ke báá dè kōū, detie nyí tú benitìbè kè di bo ndè dokùnè. ²⁰ Di bo na kékōū detie ndi yé kè dèè í péi yebe bè yo nyè, kéonné dihei dii di dokùnè di kó iduotí kémbaanè di bo domè.

Òmòù bo kúmè kè bè í nyé wèè ò kùò de kó ikuó

¹ Kè di ta dìi m̀nni ti Yiè nKuyie nkùù di te kù yóó di duó nkèè tenkè ke kè kàri, kè dè dò ndi yà kè bè kùò òmòù, kòò duó dikpàà, di me nyí yé wèè ò kùò, ² Ketenkè kó bekótíbè nè bebeémbè bèe kate kéberí mefiè mmèè soké ocíi nè de kó yehékè de cuokè. ³ Kè bè yà dihei dìi ò t̀kénè, de kó dihei kó bekótíbèe waá ndinaaseri bè í p̀ínè di mutómmú dìi í buuté kunaàdòdòridòú, ⁴ ké di kàtenè kukó nkùù í kũũ ku také, bè í kùútí dè, bè me nyí buotí m̀mamù, ké dè pité di f̀oní kékùò.

⁵ De m̀nni kè Defii yaàbí ikuó niùbèe kate deborè, ti Yiè nKuyie nkùù di te kuù bè tãáté, kè bè ní bo yú ku yetiri kèpã benitibè mesàà. Bèe kate kèyà bè ò kàute kè dè m̀mè kénáké obeénti m̀nnè tii yeti.

⁶ Dihèi kó bekótíbè bèè t̀kénè ocíi duó dè, kè bèe niiti fenààfè bè kùò fè ìnkè kukó, ⁷ kébéi nke dò: Dè í tú tii ò kùò, ti me nyí yà wèè ò kùò. ⁸ Kè béi nke dò: Ti Yiè nKuyie nti c̀é ntinti a kó benitibè Isidayeribe, a báá yie nkòò niti wèè í cààrè m̀mamù kòò ti b̀nté meyei ntinti Isidayeribe a deeté bè.

⁹ Ti Yiè nKuyie mme ndó. Di yóó mme d̀ori ke báá tò bè kùò wè kòò í càke m̀mamù o kó ice.

Isidayeribe bo mpuokúmè bè p̀i mbè mudoò mièke

¹⁰ Kè di do di dootitabè kè ti Yiè nKuyie mbè ànné di nou mièke kè di bè p̀írmú. ¹¹ Di mièke kòò m̀ò yà di p̀írmú tii daati mièke, onitipòkù m̀ò kòò yèmmè ò ta, ò bo na kòò t̀óté, ¹² kòò tanné o c̀ètè mièke, kòò nitipòkùu kuó o yùtì kékéké o nónkúótì, ¹³ kédeite tidaayàtì ò do ã tì, kéceete titetì, kénkuò nho cice nè o yò be kũũ nke dò otànkù, kòò né na kòò duónè. ¹⁴ Kè dè boní kòò ténke í ò dó, wèè ò yóu, kè wèe kate

ò dṣ kè, ò báá ò fité kécṣuté idíítí ò me mbáá ò dṣò kudaakù ke yé wè ò puokemè kè bè wēnné didṣù.

Mpo dò nkénte dè

¹⁵ Kòo nìtì mṣù po benitipòbè bèdébè ke dṣ òmṣù kè dè pṣṣṣṣṣṣ otṣù kè bè ò mṣkenè ibí, ò dṣ wè mesàà nkè wèè kó debire í tú Mpo, ¹⁶ ò bo mbè toti dṣì mṣnnì bè dò nkénte dè, ò báá duṣ nhò dṣ wèè nitipòkù kó debire dèè í tú Mpo, wèè tu Mpo ò na nte dè, kényó ò bo dè duṣmmè ò í dṣ wè kó debire dèè tu Mpo. ¹⁷ Ò dò nkényému kédúṣ nhonitipòkù ò í dṣ wè kó debire dèè tu Mpo, Mpo kperε, kè dè duṣ nkè dè mmṣnnè ò duṣ ndè ò dṣ wè, ò duṣ ndè o kó debire kuce mèdémè. Ke yé ò í dṣ wèè nitipòkù kó debire dèè tumè o kó debíketirè ke dò nkétieke Mpo kperε.

Debire dèè yete ditò

¹⁸ Kòò mṣù mṣke debire kè de to kperṣnì kè dè í yíé nde cice nè de yṣ be kpeti, kè bè dè tiè nkè dè í dṣ kékèè bè yṣ mmù, ¹⁹ de cice nè de yṣ bèe dè pṣ nkékṣṣṣṣṣṣ diheì kó dibòrì, diheì kó bekótíbè kàrì dè ke bekù, ²⁰ kè bè nàké ke dò: Ntenè ti bire, de to yete kperṣnì dè í yie nti kpeti, dè í ti dṣ ke yetírì ti kpeti, ke tú kudikétontíkù ke tú kunaàyàkémúónkù. ²¹ Kòò èi kṣbe bemṣuu ò bùótí yetárè kékúṣ kédεite meyei ndi cuokè, kè Isidayεeribe bemṣu ti kèè kémṣṣṣṣṣṣ kufṣwáá.

Bè nùnné wè kòò ku

²² Kè dè dò nhòmṣù dṣò meyei mmèè dò mbèe ò kùṣ, kè bè ò nùnné, ²³ di báá yie nkè wè nyie mmutie ïnkè de yie, dí ò kṣnné de yie ke yé bè nùnné wè ṣ nte kè Kuyie ndṣò meyei mme diheì bè ò nùnné dṣì

miεke. Dí nyé ke báá sīnkùnnε ketenkè ti Yiè nKuyie nkùù di te kù di duó nkè kè di bo kè kàri.

22

A kou kpeε bo fetimè kàa dè pèté

¹ Kàa yà a kou òfè, fεnàáfè yoo fεpièfè kè dè cènti a báá dè yóu kè dèε feti, a dè tóni kéduó nde yiè. ² Kè de yiè mme ndiétiri, yoo a í ò yé, á dè tóni a cīètè kè dè mbo ke kémúnè wèè dè te ò bo mbéketenímè ké dè tùóté. ³ Di yóó me nyí bá kè di yà musāmmarímú mmu, yoo diyaàbòri, yoo dèmarè cénke dèε feti, kàa dè yà a bá mbúútóo de kpéi.

⁴ Kè di yà di kou m̀̀u kó musāmmarímú, yoo o nàáfè, kè dè duó kuce, di báá yóu kè de yiè nní nhàri omáà, dí ò teennè ké dè íi.

Deterè deterè péu Kuyie nyete dè

⁵ Onitipòkù m̀̀u báá ānné onitid̀̀u kó tiyà̀̀ti, onitid̀̀u m̀̀u me mbáá ānné onitipòkù kó tiyà̀̀ti. Kè wèè dè d̀̀ò ti Yiè nKuyie nkùù di te kù ò wùò, nyisoke nyiè nwe.

⁶ Kàa kèri kuce ke yà tinəriyĩ̀̀nti mutie, yoo ketenkè kè tenòtè òke te bí a báá t̀̀e tùóté nè te bí. ⁷ Á yóu tenòtè kè t̀̀e íté, kàa deite te bí, kè dèε yie nkè dè nda naati kàa nfòu kém̀̀nte.

⁸ Kàa maá tecēp̀̀anté á ok̀̀nnε iduotí, kè dèε yie nkòò m̀̀u báá donní kékú, kàa tuotí ice.

⁹ Di bá mbuotí idibotí idéi fīnyí kó depaa mmieke, kè di mè d̀̀ò dè bo ntú dèε cā̀̀nné Kuyie nkpeí.

¹⁰ Di bá mbuummu kunaàd̀̀òd̀̀òri d̀̀u fεnàáfè nè musāmmarímú, ¹¹ di bá nhā̀̀ tiyà̀̀ti t̀̀i kəkénè mupaàkonkperím̀̀u nè tipeciti ke dù̀̀ke.

¹² Dí nhā̀̀ di yaàbòrè m̀̀anke iyà̀yúó nyìnàà.

Ikuó ù tukúnè benitipòbè

13 Kòò mǎù tǔóté onitipòkù kè bè duós, kè dè boní kòò ténke í ò dǎ, 14 ke sǐnkùnnè o yètìrì ke yĩ: N tǔóté de kóo nitipòkù kè ti wǎnné didóù, kè n sǎ nhò dié nke yǐtémù onitidòù. 15 Osapàà ncice nè o yǎ, bèe tǔóté dèè benkú ke dò mbè kóo sapàà nyí yé onitidòù, kékòtenè behèikènkótíbè kàrì dè, ke bekù ké bè benke, 16 kòo cicee náké bekótíbè ke dǎ: N duómmu we nnitidòù n kóo sapàà, kòò puoke ke ténke í ò dǎ, 17 ke tǔ n kóo sapàà nfòmму í wenni, ke tǔ o yà n kóo sapàà nduónèmè onitidòù. Ntenè dèè benkú n kóo sapàà nyí yǐtémè onitidòù. Bè yóó me nyí kǎpǐnte kuyààkù bè duós kùù ìnkè meketimè kè kù tǎi meyĩ bekótíbè ìikè. 18 Kè bekótíbèe pĩ nde kóo nitidòù kòò puotí, 19 kéduós nkòo yietí osapàà ncice medítíbii ntekàùtè (100), ke fós nhò sǐnkùnnèmè Isidayeeribe kóo sapàà nwèè í yé onitidòù o yètìrì, kédeè ké nhò po ke ténke báá ò yete nè bè bo mbomè.

20 Kè dè me ndò mbè nàá ntì tu timómmǎnti, kè bè í yà mùù benkú de kóo sapàà ndo í yémè onitidòù, 21 bèe ò dènne o cice cǐtètè bòrì, kè de kó dihèi kǎbèe ò bùótí yetárè kékuǎ. Ke yé ò dǎdèmè Isidayeeribe ci dè, ke duónè onitidòù ke kpáá bo o cice cǐtètè. Di yó mme nhǎ nkédèite meyei nyIsidayeeribe cuokè.

22 Kè dè me ndò ndi yà onitidòù mǎù kòo duónè onitipòkù wèè ye, bedé dí bè kùǎ. Kè meyei ndeite Isidayeeribe cuokè.

23 Kè dihèi marì mieke me nni nke di yàmè onitidòù mǎù màánè dè osapàà nwèè mǎke didacǎnni kòo ò duónè, 24 di bè dènne dihèi bòrìnnù, ke bè bùótí yetárè kékuǎ. Kè de kóo sapàà nkú ke yé bè ò pǐmèmè

bá ò í kuó nkè bè bo ò teennè, kè onitidòùu kú ke yé ò pīrmè o kou tǎu pokù kédúónè. Di yóó mme nhǎ nkédèite meyei nyIsidayeeriibe cuokè. ²⁵ Kè dikpráà miéke me nni nke onitidòù mǎu mǎánè mè osapàà mmǎu kòò mǎke didacēnnì, kòò ò pī nke duónè, bèe kuǎ onitidòù omáà. ²⁶ Di báá kuǎ desapùmbire, dè í dǎò meyei mmèè dò ndí dè kùǎ. Dè dǎnnè onitì bo dinté mèmme o kou tǎu kóò poté kékúǎ. ²⁷ Ke yé bè mǎámè dikpráà ndi òmǎu do í kè bo, kòò sapàà mbo kuó nkè wèè ò dèetè.

²⁸ Kè dè me ntu onitidòù mǎu wèè mǎánè osapàà nwèè í yé onitidòù, ke í mǎke o dacēnnì koò pī ke duónè, kòò mǎu bè yà, ²⁹ de yìè nyietí osapàà ncice medítíbiì sipísìnùmmù kóò tǔóté képuoke, ke yé ò wè pīrmè ke duónè, ò báá ò yóu nè ò bo mbomè.

23

¹ Òmǎu báá duónè o cice pokù mǎu. A báá fietè dèè tu a cice kperè.

Benitibè bèè í kǎké Kuyie nkǎbe miéke

² Kè bè fǎnte onitidòù mǎu, yoo bè kèété o takoncǐ, ò bá nkǎké ti Yiè nKuyie nkǎbe miéke.

³ Kè Isidayeeri mǎu tǔóté onitipòkù wèè í tú be kó kubotí kou, kè bè peité debire. De kó debire bá nkǎké ti Yiè nKuyie nkǎbe cuokè nè be yaábíó kétuǎkenè kutǎnkù tepítè kǎku.

⁴ Amǎniibe nè Mǎabiibe bè í yóó kǎre diyìè mari ti Yiè nKuyie nkǎbe miéke bá nè be yaábíó, titǎnti tepítè bè báá kǎre ti Yiè nKuyie nkǎbe miéke. ⁵ Ke yé bè do í di conè mènè menie nnè mudii di do yè dii mǎnnì Esibiti kénhǎ kuce. Bè do pètínke yúní Beǎǎ bire Badammu nwe Peǎǎ eì kou Mesopotamii tenkè

kòò cu kòò bo di bǎnté kusĩnkù. ⁶ Ti Yiè nKuyie nkùù di te kù me nyí kènté Badammu kpeti, kòò bo di bǎnté kusĩnkù. Ti Yiè nKuyie nkùù di te kù do pètĩnkεε ceete de kó meyei nkè mēe naá mmesàà mme, kù di yárí mēè kpéí. ⁷ Nè di bo mbomè di bá nwanti de kó ibotí idé bo mǎotemè mesàà nyoo bè bo mbomè kè dè bè naati.

⁸ Di báá wénté fenǎnsĩnfè Edǎmiibe, bè tu di kǎbe mbe. Di me mmúnke báá wénté fenǎnsĩnfè Esibiti kǎbe ke yé di do bonímè bèè kó dihei. ⁹ Be yaabí kó kutǎnkù tǎǎnkù bo na kékǎore ti Yiè nKuyie nkǎbe mieke.

Desĩnnè í dǎmmè kénkǎké dihǎǎpǎnkari

¹⁰ Kè di yeti dii mǎnni ke kǎri ke bo dokénè di dootitǎbè, dí ndake dèè bo sĩnkũnne dihǎǎpǎnkari de kpéí. ¹¹ Kè dè dò ndi mieke, kòò ǎǎpǎnti mǎu duó keyènké ke yà tidǎuñti, kòò tanie nyè, ò sĩntemu. Wèe yè dihǎǎpǎnkari ke báá konní kè diyie kpaá. ¹² Kè kuyuoku yuoté wèe wuǎ. Kè diyie ntatoo kè wèe konní dihǎǎpǎnkari.

¹³ Di mmǎke dibòri dii cié, ke nke ntaà ke yǎ. ¹⁴ Bá wèe ǎǎpǎnti mmǎke tekǎbùtè, kòò ta ke ni ke deè, wèe dátinné. ¹⁵ Kè yé ti Yiè nKuyie mbomè dihǎǎpǎnkari ke yóó ndi kǎnké, kéǎnné di dootitǎbè di nǎu mieke. Dihǎǎpǎnkari yó ntú dii cǎǎ ndĩndi ke wenni. Kè ti Yiè nKuyie nkùù di te kè kù báá yà dèmarè kè dèe ku pĩ nyisíé kè kù di búttinné.

Kudaakù bo cokémè

¹⁶ Kè kudaakù makù cokénè ku yiè nke sòri di kó dihei, di báá kù dènne ké kù tènné ku yiè. ¹⁷ De yiè nni nkari di cuokè dihei mari ò dó dii bòri, di bá nhò diimmu mesémmè.

Isidayεεribe í dòmmè kénsãũrí bεmàà

¹⁸ Isidayεεribe miεke onitipòkù mǎu bǎá naá nwèè dǎuti dǎutinè benitidaabè, onitidòu mǎu me mmúnke bǎá ndǎuti dǎutinè benitipòbè. ¹⁹ Di bǎá yie nkè de kó benitibè kòò mǎu tǎní Kuyie ncǐtè miεke de kó idítí ke bo deitenè dinùù ò dǎunnè di Kuyie, ke yé ti Yiè nKuyie nkùù di te kù dè wùómmè isòke nyi.

A bo pentemè a kou dεmarè kéndó kécǎnte

²⁰ Kǎa pènte a kou tǎu idítí yoo tidiiti a bǎa nwanti ticǎnti. ²¹ Di bo na kéncǎu ticǎnti bepòòbè borè kémbúú tí di kǎbe. Di yóó ta dii mǎnni ketenkè kékari dí ntũ nde kó ikuó kè dèe yie nkè di Yiè ndi dǎò mesàà ndi tǎmmú mumǎu miεke.

Isidayεεribe bo ndǎummunèmè Kuyie ndinùù

²² Kòò mǎu dǎunnè Kuyie ndinùù ke yé nhò bo dǎò timati, ò bǎá ǎte, kòò ǎte ò càkemu kè Kuyie nyóó ti nhò beké. ²³ Kè di í dǎummu nè yenò Kuyie dè í tú meyi. ²⁴ Di né nyé kè wèè dǎunnè Kuyie ndinùù, wée di dǎò kètũnne weti weti ò di dǎunnè ti Yiè nKuyie ke yé nhò yóó dǎòmè. Ke yé nè a yèmmè mme a kù dǎunnèmè dinùù.

Ikuó ù tukúnè Isidayεεribe bo ntǎũmè yetebe

²⁵ Kǎa ta a kou tǎu kó kupaku miεke a bo na kètũ fínyĩ kó yebe kécááké kénsànnè a dó mèè botí, a né bǎá súò nkétò kékònnè. ²⁶ Menmme kǎa pēnké a kou tǎu kó kupaku miεke a bo na kékũnté nè a nòutè tidiiti kécááké, a né bǎá túóté disìè kékéĩ.

24*Onitì bo betimè o pokù*

¹ Kòò mǎù tǔóté onitipòkù, kè dè boní kòò ténkè í ò dá, ò yà mǎè kpéí ndèmarè dè kóò nitipòkù ñnkè, kè í dè pǎnsìrì, wèe wǎri dipátírì meyatimè kperi kóò duó nkóò bèti o cǐtè. ² Kòò kò nhò bo na kéwáá nhonitidù tǔu kéyenke. ³ Kè dè kóò nitidù me ntó í ò dá, wèe wǎri meyatimè kó dipátírì* kóò duó nkóò bèti. Kè dè me ndò nhò kumu, ⁴ onitidù wèe do ò tǔóté meketimè ò í mǎke kuce ke bo wǎte kóò tǔóté képuoke ke yé weè ò bètimè, kòò yenke onitidù tǔu ke sǐnte. Dende dò nyisoke nyi ti Yiè nKuyie nyìkè. Di í dò nkétǔnne dè kó meborime botí, ti Yiè nKuyie nkùù di te kù di duó nkèè tenkè mièkè kè di yóó kè kàri.

Wèè bo tǔóté o pokù bǎmbà nkó ikuú

⁵ Kòò mǎù tǔóté o pokù bǎmbà di báá ò kǎtenè tihǎǎpǎntì nè muwǎrímú yoo di nhò duò mmutǎmmú mamù, di ò yóu kè wè mbonè o pokù kè bè yo ndiwèi ke dǎ dibenni òimáá.

A bo pentemè otǔu a kperè

⁶ Kǎa kou mǎù pènte a kperè marè ke bo da yietí, a báá tǔóté ò nàà yoo o nǎntembiku ke yé dǎè temè kòò fòù.

Òmǎù báá pǐ nhotǔu kéfíté

⁷ Òmǎù báá yúúkú o kou tǔu kóò dǎò kudaakù yoo wèe ò fité, kòò mǎù mè dǎò dè yiè mbèè ò kǔǔ, di yó mme nhǎ kédeite meyei ndi cuokè.

Ikuú ù tukúnè mumǎmmú mùù dǎnnè tikǎntì mù bo pǐ nwè

* **24:3** Meyatimè kó dipátírì: Wénté Matie 5:31 nè 19:7 nè Mariki 10:4.

⁸ Dí mpí nyitié n nàké ì, ikuó nùbè Defiibe kè bè ì ndi nàké, ì tukúnè muməmmú mùù dònne tikəntì.
⁹ Dí dentení ti Yiè nKuyie nkùù di te kù do dò dè Midiyammu † di do yè dì mənni Esibiti.

Ikuó ì tukúnè a bo pentemè a kou tòu dèmarè

¹⁰ Kàa pènte a kou tòu, a báa kote keta o cīètè kétúótè dèmarè o kperε a ò pènte dè kpéí, ¹¹ Kàa kotoo á mbo ditowaà, kè weè tùótè ò dò nké da duó ndè, kè da duó. ¹² Kè de yiè mme ntu ocīrì a báa yie nkòò da duó ndèe yie nha cīètè. ¹³ A dè nhò tēnné kè diyie mu nyí ta, kòo yaàbòrì ndi ò daati dì, a di nhò duó nkè wèe dáátí, kémə ti Yiè nKuyie nkó mesàà nha kpéí, kè ti Yiè nKuyie nkùù di te banté a dèmmè dèè wenni.

Di bá nsou mbεcīribè ke bè yo

¹⁴ Di báa di wèe tu osénniwè, ke tú ocīrì o təmmú kó idítí kè nsà kè di kou nwe yoo opòò ke né bo di kó dihei mieke. ¹⁵ Di ò yietí o kperε kè diyie mu nyí ta, ke yé ò tumè ocīrì nwe di bá nhətí di bo ò duómmè o kperε, kè mεè dəke ò bo kuónnè ti Yiè nKuyie nkùù di te kè kùu dí toú nde kó meyei.

Bá wè ò dò nkényé ti

¹⁶ Di í dò nkékuə debire cice yoo de yə debire yei nkpéí. Di í dò nkékuə debire de cice yei nkpéí, nyoo de yə kəme. Bá wè ò dò nkékú o mómмуə nho yei nkpéí nke.

Isidayεribε bo mbekùmè tibeénti kè dè mà

¹⁷ Di bá mbekùnè siyáàbìsí ke sou mbεpòòbè bèè di bonè nè iciribí, di báa fietε okúpokù kó tiyààti

† 24:9 Midiyammu: Wénté Mukétímù 12:10.

ò tùóté di kperε dε kpréi. ¹⁸ Di dentení di do tùmè tidaatì Esibìti kè ti Yìè nKuyie nkùù di te kè kù di dεεté, dεè kpréi nte kè n tu dí ntũ nku tié.

¹⁹ Kè di dèi dìi mǎnnì di diiti ke ìnté ntìmatì kupaku miεke, di báá wēte ké tì tùóté, dí tì yóu βερδδβè nè iciribí nè βekúpobè kpréi nkè dεε yie nkè ti Yìè nKuyie nkùù di te, kè kù di dǎò mesàà di kperε di dǎari dè demou miεke. ²⁰ Kè di níi tǎũ dìi mǎnnì odifìè kó yebe, di báá dèrí yèè kpaá, dí yè yóu βερδδβè nè iciribí nè βekúpobè kpréi. ²¹ Kè di tǎũ fínyĩ kó yebe, di báá dèrí yèè kpaá, di yè yóu βερδδβè nè iciribí nè βekúpobè kpréi. ²² Di báá yèè ndi do tùmè tidaatì Esibiti, dεè kpréi nte kè n di duó nde kó ikuó, kè di bo nyi tũ.

25

Tibeénti kó ikuó dúε ke dǎmmè

¹ Kè bèmabè kpa nke kǎtení, di bè bekénè kédeite wèè í naati, kényũó nho to. ² Kè dè me ntu wèè í naati dè dò mbèε ò puotímu, obeénti duó nkè bèε ò tǎũ nketenkè kóò puotí, bè ò bekénè ke yà kòò càke kè dè mǎmè. ³ Di báá puotí òmǎu kè dεε pēēté tiyēiti sipísìnà, ke yé kè di sǎké kòò puoti di yàà bo ò díi nyifei di ìikè.

Fenààfè kó medonnimè

⁴ Di báá táu nfenààfè nùù fè puoti dìi mǎnnì tidiiti.

Okúpokù wèè í mǎke debire

⁵ Kè dè dò nteçfētè matè kó bedapǎmbè bo kè be kóò mǎu ku ke í mǎkenè o pokù debire, de kóo nitipòkù báá yè kéyenke dikpáà, o danàà nhò tùóté képuoke. ⁶ Kòò peité dèè bíketireε sǎoté de cice yètìrì

kè dèe yie nkòo cice yètìrì nkpaá bo Isidayeeribe cuokè.

⁷ Kè de kóo nitidùu yete ò bo túótémè o ponàà nképuoke, de kóo nitipòkùu kote Isidayeeribe kó bekótíbè borè dihèi kó dibòrì, ké bè nàké ke dò: N danàa nyetemu ò bo n túótémè kòo kou yètìrì nkpaá Isidayeeribe cuokè. ⁸ Kè dihèi kó bekótíbèe ò yu kòò beke, kòò baa yete ke tú, ò í dá kétúóté o ponàà nképuoke. ⁹ De kóo nitipòkùu ò tònne kèútè o nètì késute o ìkè tinóntòùtì kébéi nke dó: Bè òò yí mie mme wèe yete ò bo maámè o kou cǐtè. ¹⁰ Kè bèè yú de kó tecǐtè ke dò: Tenehũtéǐtè.

Dèè í dò nkédò dikpànni mieke

¹¹ Kè benitidaabè bedé kpa, mbe mieke kòò m̀òu kóo pokù cokéní ke bo pate ke dó kédæté o d̀òu bè na wè, ke pĩ nho d̀òu kprantídèntòu takuò, ¹² di báá kuó nde kóo nitipòkùu mesémmè, dí kééte o ǹòtè.

Kàa d̀òò kupotaá á ntũ ntimómmanti

¹³ Di bá ncõti di ỳrè timátì t̀ìi dakù cidòò ìnkè kè t̀imatì n cèè kè titetì yau. ¹⁴ Di bá mbeúnè di potantì yebò sámpòyè nè yediye kè ye díítì mà. ¹⁵ Di cõmmùnè t̀ìi mátì cidòò t̀ìi ntú t̀ìi cèèkù mà, kè di beúnè yèè b̀ò ntú yèè mà, kè dèe yie nkè di nfòu kémante ti Yiè nKuyie nkùu di te kù di duó nkèè tenkè ìnkè. ¹⁶ Kè di d̀òori m̀emme ke sou nditòbè dè tu isòke nyi di Yiè nKuyie nkùu di te ku ìkè.

Amadesiibe nè Isidayeeribe bè dokumu sáà

¹⁷ Dentenní Amadesiibe do di d̀òò dè kuce di yènní d̀ìi m̀onnì Esibiti. ¹⁸ Bè do oke kuce nku ke dimmù di k̀obe bèè òu ke t̀ùtì di f̀onkùò, ke bè k̀òu, bá bè í dé Kuyie. ¹⁹ Bàmbà mmie nti Yiè nKuyie nkùu di te kù

yóó di δεετένemu di dootitɔbè ké di kanne bàmmùu ketenkè kù yē nkù yóó di duó nkè miεke. Dí kuɔ Amadesiibe botí kumɔu páíí, kutenkù duómè. Di báá ti yē.

26

Ti dò nkénduàmmu Kuyie ntidiketiti nè dèè tu depíndè

¹ Kè di ta dùi mɔnni ti Yiè nKuyie nkùu di te kù di duó nkèè tenkè kè di kè cɔuté ke kàri. ² Kè di kùúti, di deite di diketiti kéänné temámbòotè miεke kétɔní dibòri ti Yiè nKuyie nkùu di te kù tāáté di kè bè dè yu ku yètìri. ³ Dí kɔte káyà ikuó niùti wèè pī mmutɔmmú de mɔnni kébéi nke dò: M béimmu yie nha Yiè nKuyie nkùu da te ku ìkè ke tú, n tùðkemu kù do béi nkéĩkú ke dò kù yóó duó nkèè tenkè ti yembè. ⁴ Kè ikuó niùti cɔuté a tɔní dè, ke dè Ìnné ti Yiè nKuyie nwūstònni ìkè. ⁵ Kàa béi nti Yiè nKuyie nkùu di te ku ìkè ke dò: N cice do tú Aramu botí kou nwe, ke tú ociènti, kétuɔke Esibiti, kè benitibè sám̀pó ò neínè. Kòo kari, kè ti botíi sũũ nkékpenke. ⁶ Kè Esibiti kàbe ti díi mmesémmè ké ti fěũ ké ti dɔ̀d tidaati. ⁷ Dè me nyĩ kè ti kuónnè ti Yiè nKuyie nti yembè do tũ nkù, kè kùu keè ti dabùò, nkéyà ti bo mèè sémmè miεke, nè bè ti fěũnkómè. ⁸ Kè ti Yiè nKuyie nti dènneni Esibiti ke benkú ku wērímú, ke dɔ̀d tidietì nè mebenkùmè mèè duò tikɔ̀mbù̀tì. ⁹ Ti Yiè nKuyie nkuu te kè ti tùðke kù ti duó ndii eì menaamiè nnè mecekùò ndè pũ̀ò ndè. ¹⁰ Deè kpéi nte kè m pāní ti Yiè nKuyie nkùu n te tidipantì, kù ti duó nkèè tenkè kpèti.

Kàa dèè memme á dè Ìnné a Yiè nKuyie nkùu da te ku ìkè, kékɔ̀nke ké kù bántè. ¹¹ De mɔnni kè diwèi

nda bo ti Yiè nKuyie nkùù da te kù da dòò mèè sàà nkpéí fṣ nnè a cīètè kṓβε nè Defiibe nè βερṓḃβè bèè bo di kó ketenkè miεε.

Isidayεεriβε dò nke ní duó ndè dibenni tāänni Kuyie

¹² Dibenni tāänni kè di dèite di diiti ke dèè, dí ti berí kédèite depíndè ke duó nDefiibe, nè βερṓḃβè nè iciribí nè bekúpobè bèè di bonè, kè bèε pété kédì kénsànnè. ¹³ Mεmμε bá wè bo nákéμè ti Yiè nKuyie nkùù di te ke dò: N duómμu dèè dò nkéduó nDefiibe nè βερṓḃβè nè iciribí nè bekúpobè, ke tūnne a dṓú ndinùù ke yḗ ndè ní ndòmmè, n yí yḗ ndèmarè, n yí yóu dèmarè. ¹⁴ N do kari dii mṓnni mukūū, n yí di de kó dèmarè, m με ndo í dèite dèmarè n sī ndii mṓnni, yoo m pā de kó dèmarè ocīi. N Yiè nKuyie nkùù n te, n tūnneμu a kpεti timṓu, nè a tannò a n duó ndè. ¹⁵ A cēsààtè bo kéīnkè nke, wénténí kédṓḃ a nìtibè Isidayεεriβε mesàà nnè ketenkè a ti duó nkè, a do béimμu kéīkú ke dṓ, a yóó duó nti yεmbè ketenkè menaamiè nnè mecekùò ndè pūḃ nkè.

Kuyie ntāātémè Isidayεεriβε

¹⁶ Ti Yiè nKuyie nkùù di te kù duómμu yíε ny-Isidayεεriβε dinùù ke tú: Bá wè ò ntū ku kuó nè ku tié nkéndṓri dè yḗ mmù nè o yèmmè memṓu nè o wḗnni dimṓu. ¹⁷ Di duó nkè di Yiè nKuyie béimμu yíε nke īkú ke yḗ nkù yóó ntú di Yiè nKuyie nkùù di te, ke nsà kè di tū nku kó kuce nè ku kuó, nè ku tannò nè ku tié nke dṓri dè yḗ mmù. ¹⁸ Ti Yiè nKuyie nduó nkè di béimμu yíε ke īkú ke yḗ ndi yó ntú ku kṓβε ke kù di te, kè di tū nku tannò yεmṓu kù di nàké ke yḗ ndè ndòmmè. ¹⁹ Di Yiè nKuyie nkùù di te kù dó dīi

mbaké yebotè yemou kù dòò yè, ké nyè kpeínìnè, kè di yètìrì nyè feínè, kè di sǎnni nyè deunè. Kè dí ntú kubotí kùù cǎá, nti Yìè nKuyie nkùù di te, kù ti ndi nàké.

ISIDAYEERIBE BAÀMMÈ METAUMMÈ KÓ DIBANNI

27

Kuyie nyèmmè Isidayeeribe fí nyetǎrè ditǎri Ebaadi

¹ Kè Mǎyiisi duó ndinùù Isidayeeribe ke dò: Dí ntú n di duó nyì kuó yíe nyimou. ² Kè di sènté diì mǎnni kukó nSuditǎǎ ke bo ta ketenkè ti Yìè nKuyie nkùù di te kù di duó nkè, dí túóté yetǎrè diyè ké yè fíí, nké yè mǎ mmumǎmmu péímù, ³ kéwǎri yè ìnkè ikuó ndi tié nyì imou, kè di pǎǎté kukó nSuditǎǎ ke bo ta ketenkè ti Yìè nKuyie nkùù di te kù do béi nkéíkú ke dò kù yóó duó nkè di yembè menaamiè nnè mecekùò ndè pǔò nkè, ⁴ kè di sènté kukó nSuditǎǎ dí fíí nyetǎrè n di náá nyèè kpéi nyíe Ebaadi tǎri ìnkè, ké yè mò mmumǎmmu péímù. ⁵ Dí dè maá diwũòtǎnni ti Yìè nKuyie nkùù di te nè yetǎrè di í ciéké yè nè timátì kó kunenkù makù. ⁶ Yetǎrè di bo maánè yè diwũòtǎnni ti Yìè nKuyie nkùù di te, di báá yè ciéké. De kó diwũòtǎnni ìnkè nke di yóó fiémè ti Yìè nKuyie nkùù di te iwũò kǎtuò. ⁷ Dí kù fié iwũò metaummè kpeyi di yóó dè nyì di, ti Yìè nKuyie nkùù di te ku ìkè nè diwèi. ⁸ Dí wǎri yetǎrè yenyè ìnkè Kuyie nkuó náàntì timou, kè dè nfeí mesàà.

⁹ Mèmmè Mǎyiisi nè ikuó niùbè nè Defiibe kè bèe náké Isidayeeribe bemou ke dò: Cǎékénè, kémmúnè! Yíe ndi náá nti Yìè nKuyie nkòbe mbe. ¹⁰ Yiennè

tũnké kù di náá ntí yíe nkétũnne ku tannò nè ku kuó kù di náá ndè yíe.

¹¹ De kó diyíè ndi Mɔyíisi duómme Isidayeeribe dinùù ke dò: ¹² Kè di sènté diì mǎnni kukó nSuditɛɛ: Ntenè bèè yóó deke ditári Karisimmu kɛpǎ mmesàà nyIsidayeeribe: Simmeǎǎ nè Defii nè Sudaa nè Isakaa nè Sosefu nè Bensamɛɛ naàmùnti kǎbe. ¹³ De mǎnni kè Dubenni nè Kadi nè Asee nè Sabunǎo nè Danni nè Nefutadii bèè naàmùnti kǎbe yóó deke ditári Ebaadi ìnkè kɛmbuò nkusìnkù.

Meyi ntepiùtè

¹⁴ Dende Defiibe yóó pǐèkémè Isidayeeribe bemou ìnkè ke dò:

¹⁵ Wèè bo waá dibǎò mari yoo wèè bo yie ntimáti kéuté kè dèe naá ntetenkaanitè, kòo tè sǎnne, dè dò nyisǎke nyi di Yiè nKuyie nkùù di te ku ìnkè. Kè wèè dè dǎò de yíè mbo yà. Kè Isidayeeribe bemouu cǔuté ke dò: Dè mme ndò.

¹⁶ Kè wèè í dake o cice nè o yǎ be kpéi de yíè mbo yà. Kè Isidayeeribe bemouu cǔuté ke dò: Dè mme ndò.

¹⁷ Kè wèè fũũ nho cǐpɛɛtitòù kó mupérímù mǎnku kó ditári de yíè mbo yà. Kè Isidayeeribe bemouu cǔuté ke dò: Dè mme ndò.

¹⁸ Kè wèè fétinne kuyũǎnkù, de yíè mbo yà. Kè Isidayeeribe bemouu cǔuté ke dò: Dè mme ndò.

¹⁹ Kè wèè beké siyáábisi kó tibeénti okúpokù ìnkè, yoo deciribire, yoo opǎò, de yíè mbo yà. Kè Isidayeeribe bemouu cǔuté ke dò: Dè mme ndò!

²⁰ Kè wèè duónè o cice pokù, de yíè mbo yà! Ke yé ò fietemè o cice kperɛ nde. Kè Isidayeeribe bemouu cǔuté ke dò: Dè mme ndo!

²¹ Kè wèè duónè fɛǎfè mafè, de yíè mbo yà! Kè Isidayeeribe bemouu cǔuté ke dò: Dè mme ndò.

22 Kè wèè duónè o tãũ yoo o yõ yanti kou nwe yoo kè bè wẽ mbe yõ ke cáá mbe cice, de yiè mbo yà! Kè Isidayeeribe bemouu cóuté ke dò: Dè mme ndò!

23 Kè wèè duónè o pokù yõ de yiè mbo yà. Kè Isidayeeribe bemouu cóuté ke dò: Dè mme ndò!

24 Kè wèè poté o kou tãu koò kòute, de yiè mbo yà! Kè Isidayeeribe bemouu cóuté ke dò: Dè mme ndò!

25 Wèè còuté ticuuti ke kùò wèè í cààrè mùmamù, de yiè mbo yà! Kè Isidayeeribe bemouu cóuté ke dò: Dè mme ndò!

26 Kè wèè í tũnne ikuó ì nyẽmmè, de yiè mbo yà! Kè Isidayeeribe bemouu cóuté ke dò: Dè mme ndo!

28

Kuyie ntumè kù yóó dǎǎ Isidayeeribe mesàà

1 Kè di kènté ti Yiè nKuyie nkùù di te ku tannò n di tiè nyè yíe nke yè yie nke dǎori yè yẽ mmù. De mǎnnì ti Yiè nKuyie nkùù di te kù bo duó nkè di botíi kpenke kèpèǎté ibotí imou ì bo ketenkè ìnkè.

2 Kè nsà kè di yie nke kènté kù tu mù, nte kù yóó di dǎǎ mèè sàà:

3 Kù yóó dǎǎmu mesàà mbèè bo diheì mièke nè bèè bo depaa. 4 Kè di pié késũũ nkè di diitì mpéi mesàà, di nààke nè di pièti kè dèe sũũ. 5 Kè di ní kũũ di diitì kèpié ndi mèmmeí, bá muyuo mbáá kuoté di conkuyè mièke. 6 Di ní yó nyeti kè ku sàà ndi bonèmu kè di nkũntini kè mè di bonè.

7 Kè di dootitǎbè me ndi do diì mǎnnì ti Yiè nKuyie nkùù di te kù duó nkè dí bè na. Kè bè do kǎriní ke kèriní kuce kùmáà bèe coké kètũnne ice ìyiekè. 8 Kù bo di dǎǎ mesàà ketenkè kù di duó nkè mièke. Kè di buò mpíéké tidiiiti, kè di dǎori de kó dimáà nyié.

9 Ti Yiè nKuyie nkùù di te kù yóó di dǎò kubotí kùù cǎǎ nkùnkù ku kpéí kè nsà kè di yie nku tannò ke tũ nkù yě ndi ntũ nyì cε, kù ti mbéi nke ìkú. 10 Memème ibotí ìi kó dimàà bo ketenkè ìnkè iməu ì yóó yàmè ti Yiè nKuyie ndi cǎnnémè ku kpéí nké ndi dé. 11 Di Yiè nKuyie nyóó di dǎòmu mesàà kù do béi nkéí kú ke dǎò kù yóó duó nkèè tenkè di yembè ke miεke, kè dí pié késũũ kè di wũs sũũ nkè di diiti mpei. 12 Ti Yiè nKuyie nyóó kpetému yewetibòrè kéduó nkè fetaafe ñniù fe mǎnni kè kù di dǎò mesàà, di dǎori dè deməu kè dè nyíé, díi yó mməke ke penni ibotí tɛi. Di báá mónté kè ì di pente. 13 Ti Yiè nKuyie nkuù yóó di níi nyibotí iməu ìikè di báá tũnne de fǎnkúò, díi yó nni ibotí iməu bá dii mǎnni, kè nsà kè di yie n di tiè nku tannò yè yíé. 14 Di báá yóu di bo mpǎmmè n di tiè ntí yíé, kè tì bùtínné kéfié iwũs yebəkè.

Kuyie ntumè kè Isidayεeribe yetε ku kpɛti kùu bè poté

15 Kè di yie nke kènté de kó itié, di yóó yà mǎè sàà mme ti Yiè nKuyie nkùù di te ku kó dinùù, m me ndi tiè ndi yíé. Kè di me nyete ke í tũnne ku tannò nè ku kuó 16 kù bo cǎs bèè bo dihèi nè bèè bo depaa. 17 Tidiiti báá ta di mǎmméi miεke, muyuo mme mbáá buoté di conkuye miεke. 18 Kù bo di mǎnte kupεitoo di diiti me mbá mpei di nàðke nè di pièti nè di bǎò dè báá sũũ. 19 Di níi yóó yènè kusĩnkù nku kéwētenni kusĩnkù.

20 Ti Yiè nKuyie nyóó di potému kè dǎe di di, kù yóó cǎs mu di dǎorimè meməu, kè di kú kédeè bá dè báá ɔte di dǎori mǎè kpéi nke kù bùtínné. 21 Kù bo di bǎnté mutenkũũ ndi yóó ta kékari kèè tenkè miεke,

kè mù di deè. ²² Kù bo di bənté tikũǎnti nè timíétì, nè muməmmú yeimu, kè fetaafeè yietí kè fetùòrífèe pĩ ntidiitì depaà nkè tìi kpeí. Dè yó mme ndi ò nkè di yàa deènè. ²³ Tiwetì bo kpenke disəwũǎ kōme kè ketenkèe kpenke timátì tēmè. ²⁴ Fetaafeè na nniùmè kutāyukú kuù né ndáátí, dè yó mme ndi dò nkè di yàa kú kédeènè. ²⁵ Ti Yiè nKuyie nyóó duómmu kè di dootitəbè ndi nə, kè di kəri mudòò ke kéri kuce kùmáà bè di na kè dí coké kètũnne ice iyiekè, kutenkù kó yekpàatiyə yeməu bo yà tìi di tũðkení kè ye kōmbùàtìi do. ²⁶ Di bo nkō tinòtì nè tikpasĩnti kè dè di yo mbá òmòu í dè bənnè.

²⁷ Ti Yiè nKuyie nyóó di bənté yenúútè nye kù do bənté yè Esibiti kəbe, di fò bo nyièní, mekpāā bo di pĩ nnè yeməu nsĩnyè kè dè bá ndò nkétəa nkémieté. ²⁸ Kù bo di bənté kuwáátóo nè tinənyũǎnti nè tifen-titì. ²⁹ Kè di nháāntə kuyie ncuokè tiyũǎnti kōme. Di kperə marè bá nyíé bè yó ndi fěũnkomu ke fekù di kperə, ke di sóu nke yo ndi kperə bá òmòu í di teennè.

³⁰ Di ní bo tāāté besapəmbè ke ndó képuoke kè betəbè beè bè duónè. Di ní bo maá sicéí ke báá sì ta, kébuətí di paa ndetie mbè tu dè fínyí ke báá tšũ de be. ³¹ Bè bo nkəu di nààke di ìkè kè di í ì yo, bè níi bo deite di sāmmarímú di ìkè kè dèe deè. Di dootitəbè bo kpaake di pe nè di bəó bá òmòu báá di teennè. ³² Ibotí tēi bo dei di nitidabí nè di nitipobí kékənnè, kè di ní ntũ nkébuó kuce, kè di nuə nhəu kékpeí, bá di báá na kédòò tìmatì. ³³ Di ní bo kúútí kè ibotí tēi ii feke de kó tidiitì nè di paa nkó yetebe, ké dè di. Bè bo ndi fěũnko ke di naù sáà. ³⁴ Di bo yà bè di diimmu mēè sèmmè, kè mē nte kè di wááté.

³⁵ Ti Yiè nKuyie mbo di bǎnté yemuǎ nsĩnyè, kè yèè pĩ ndi núù nnè di kpèrè nè di yǎ nè di taàkoo bá yè bá ndò nkémiéte.

³⁶ Ti Yiè nKuyie mbo duó nkè bè di pĩmmú díndi nè di yembè nè di kóo kpààti kékònnè dihei di í yé di, kè di mbáá sibǎotenkaanì bè dàànnè sì ideí nè yetáàrè.

³⁷ Ti Yiè nKuyie mbo di duó nyii botí miéke, dè bo ì di nè tii yóó di tuǎkení, ì bo ndi sǎá nke di daú.

³⁸ Di níí bo buǎtí péu kédeite sǎmpó, ke yé fecofe yóó dè càákoómè. ³⁹ Di níí bo buǎtí fínnyí kó detie di me mbáá tǎte de kó dibii kè n né báá buónè di bo yámè de naà, ke yé yebiè yóó dè càákoómè. ⁴⁰ Di yó mmǎkemu detie mbè tu dè odifíè di me mbáá pe nde kó mekùò, ke yé de be de yuommè. ⁴¹ Di bo pié ibi initidaaì nè initipòì ì me mbá ntú di kpeyi, ke yé di dootitǎbè yóó ì pĩmmúmè kékònnè. ⁴² Yecádúò mbo càákóo di tie nnè di tebiiti.

⁴³ Bepǎàbè bèè di bonè bè bo ndeèti, kè di cuti.

⁴⁴ Di bo kpaake di kperè kè bè ndi penni di me mbáá pété dèmarè ké bè pènte. Bè bo ntú diyuu kè di tú kuyóú.

⁴⁵ De kó meyi mmemǎu yóó di tuǎkenímu, mè dotimu di ìnkè ke bo ndi kǎu ke yàa di deènè, ke yé di í yiemme ke tũnne ti Yiè nKuyie ntannò nè ku kuó, kù di duó ndè. ⁴⁶ Di yóó de nyà kèbanté Kuyie nyéiti ntimè díndi nè di yaábíó.

⁴⁷ Kè di í yie nke pĩ nti Yiè nKuyie nkùù di te ku tǎmmú nè diwèi nè kuyènaatí di tuó ndii mǎnni, ⁴⁸ ti Yiè nKuyie mbo di ãnné di dootitǎbè nõu miéke kè di mpĩ mbe tǎmmú nè dikònni nè sinéyèi bá

di ténke báá pété dèmarè, kè kù di dii mmesémme kè dí mme yo ke yàa kú kèdeènè. ⁴⁹ Kù bo ínní kutemmànkú kó ibotí, di í yo ìl kó tináaànti kè ì di do fecīrife ãã pī mmèè botí fè dó dè. ⁵⁰ Bè yó ntú benitiyonkubε mbe bè í yó ndé bekótibè, bè me n yí yóó kuó nyibí mesémme. ⁵¹ Bèè yó nyo ndi wũã nè di diiti bè í yóó di súó ndèmarè, tidiiti yoo menapàmmè mekùò nyoo di naabiiti, yoo di pebí, yoo di bóbí bèè yó ndè yo nkè di kōnnè dikōnni ke yàa deènè. ⁵² Bè bo pi di ekè yemou ti Yiè nKuyie nkùù di te kù di duó nyè di tenkè kemou mieke kè di maá iduotí kperiyi ke yè fi nkè di yèmmè yè naatinè, bè bo ndi pi kè de kó iduotí yàa duónè. ⁵³ Di dootitabè bo di tanné mesémme nè meyeñcaàrìmè diemè mieke, kè di kuò di bí ti Yiè nKuyie nkùù di te kù di duó nyi initidaaì nè initipòì kécááké. ⁵⁴ De mōnni onitì wèè tu onitisàù ke yòò nhò bo nwúó o yǎfũǎ kabe nè o pokù ò dounè wè nè o bí fenənsīnfè. ⁵⁵ Ke yé ò yóó kuómè o bí kéndó kécááké, ke í ndó kétoténè de kó imaa nho pokù nè o bí sonyi ìl kpaá, ke yé di dootitabè yóó di diímmè mesémme, ké di tanné meyeñcaàrìmè mieke kè dèmarè ténke í kpaá di tenkè kemou mieke. ⁵⁶ Onitì wèè do ã ntú onitipoyòònwè ke mǎke diwèì, wèè do í daati ke naù ketenkè mekperímè, ò bo nwúó nde mōnni o dounè o bí fenənsīnfè. ⁵⁷ De mōnni de kóo nitipòkù bo peiténí debire kékónté ké dè kùò kécááké disòri nè de neititòù, ke yé di dootitabè yóó di diímmè mesémme ké di tanné meyeñcaàrìmè mieke bá dèmarè ténke bá nkpaá, di tenkè kemou mieke.

⁵⁸ Kè di í dààte ke tūnne ti Yiè nKuyie nkuó nè

ku tannò dèè wàri dipátiri dii mmieke ke mòòte ti Yiè nKuyie nkùù di te ku kó kufōwaá kunku kùù yètìrì feí ke duò tikōmbùàtì. ⁵⁹ Kè mēè dake kù bo di poté tiyēīti tibotí tibotí, ké di bānté mumānsīmmù mùù í deu nè yemuə nsīnyè yèè í miérí. ⁶⁰ Kù bo di bānté tiyēīti kù do bānté tì Esibiti kabe ke dí tì yà kénkpeutí. ⁶¹ Tiyēīti nè mumāmmú mubotí mubotí mùù í wàri di mpátiri mieke, ti Yiè nKuyie mbo mù ndi bānté kè di nkō nke yàa deènè. ⁶² Benìtibè sām̀p̀rè di mieke beè yó nkpaá, d́ndi bèè né do sū siwāā dōmmè tiwetì, ke yé di í yiem̀mè ti Yiè nKuyie nkùù di te ku kpeti. ⁶³ Dè do kù naatimè kè kù di d̀d̀d̀ mesàà, dè me nkù naati kè kù yóó di deè ke di deite ketenkè kù di duó nkè kè di yóó kari ke mieke. ⁶⁴ Kù bo di cíe nkè di taá ibotí t̀i kó mutentáá mmieke kéfié i kó yebokè iwūō, sitenkaanì ideí kpesi nè yetárè kpesi d́ndi nè di yembè di do í yé dè. ⁶⁵ Bá di bá mmake de kó ibotí mieke teom̀p̀tè, di me mbá mmake dif̀t̀t̀sū, ti Yiè nKuyie nyóó di ānnè iyī̀kè nyi kè di yèmmèe caàrè, kè dè di di. ⁶⁶ Mukūū mbo ndi k̀t̀t̀rì kè di nyī̀k̀k̀ di bo kúmè kè di kōmbùàtì duò keyènkè nè kuyie. ⁶⁷ Di nuə mbo yà dè, dè bo nte kè di kōmbùàtì nduò kè dè wenté di ntú: Dèe mōnné ḱyuoṭé, kè dèe yuoṭé kè di ntú dèe mōnné ḱewenté. ⁶⁸ De mōnnì ti Yiè nKuyie mbo di tanné tesāntè t̀èè cèntì menie nyīnkè kè t̀è di sée ké di t́nné Esibiti ketenkè di do bo kè kè kù di nàké ke d̀: Di t́nkè báá yà de kó ketenkè, di yó nke nfiitinè dimáà di dootitabè kè bè di d̀ari tidaati kè di p̀ mbe tōmmú, bá òm̀òu bá mbo wèè bo di donté.

M̀YIISI ǸK̀E T̀I M̀S̀M̀M̀E

⁶⁹ Nte metaummè kó tináàntì ti Yiè nKuyie ndo

nàké tì Mɔ̀yíisi, kòò bo mè d̀d̀nè Isidayeeribe M̀ababu kó diheì miεεε, kémbúú tí kù do bè d̀d̀nèmè Odebu t̄arì ñnkè.

29

Kuyie nd̀d̀d̀ tì Isidayeeribe kpéí

¹ Tinti kó dif̀onkúò kè Mɔ̀yíisi tíí nyIsidayeeribe beməu ké bè nàké ke d̀: Di ỳamu di m̀óməmbε ti Yiè nKuyie nd̀d̀d̀ dè Esibiti kó ketenkè keməu kəbe nè be kóo kpààtì nè o kó betũmbè beməu. ² Di ỳamu kù bè ỳáákémè nè yebenkùye nè kù d̀d̀d̀ tìi dieti. ³ Nè yíenní ti Yiè nKuyie mme nyí di p̄a meyemmè di bo banténè mè, kù me nyí di duó nyinuə ndi bo ỳanè ì, kù me nyí di duó nyeto di bo keènè yè. ⁴ Mēmme ò béimmè ke d̀: Kù do di dènnenímu Esibiti kè di ñ dikpàà tɛd̀ontè miεεε yebie nsipísìnàà, di ỳàd̀tì mè nyí k̄erí, di neùtì me nyí ndèè. ⁵ Dè do í békú di bo p̄ñnnémè p̄éè kécááké, yoo di bo kuətimè menàà mbè tumè dif̀éè k̄éỳ, yoo met̄mè mèè muò. Ti Yiè nKuyie nkuù do dè ndi duò nkè di bo banté kù tumè ti Yiè nKuyie nkùù di te. ⁶ Ti t̀ù̀kení dìi m̀onnì di mbòrì, kè Esibonni kóo kpààtì Sionni nè Basãã kóo kpààtì Oku, kè bèe ỳenní ke ti do mudoò kè tí bè na. ⁷ Ti de nfiète be eì k̄éduó Dubenniibe be kó ketenkè nè Kadiiibe nè Manansee kó kuwuə nkəbe dikèè. ⁸ Dèè kpéí nte kè di d̀ nkéndake k̄emp̄i tináàn̄tì ti Yiè nKuyie ndi taunnè ke di nàké tì kè di bo ndəori tì yemmè. Mēmme di d̄əori dèè kó dimàà deməu dè bo nyíemmè.

Isidayeeribe dòmmè kéndake Kuyie mbè d̀d̀nè mèè taummè kpéí

⁹ Díndi Isidayeeribe diməu yíe nkó diyíè di cómmú di Yíè nKuyie nyìkè nke nè di wuə nkó bekótíbè nè di naàmùntì kó bekótíbè nè di kó behāāpòmbè iwēī yembè, ¹⁰ nè di bí nè di pobè nè bepòòbè bèè bo di kó dikarì ke di kōũ ideí ke di do mmemie. ¹¹ Ti Yíè nKuyie nkùù di te kù di dḡḡnèmu metaummè bàmbà, kè di yie nku taummè kó ikuó. ¹² Kù di taunnè ke dó dí ntú ku kəbe mbe. Kù ti ndi nàké ke yē mmù, kù dḡḡnnè di yembè Abarahammu nè Isaki nè Sakəbu dinùù ke ìkú ke yē mmù. ¹³ Dīi mǎà dəke kù dḡḡnèmə de kó metaummè ke bēi nke ìkú, ¹⁴ nè bèè còmmú die ti Yíè nKuyie nyìkè, kè kù bè wuó nè bèè í dè bo yíe, kù bè dḡḡnèmu metaummè.

¹⁵ Di mǎmǎmbe di yēmu ti do bo Esibiti kó dihei ke dḡmmè, nè di kēté mēè botí ibotí tēi kəbe ke tūðkení die. ¹⁶ Di yǎmu be kó isəke bè dḡḡri ì nè be bəatenkaanì, ideí kpesi nè yetā̀rè kpesi nè timátì pēítì kpesi nè mesəə nkpesi. ¹⁷ Tūnké di miəke òmḡu bá mbo onitidḡu yoo onitipòkù yoo kuwuə makù, yoo kunaàmùnkù makù kou wèè bo yete ti Yíè nKuyie nyíe nkétūnne de kó ibotí kəbe, òmḡu di miəke báá naá nfeḡēnfē tiife. ¹⁸ Di miəke òmḡu báá keè ti Yíè nKuyie nkùù di te kù bēi ntì kēíḡú kénsǎntí omǎà nè o yèmmè miəke ke tú: Bá kè n dḡḡri n dó dè m bo pété diwèi, bá kè n taunè òmḡu mubəəféu miəke, de kpeti í bo. ¹⁹ De yiè, ti Yíè nKuyie mbáá yie nkóò cīé. Dè kù yóumu kè kù miəke ò cǎú, meyei nkù nàké mēè kpéi mēè ò doti, kè kù bo deite o yètiri ketenkè ìnkè. ²⁰ Kù bo ò cǎnnénè Isidayeeribe kó iwuə nteì kù bè dḡḡnè metaummè ke nàké mēè yei nkpeí nkè mēè wǎri di mpátiri miəke kè mēè ò do.

Ti Yiè nKuyie mpotémè Isidayeribe

21 De mònni kubotí kùù bo sɔɔté di bí nè beɔpòbè bèè bo íténi yehékè détiyè kétanní di kó dihei bè bo yà di Yiè ndi bɔnté mùù mòmú nè kù di puoti tì yěiti kébéi nke dò: 22 Be kó dihei muhãpòpùo nnè mukókúó nnè muhãã ndeè di còútóo, dèmarè í dò mbɔtínné, dèmarè í pèí, bá timúti í yiè. De kó dihei naánnè Sodammu nwe nè Komɔɔ nè Adima nè Seboimmu. Ti Yiè nKuyie mmieke do yè yè, kè kùu yè còú. 23 Ibotí tɛi bo mbékú ke tú: Yé dè dòmmè kè Kuyie ndòò mie mbotí de kó ketenkè? Dè dòmme kè ku mieke di còuté mie? 24 Kè bèe bè tɛ́nné ke dò, bè tɔ̀te mèè kpéi nke Kuyie mbè dònè mèè taummè kunku be yembè do tũ nkù. Kù bè dènneni dìi mònni Esibiti. 25 Kè bè tũnne yebòkè bè do í yé yè ke kɔ̀nkù ke yè bàá. Be Yiè nKuyie mme ndo í yie mbè bo yè tũnnemè. 26 Deè te kè ku mieke còuté de kó dihei, kè kù duó nkè meyei nkù nàké mèè kpéi, kè mè wàri di mpátiri mieke kè mè bè do. 27 Nè kemieke nke ti Yiè nKuyie mbè dèimè be tenkè mieke, ke bè yóu ke bè yeètoo ketenkè tekè, bè mè mbo kè yíe.

28 Ti Yiè nKuyie nkùù di te kuù yé dèè sòri ke ti benke ikuó ti bo nyé ì tínti nè ti yaábíó sáá, kéntũ nyi yè mmù.

30

Isidayeribe yóó wɛte kètũnnemè Kuyie

1 Kè Mɔ̀yisii sɔɔté kébéi nke dò: N tì ndi nàkému kè n tu kè di yie ti Yiè nKuyie nkpeti dí yà mesàà, kè di tì yete dí yà meyei. Kè di baa ć̣éké ke yete ti Yiè nKuyie nkùù di te ku kpeti, kù yóó di yeètoomu

ibotí t̄ài miēke k̄è dí nk̄è bo k̄étotí di ȳemm̄è t̄ù di t̄ùòkení ti ìnk̄è. ² De m̄ònnì k̄è di w̄ètení ti Yìè nKuyie nkùù di te ku borè díndi nè di bí nè di yaábí k̄ékénté ku k̄peti nè di ȳemm̄è mem̄ou, bá w̄è nè o ȳemm̄è mem̄ou m̄ mè ndi tié ntì yíe. ³ De m̄ònnì kù bo di kuó mm̄esém̄è k̄éw̄ete k̄étíí mb̄èè do c̄iété ke bè k̄p̄ènn̄ení. ⁴ Bá k̄è bè di t̄o ke k̄òten̄è ketenk̄è mànk̄u. Tí Yìè nKuyie nkùù di te kù bo k̄è ndi tíí nk̄è di túóté, ⁵ k̄ékp̄ènn̄ení di yembè tentáá nk̄è di kari k̄é mù tieke k̄è kù di d̄òò mesàà k̄è di s̄ũũ nk̄ép̄è̄t̄é di yembè do mà mè. ⁶ K̄è ti Yìè nKuyie nku m̄óm̄m̄onkuu w̄énk̄unne di ȳemm̄è díndi nè di yaábí k̄è d̄eē yie nk̄è dí kù d̄ake nè di ȳemm̄è mem̄ou bá w̄è nè o w̄ènnì dim̄ou k̄è d̄eē yie nk̄è di nf̄òù. ⁷ Meyei n di nàké mèè k̄p̄éí nk̄è ti Yìè nKuyie nkùù di te k̄è kùu mè b̄anté di dootit̄ob̄è bèè di níí nke di f̄éũnko. ⁸ De m̄ònnì k̄è díndi né w̄ète ke yie nti Yìè nKuyie nkùù di te ku k̄peti ke t̄ũnne ku tannò n di tiè nyè yíe. ⁹ K̄è ti Yìè nKuyie nkùù di te k̄è kù di d̄òò diw̄èì di t̄ømmú mum̄ou miēke, k̄è mù nk̄erí séi, k̄è di pié péu k̄è di w̄ũũ pié mediè nk̄è di kùúti, di deite mesàà. Dè do kù naatimè k̄è kù nd̄òari di yembè diw̄èì, d̄è bo w̄ète k̄é me nkù narike k̄è kù di d̄òò mesàà. ¹⁰ Di bo yà de kó mesàà ke nsà k̄è di w̄ètení ti Yìè nKuyie nkùù di te ku borè nè di ȳemm̄è mem̄ou, ke t̄ũnne ku tannò nè ku kuó d̄èè w̄àri di mpátíri miēke, ke kù dó nè di ȳemm̄è mem̄ou bá w̄è nè o w̄ènnì.

Kuyie nn̄aàntì í dò nk̄éȳĩēke a bo ti bantém̄è

¹¹ M me ndi tiè nyèè tannò yíe nyè í yóù, di báa ȳĩēke di bo yè t̄ũnnem̄è. ¹² De kó yetannò í bo tiwetì k̄è di né bo yí: We mbo deke k̄éĩnk̄è k̄é yè waanní k̄é

ti náké ke tí yè tũnne. ¹³ Yè me nyí bo dàméèrì diyàà terì kè di bo n tú: We mbo sénté dàméèrì kékate ké yè waanní ké ti náké, kè ti yè kèè ké yè tũnne. ¹⁴ Dè í dò mmemme. Kuyie ntannò di bonèmu, ke bo di nò miéke nè di yèmmè miéke. Ndəorinè yè yèmmè.

Isidayeeribe dōmmè kētāātē mufōmmu kó kuce

¹⁵ Díndi Isidayeeribe n dǒú mmufōmmu mmu nè mesàà, mukũũ nnè meyei ndi ìkè. ¹⁶ Dè te kè n di náá nyíe nke tú dí ndó ti Yìè nKuyie nkùù di te kěntũ nku kó kuce nè ku tannò nè ku kuó nè ku tié, memme di bo nfòùmè késũũ, nkè ti Yìè nKuyie nkùù di te kè kù di dǒd mesàà di yóó ta kèè tenkè miéke kékari. ¹⁷ Kè di me mbùtínné ti Yìè nKuyie nke yete ku kpeti ke tũnne yebókè ke kōnkù ke yè bàá, ¹⁸ n di náámmu yíe nke n tu, di kóò mǎu í yó nkpaá ke bo bá omáà, di we báá yĩ yèdèè di yóó sénté kukó nSuditēē kékari kèè tenkè miéke.

¹⁹ Kēĩnkè nè ketenkè dè kèèmu n tì ndi nàkémè, ke wúó n dǒúmmè mufōmmu nè mesàà, mukũũ nnè meyei ndi ìkè. Tāāténè mufōmmu kè dèe yie nkè dí nfòu kémǎnte díndi nè di yaábíó. ²⁰ Bá wè kòò ndó ti Yìè nKuyie nkùù o te kényíé nku kpeti ké kù taunè omáà. Kù bo nte kòò nfòu kémǎnte wenwe nè o yaábí ketenkè ti Yìè nKuyie ndo dǒúnnè dinùù di yembè Abarahammu nè Isaki nè Sakəbu kéĩkú ke dǒ kù yóó bè duó nkè miéke.

**MỌYIISI CAUMMÈ ISIDAYEEERIBE NÈ
Ò KUMÈ**

31

Kuyie ntāātémè Sosuwee kòò bo cǎuté Mọyiisi

¹ Kè M̄oyiisii k̄atení k̄ébéinnè Isidayeeribe b̄emou k̄é b̄è nàk̄é ke d̄ò: ² Yíe n t̄ùðke yebie ntekòut̄è nè sipísid̄é (120) ndi, n t̄énke báá na k̄embo n kó difòt̄iri k̄é ndi ni. Ti Yiè nKuyie nni nnàk̄ému ke tú, n yí yóó sénté kukó nSudit̄ē. ³ Ti Yiè nKuyie nkuù yó nni di ìk̄è ke p̄ont̄i yeh̄ek̄è k̄è di kat̄i, k̄è Sosuwee ndi ni. Ti Yiè nKuyie nkuù t̄i nàk̄é. ⁴ Kù d̄ò mèè bot̄i Am̄oriibe kp̄ààt̄ib̄è Sionni nè Ōku, ke p̄ont̄e be ek̄è ke b̄è k̄ù. Kù yóó me nyí de kó ibot̄i, ⁵ ti Yiè nKuyie nyóó b̄è ànn̄ému di nou mīeke k̄è dí b̄è d̄ò n di nàk̄é ke ȳè ndi ȳim̄è. ⁶ T̄ēinn̄è k̄ém̄ote dik̄m̄b̄ùd̄i di bá nk̄reut̄i be ìk̄è, di k̄m̄b̄ùd̄i bá mb̄è duò, ti Yiè nKuyie ndi bon̄ému, kù í yóó di yóu bit̄i, kù í yóó di b̄ant̄ó.

⁷ M̄em̄me k̄è M̄oyiisii yú Sosuwee Isidayeeribe b̄emou ìk̄è kóò nàk̄é ke d̄ò t̄ē nk̄ém̄ote dik̄m̄b̄ùd̄! F̄óò yóó tann̄é Isidayeeribe diheì ti Yiè nKuyie ndo d̄oun̄n̄è be yemb̄è dinùù k̄éik̄ú ke d̄ò kù yóó b̄è duó ndi k̄è b̄èe kari. F̄óò yóó di mb̄è tot̄i. ⁸ Ti Yiè nKuyie nkuù yó nni a ìk̄è kù í yóó da yóu, kù í yóó da b̄ant̄ó, a bá n ȳèk̄ù k̄àa k̄m̄b̄ùd̄i nduò.

Kuyie nkuó pátiri Isidayeeribe d̄ò nke níi kaa ndi yebie nyèyiek̄è yèyiek̄è

⁹ M̄em̄me k̄è M̄oyiisii w̄ari Kuyie nkuó pátiri di, nk̄é di duó nDefii bí ikuó niùb̄è ì do t̄ou Kuyie ntaumm̄è t̄ou nè Isidayeeribe kó bekót̄ib̄è. ¹⁰ Kòo b̄è duó ndinùù k̄é b̄è nàk̄é ke d̄ò: Yebie nyèyiek̄è yèyiek̄è di d̄ou nyè ke níi bo yóu b̄è di bann̄è be bàà. Di mbaà ntitouti kó dibanni. ¹¹ Kè Isidayeeribe b̄emou k̄atení di m̄onn̄i ti Yiè nKuyie nyìk̄è kù t̄āat̄è di b̄ori, dí kaa nde kó ikuó Isidayeeribe b̄emou ìk̄è k̄è b̄èe ì k̄è. ¹² Dí tíi mben̄it̄ib̄è b̄emou benitidaab̄è nè benitipòb̄è

nè ibí nè bεpòðbè bèè bo di ekè. Kè bèε ti kèè kényíété bè bo ndémè ti Yìè nKuyie, kètũnne de kó ikuó imou kéndəari ì yé mmù. ¹³ Kè bè bí ìì í yé dēmarè, kè ìì tì kèè kényíété ì bo ndémè ti Yìè nKuyie yewe yemou di yó nfòu yè, di yóó sénté kukó nSuditēē kéta diì èi kékari.

Isidayεeribe yetemè Kuyie

¹⁴ Mēmme kè ti yìè nKuyie nnáké Məyiisi ke dò: Nte yewe a yóó kú yé ke duunní, yúní Sosuwee kè di kəte metaummè tou borè kè nh ò duó ndinùù.

Mēmme Məyiisi nè Sosuwee bè kətemè kéta metaummè tou mieke. ¹⁵ Kè ti Yìè nKuyie ncúténní diwetiri ke cómmú metaummè tou bōrinùù, ¹⁶ kénáké Məyiisi ke dò: A kũnti a yembè kũũ nkè nke, a yóó kú kè Isidayεeribe n yóumu kètũnne ibotí tɛi bè tati kèè tenkè kəbe kó yebəkè, bè yó m butínnému, kətōte m bè dđònnè mēè taummè. ¹⁷ De yìè ndi m mieke yóó bè yēmè kè m bè bütínné ké bè yóu, kè meyi ndiemè nè meyeñcaàrimè diemè kè dèε bè do. Kè bèε kuó nde yìè ke dò: Ti Yìè nKuyie nti yóu mēè kpéi nte kè meyi nti do. ¹⁸ De yìè mí nKuyie nkè n né dəke bè bütínné bè dđò mēè yei nkpéi nke tũnne yebəkè. ¹⁹ Wāri fe nyènfè ké fè benke Isidayεeribe kè bè nfè diè, fèε yó ntú n kóo pútíwè mí nnè Isididayεeribe. ²⁰ N yóó bè tannému ketenkè n do béi nkéikú ke dò n yóó duó nkè be yembè menaamiè nnè mecekùò ndè pũđ nkè. Kè bèε di kénsànnè kéənné tikòdđòti. De kó difənkúò ké n yóu kètũnne yebəkè kénkənkú ke yè bàá, ké m bütínné kətōte metaummè m bè dđònnè mē. ²¹ Meyi ndiemè nè meyeñcaàrimè dè bo bè do diì mōnni de kó feyènfè fèε yo ntú n kóo pútíwè, ke yé be yaàbí yó

nfè dièmmèmu sáà. M pà̀nke yé̄mu be yèmmè kè bè mu nyí ta ketenkè n do béi nkéikú ke dò, n yóó bè duó nkè.

²² Mè̀mme kè M̀oyiisii wāri de kó feyènfè de kó diyié ké fè benke Isidayeeríbe.

²³ Kè ti Yiè nKuyie nduó ndinùù Nunni bire So-suwee ke dò: Tḗĩ nkém̀ote dik̀m̀b̀ù̀! F̀ó̀ò yóó tanné Isidayeeríbe ketenkè n do béi nkéikú ke dò, n yóó bè duó nkè. M móm̄muo n yó nda bonèmu.

²⁴ Kè M̀oyiisii wāri de kó ikuó im̄ou dipátiri mieke.

²⁵ Ò wāri dii m̀onni ikuó kédeè kénáké Defiibe bèè t̄ou ti Yiè nKuyie ntaummè t̄ou ke dò: ²⁶ Ntonè de kó dipátiri ké di d̄ou nti Yiè nKuyie ntaummè t̄ou borè, dii yó ntú di kó bepútibè. ²⁷ Mí m̀M̀oyiisi n yé̄mu di to kpeñ̀nì mè kè di yetíri ti Yiè nKuyie nkpeti, n kraá ke f̀oumu ke bo di cuokè, kè dè dò mmiè nkè n né bo kú kè dè ndòm̀m̀è? ²⁸ Tíinnènní dim̄ou m borè di botí kó bekótibè nè behã̀p̀ǹkótibè kè m béi nti nnáànti kè t̄i ta di to, keĩnkè nè ketenkè kè dè nwúó. ²⁹ N yé̄mu n yóó kúmè kè di d̄oke meyei mmudò̀r̀im̀ù kébútinnè n di benke kùù ce. Kè meyei ndi do yewe yèè kraaní ye mieke, ke yé̄ di d̀ò̀m̀è dèè í wenni ti Yiè nKuyie nyiikè, ke í nkù mieke nè medò̀r̀im̀è yeime.

M̀oyiisi kó feyènfè

³⁰ Mè̀mme kè M̀oyiisii dentè fe nyènfè fem̄ou Isidayeeríbe bem̄ou iikè.

32

¹ Keĩnkè kénté n yóó béim̄mu, ketenkè keè n yóó béi nyèè tannò.

² N tié mpité fetaafe ãã cóúnnímè mme,
n náàntì dàtínnému timaàntì kōme,
fetadiēfè ã nniūmè memúpàmmè,
yenésimbàkè ã nduòmè timúti ñnkè.

³ N yóó pīēké ti Yiè nKuyie nyètìrì ndi,
nsāntínè Kuyie nti tū nkù.

⁴ Kuù tu dipèrì ke ti kānké,
ku kó ice tú isààyi nyi,
kù tu Kuyie nku timómmōnti yiè,
kù ãã í nyeté, kù dò nsei nwe ke weti.

⁵ Díndi kubotí yeiku, benitiyonkubε,
di í mǎnnè kéntú Kuyie mbí.
Di cààrèmu, ke sīntε.

⁶ Kubotí kùù yei nke í mǎke meyèmmè,
di dò nké me nyí ti Yiè nKuyie nnaà?
Di cice nwe wèè di dǎdǎ ke di te,
di tú ku kǎbe mbε.

⁷ Dentenní yewe yèè pēēté ye kpéí,
Totínè di yèmmè yεbie nyèè pēēté nè dimònni ye
kpéí.

Bekénè di cicebè kè bè di náké,
bekénè bekótibè bè yó tì ndi tuommu.

⁸ Kuyie nkùù baké keñnkè nè ketenkè kuù totí ibotí,
kuù cíe mbenitibè ketenkè ñnkè,
kuù bè kèké itemmànke ke tū nyIsidayεeribe kó
iwuǎ mamè,

⁹ ke yé Kuyie nkperε tímè ku nitibè,
Sakǎbu yaàbí ìi tu kù te dè.

¹⁰ Kù do bè yà tedǎntè kó dikpáà ndi,
kè tikpasīntì bè fité ke kuò,

kè kù mbè kǎnké ke dake be kpéí,
kù dake mèè botí ku nǎnnìtè kpéí.

11 Fecĩrife ò nheintemè fe bí yǐéńtì ñnkè,
ke ì bebíínè mupùrìmù,
ke pĩnte fe fètì,
kè fe birè marè doti fèe de cǔuténè fe fièti.

12 Tì Yìè nKuyie kuù do bè ni kumáà,
dibòò marì do í kù neínè.

13 Kuù do bè tanné yetǎrè kó dihei,
kuù do bè piúnè depaa nkó tidiiti,
kuù do bè duò nyitǎfuò nkó ticièti
nè detie mbè tu dè odifè kè dè yìè yetǎrè kó ketenkè
ñnkè,
dèè pèí kè bè dii mmekùò.

14 Kè bè nyò nyipe nè inààke de kó memiè,
ke cáà yepèbe nè yepedakè nè yebòdakè dèè ã mekùò,
ke yonnè tidisààti, ke yōnnè fínyĩ kó menàà.

15 Yesudummu de ndi kède nképoké,
ò de ncéèke kéǎnné tikòdòòti,
kéyete Kuyie nkùò ò dòò,
kòo kù sènkèrì kunku kùò tu o kó dipèrì,
koò kǎnké, koò deerì.

16 Isidayeribe do fié iwũò nyi ibotí tèi kó yebòkè,
kè dèe yonke Kuyie.

Bè do dòò isòke kperè nde kényí nku mièke,

17 kénfeu iwũò yebòkè

be yembè do í yé yè ke yóu Kuyie,
kéntũ nyebòkè yèè tanní bàmbà,
be yembè do í dake yèè kpeti.

18 Isidayeeribe senkèrìmu dipèrì dùi bẹ̀ te, ke bẹ̀ kánkẹ̀,

Isidayeeribe yẽmmu Kuyie nkùù bẹ̀ ãnné.

19 Ti Yiè Kuyie de nyà, ke dè sènkèrì,
kè ku miẽkẽe yènní be bí initidaaì nè initipòì
bẹ̀ kù cààrè mèè kpéí.

20 Kè kùu béi nke dò: M bo bẹ̀ bùtínné,
kè bẹe yà tìi yóó bẹ̀ tùòkení.

Bè tu feyanfè yeife nfe,
bẹ̀ í dò nkéntá.

21 Bè n yóumu ke tũnne yebókè,
kè dè n yóu.

Bè tũnne sitenkaanì nsi detetirè kpesi,
ke íi m miẽkẽe.

M múnke yóó bẹ̀ yóumu,
mbo túóté ibotí ìì í tú imaì
kè dè mbè yóu.

M bo íi mbe miẽkẽe nè ibotí ìì í cii.

22 M miẽkẽe kó muhãã mmuù bẹ̀ còúté,
kè mu kó fehããdeènfè tùòke kudankù,
ke còúté ketenkè nè ke kperẽ demou,
ke còúté ke tùòke yetārè kó yepũke.

23 M bo bẹ̀ ùté meyei,
m bo kúóté n doò be ìnkè,

24 bẹ̀ bo cĩtenè dikònnì,
timíèti nè mumõnsĩmmù dè bo mbè kòu,
m bo duó nkè tikpasĩntì mbè càà,
kè iwààke bẹ̀ dõmmù.

25 Mudoò bo tanní be eì kénkòu be bí,
kè kufõwaá nhauté bẹ̀è bo sicéí,
bedapàmbè nè besapàmbè kè bẹ̀ nkõ,
yebíkèmpĩètè nè bedakótíbè bẹ̀ báá yenté.

26 N do dọ́ ké bè deèmu,
bá òm̀òu bá ndenniní be kpéi.

27 Kè n do í yĩ̀kù be dootit̀òbè bo n fuommè ke tú:
Tíi bè kùò, dè í tú be Yìè nKuyie nkuù bè kùò.

28 Ke yé̀ bè tumè kubotí nku kùù í yé̀ kù d̀̀òrì tì,
bem̀òu, òm̀òu í cùì.

29 Kè bè do ntú benit̀ìbè bèè cùì,
bè na n totí tii nti be yèmmè,
bè na ntotí be yèmmè ke tú:

Yé ti yóó dentenè tì?

30 Bè na mbékú bem̀àà ke tú:

Onit̀ì om̀àà bo yĩ̀me kébeti benit̀ìbè tekoupìtè
(1000),

dè dòmmè kè benit̀ìbè bèdébè
bèti benit̀ìbè tekoupìpítè (10000).

Kuyie nkuù tu ti kó dipèrì kuù í ti fitáà?

Ti Yìè nKuyie nkuù í ti ànné ti dootit̀òbè ǹou
miekaà?

31 Be kó yeb̀òkè í d̀̀onnè ti kó dipèrì dìi ti k̀̀nké,
be mómm̀òmbe bè tì yé̀mu.

32 Bè tiimu ke d̀̀onnè Sodamm̀u k̀̀be
bembe nè K̀̀m̀òò k̀̀be be p̀̀ókù nku,
bè d̀̀onnè fĩnyĩ̀ wèè peitè wènwe yebe kè yè tii ke d̀̀ò
mm̀ed̀̀ommè.

33 Kè be naà ntii ke d̀̀ò mm̀ewaàd̀̀ommè,
ke k̀̀òu ke d̀̀ò mm̀edautid̀̀ommè.

34 N dè yé̀mu ke dè pĩ̀,
n dè cùí́mu n ỳ̀rì miéke.

35 N yóó bè f̀̀kèmu,
ké bè yietí meyei mbè d̀̀ò mè,
be dorim̀ù t̀̀òkènímu,

meyi mbo bè do dìi yiè auténímu ke dèè,
 be mànkù í kpaá díetiri,

36 Ti Yiè nKuyie nyóó bekénèmu ku nìtìbè,
 mesémmè me nyóó kù p̄innèmu ku t̄ombè.
 Kù bo yà dìi m̄onnì kè be baà mbèitè,
 bekperìbè nè bec̄irìbè b̄em̄ou kè bè duò.

37 De m̄onnì kù bo b̄ei nke d̄ò:

Yé di b̄okè borè?

Yé di kó dipèrì dìi di k̄anké?

38 Yeb̄okè yèè do yo ndi w̄ũ̄ di feu ì kó mekùò nyè
 bo de?

Yé yeb̄okè yèè do ȳ̄ ndi naà nyè k̄òte ke?

Yèe íté ké di deetè,

yèe di k̄áá nkè di p̄eté dis̄òrì.

39 Di yàmu mí m máà m̄i tumè Kuyie,
 n kó dif̄onkùò Kuyie mmakù ténke í bo,
 m̄i te kòo nìtì fòù, kè m̄i ã̄ ò kùò,
 m̄i ã̄ k̄oute kè m̄i taà,
 òm̄ò ì bo m bo p̄i nkè wèe fietè.

40 M bomu nsáà,

nh ã̄ nkè n yòute n n̄ùtè ke b̄ei ntì, m b̄éimmu.

41 Nh ã̄ nkè n s̄ũ̄tè n kp̄ar̄iseú,

kè n n̄ùtè p̄i ntim̄óm̄m̄nti,

nh ã̄ í nyóo m bo p̄eit̄em̄è n dootit̄òbè,

n yóo yietímu bèè n n̄i mbè mànnè t̄i yeti.

42 N yóo nii m pie mm̄enitiȳĩ mm̄e,

n kp̄ar̄iseú bo cááké initim̄àa,

m pie mbo mūoti tidaati kó meȳĩ,

kè n kp̄ar̄iseú kéké n dootit̄òbè kó bekpāàt̄ibè ya.

43 Yeb̄otè, piet̄enè Kuyie nk̄òbe,

ke yé kuú pèitemè ku dootitòbè ku nìtìbè kó dipèi,
kuú poté ku dootitòbè ke pèite,
ke dèite meyi nku kàbe èi ke bè cǐé.

⁴⁴ Mémme Məyiisi nè Sosuwee Nunki birè bè kòtemè kénáké de kó feyènfè kó yetannò Isidayeeribe kè yèe ta be to.

⁴⁵ Məyiisi nàké dìi mǎnnì Isidayeeribe de kó tináaṅtì kédeè, ⁴⁶ kényíe ke dò: Ikuú kó tináaṅtì n di nàké tì yíe dí ntì pī ké tì nàké di bí, kè ì ntì tū nke dǎori tì yè mmù. ⁴⁷ Ke yé de kó tináaṅtì í tùmè cǐnkoo kpeti, tì tu di fòmму mmu, tìi yó nte kè di fòmму kó yewee oke diheì di yóó sénté kukó nSuditǐé kéta dìi mieke kékari.

Kuyie nnàkémè Məyiisi ò yóó kúmè

⁴⁸ De kó diyíe ndi ti Yiè nKuyie nni nnàkémè mí Məyiisi ke dò: ⁴⁹ Dekení ditāri Abadimmu yómmè bè tu di Nəbo kè di bo Məabu èi ke wetí Sedikoo, kəwénté diheì Kannahǎa n duó ndi Isidayeeribe. ⁵⁰ A deètini dìi tāri ñnkè a yóó de nkú kékò nha yembè borè, a kóo kóti Anǎo kumè Ǔdi tāri ñnkè ke kò nho yembè borè. ⁵¹ Ke yé Anǎo nè fǐ ndi do í yiemme ke tūnne n nùù Isidayeeribe cuokè Mediba kó dinébòri Kadeesi borè, Sinni kó dikpáà tedǎntè mieke, ke yé di do í benke Isidayeeribe n cáámme ke kpeñni. ⁵² A yóó yàmu diheì n yóó duó ndi Isidayeeribe a me nyí dì tati.

33

Məyiisi mǎmè Kuyie mmesàà Isidayeeribe wuǎ ntepiúte nè idèi kpéi

¹ Nte Kuyie nkóo tǎntì Mǎyiisi do yóó kú ké kù mǎǎ mǎè sàà nyIsidayeeriβε kpreí:

² Kòo béi nke dǎ:

Ti Yiè nKuyie nyíténí Sinaii tǎrì ndi.
De ñnkè nke kù íténímè Seii tǎrì diyie kǎme,
ke mìíténí ditǎrì Padanni ñnkè,
kù íténí Mediba Kadeesi nwe,
kè ku nǎùtè youte tǎ ku kuó kó muhǎá.

³ Kuyie nha dǎmu a nìtibè Isidayeeriβε,
ke kǎnké bèè kó dimàà tu a kǎβε,
bèè kǎnkù a ìikè ke kǎmmú a tié.

⁴ Mí mMǎyiisi m bè duǎmmu ikuó.

De kó ikuó tú Sakǎbu yaǎbí kó ditǎnni kpreyi nyi.

⁵ Kuù do tú Yesudummu kǎβε kóo kprǎàti.
Isidayeeriβε wuǎ nkó bekótìbè do ǎǎ tímmè,
nè Isidayeeriβε kó iwuǎ nyimǎu.

⁶ Kè Mǎyiisii yíe kǎbéi nke dǎ:

Dubenni kó kuwuǎ nni mbo sǎǎ ke báá kú.
A kó feyanfèe sũũ.

⁷ Nte ò do nǎké tì Sudaa kó kuwuǎ nkǎβε:
Ti Yiè nKuyie nkénté Sudaa kǎβε kó didabǎnni
ké bè tǎǎnnéni be kǎβε borè.
Kè bèe fiete be mǎà.
Á bè deeténè be dootitǎbè.

⁸ Kòo nǎké Defii kó kuwuǎ nkǎβε ke dǎ:
Ti Yiè nKuyie nha bè duó nyikuó nenti
bè tu tì tumimmu nè udimmu,
bè yie mmèè kpreí nha yǎ mmù.
A do bè yǎákému Masa,

ké bè kpànnè Mēdiba kó mēnie mborè.

⁹ Bēmbē Defiibe bè benkemu bè da dómè
kè dè pēēté bē cicebè nè bē yōbè,

nè bē yōfūš kōbe nè bē bí.

Bè yiemmu a nùu ke pī mmetaummè a bè dònè mè.

¹⁰ Kē tiè nha tannò Sakōbu yaàbí,

ke benkú a tié nyIsidayeribe,

ke bè tūò ntihúúnti kàa yo ti fōku.

Kè bè da feu iwūš ke tuò nha wūštōnni ñnkè.

¹¹ Áú ti Yiè! Yíé bē muwērímú.

Dòò mesàà mbe tōmmú bè pī mmù

fēte bē dootitōbè ka.

Á báa yie nkè beníimbèe wēte kéíté.

¹² Kòo béi mBensamēe kó kuwuo nkpéi nke dò:

Bē kó kuwuo ntú ti Yiè nKuyie ndó kù nku mediè,
bè bo Kuyie mborè ndè béu.

Kuù dàke bē kpéi mbá diì mōnni,

ke bè bukú.

¹³ Kòo náké Sosefu kó kuwuo nkpéi nke dò:

Ti Yiè nKuyie mpā mesàà ndi tenkè,

kùu cūñní kēñnkè kó mēnie ndi tenkè,

kè sibií nhā mēnie.

¹⁴ Diyiè níí nááté kè tidiitìi kóté,

bá wèè tánkù tidibitì níí bo mbo.

¹⁵ Tidisààtìi ānné yetārè ñnkè,

o tenkè mboo sáà.

¹⁶ Desààrèe buoté dihei miēke,

Kuyie nkùu do náánnè mí mMōyiisi difāpèu miēke

ku kó mesàà n cùténí Sosefu kó kuwuo nyíñkè,

wenwe wèè do baké o kōbe.

¹⁷ Sosefu yètìrì ndeu,

ò kpeñnìmu ke dōnnè dinaadaà,

kòo yìè ndōnnè fepaanààfè kpeye,

nè de kó yeḡlè nyè ò yóó nkũmmùmè ibotí iməu
 kéntə kétuəkənè itemmànkə iməu.
 Diyènnì òmáà tu Efadaimmu kó kunìiti,
 kè dìtèrì tu Manansee kó kunìiti.

18 Kè Məyiisii béi Sabunəə nè Isakaa be kó iwuə
 nkpríi nke dò:
 Sabunəə kó kuwuə nkəbe diwèi ndi bonè,
 kupotaa ndi pĩ nkù.
 Díndi Isakaa kó kuwuə nkəbe dè ndi naati di touti
 miəke.

19 Dí yú di pɛɛtitəbè ditāsààrì ìnkè,
 kè di fíé Kuyie nyiwũḡ, ku kuó yemmè.
 Di bo mpieti di kó tikpàti dàməèrì miəke,
 ke yau mɛsàà mmèè bo mubirímú miəke.

20 Kòo náké Kadi kó kuwuə nkəbe kpríi nke dò:
 Kuyie nyètìrì ndɛu
 kunku kùù duó nKadi wuə nkutempɛ ndiekù,
 kòò òke kucìrìcìrìyòkù kɔmɛ,
 ke wāké ke bo nété kubakù nè diyuuo.

21 Weè tǎǎtè ketenkè miəke dikàrì sààrì
 dìi do dò nkéntú okpààti kperi,
 weè baaté Isidayɛɛribɛ
 ke tũnne ku nùù kù nàké dì Isidayɛɛribɛ kpríi.

22 Kòo náké Danni kó kuwuə nkəbe kpríi ke dò:
 Danni kó kuwuə nkəbe dōnnè dicìrìcìrì pànnì ndi,
 ke putìní Basǎǎ kpàà miəke.

23 Kòo náké Nefutadii kó kuwuə nkəbe kpríi nke
 dò:
 Nefutadii kó kuwuə nkəbe ciɛ diwèi ndi,
 ti Yìè nKuyie nkuù bè dòò mɛsàà,

kè bε tenkè δευκε,
 κέτύóτέ δάμέερί Kadidee diyie taà kèè bíékè,
 κέντο κέτυακενέ kubakù cǎnku bíékè.

²⁴ Kòo náké Asee kó kuwuò nkàβε κρεί nκε δò:
 Mesàà nni mbonè Asee kó kuwuò nkàβε,
 kè dèε pēēté bε kàβε,
 kè bè ntú diwèi yembè bε kàβε cuokè,
 mekùò mbo mpíéké bε εì,
 kè bè ncentì me miεκε.

²⁵ Kè bε εì kpetí yematìcàkè nè disòwũð kpeye,
 κε bè mmàκε muwērímú nè bε kũũnko.

²⁶ Yesudummu kàβε òmòu í bo wèè dònne Kuyie ndi
 tũ nkù,
 nè ku kó tikpeti nti kù dèkenímè ku sǎntè κεĩnkè,
 κε pēnké yewetè nè tiwetì κε kàriní κε bo di teennè.

²⁷ Kuyie mbomu sǎà κε tú di kó disòri,
 ku nòutè yùomu di ìnkè nè dimònnì,
 kuù òò beti di dootitòbè
 kuù òò béi nκε δò: Kuòne bε páíí.

²⁸ Kuù te díndi Isidayεεriβε kè di kari bá tìmatì í di
 kòonnè,
 kuù cǎnné díndi Sakòbu yaàbí nè ibotí tεì,
 kuù te kè fetaafe di pǎa nkubooku tidiitì bè tu tì
 bèdée kè tì bo.
 Kè menà mpàmmè bo.

²⁹ Díndi Isidayεεriβε mbonè kè dè di naati,
 kubotí makù í bo kuù di dònne
 di tú Kuyie ndεεté bèmβε,
 kuù tu di kó kudòpìkù κε di kǎnké,
 ku kó kukpàriseú kuù ò nte kè di na di dootitòbè.
 Di dootitòbè kàrinímu κε yó ndi cíí,

dí mbè nàù.

34

Məyiisi kó mukũũ

¹ Kè Məyiisii deke Nəbo tārì Pisikaa tārì yómmè dīi wetí Sedikoo. Kè ti Yiè nKuyie nhò benke ketenkè keməu, Kaaadi tenkè kəntə kətuəkenè Danni kəke.

² Nefutadii kó ketenkè keməu nè Efadaimmu kəke nè Manansee kəke nè Sudaa tenkè keməu kəntə kətuəkenè dāmèèrì Məditəndee. ³ Nè Nəkebu tenkè kətannè kukó nSuditəē kó kubiriku tipuonti kó dihei, kəntə kətuəkenè Tisoadi. ⁴ Ti Yiè nKuyie nde nhò nàké ke dò: Ke ntenkè nke n do dúnmmè dinùù Abarahammu nè Isaki nè Sakəbu ke dò n yóó duó nkè be yaàbí, n kè nda benkemu kaa kè yànè a nuə. A me nyí yóó ke ta.

⁵ Ti Yiè nKuyie nkóo tōnti Məyiisi de nku Məabu kó ketenkè miəke ti Yiè nKuyie yē nde ndōmmè. ⁶ Kè ti Yiè nKuyie nhò kũnné Məabu kó kubiriku, Bəti Pəə ìkè. Òməù í yé Məyiisi kó kufāti borè nè yíenni.

⁷ Məyiisi do yóó kú ke məkə yəbie ntekdūtè nè sipísidé ndi (120), ké nyóó kú kòo nuə nkpaá wúó nkòò kpeñni. ⁸ Kè Isidayəeribe nkuə mMəyiisi kũũ mMəabu biriku miəke ke dò yewe sipísitāāti. De kó yewe miəke nke bè kəmmúmè o kũũ.

⁹ Məyiisi do ndómmu o nəu Sosuwee Nunni birə ñnkè kè ti Yiè nKuyie nhò pā meyèmmè. Məmmə kè Isidayəeribe nyíé nho kpeṭi ke tũ nti Yiè nKuyie ndo nàké tì Məyiisi.

¹⁰ Kuyie mpāñnāanti náantò məù ténke í buoté Isidayəeribe cuokè, ke dōnnè Məyiisii. Wèè do ə nwúó Kuyie nyìkè ke kù náannè. ¹¹ Wəñwe Kuyie

ndo tōmmè Esibiti kòo dḁ̀ tidiētì okpà̀tì ìkè nè o
tũmbè nè o kḁ̀bε. ¹² Mḁ̀yiisi do dḁ̀̀mu tidiētì tì ãḁ̀
kukḁ̀m̀b̀̀doróo Isidḁ̀yεεribε ìkè.

Bibiri Kuyie Nnààntì Pátírì
The Holy Bible in the Ditammari language of Benin

copyright © 2001 SIM International

Language: Ditammari

Translation by: SIM

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-05-31

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 1 Jun 2022

5e2d0f12-f1d8-567b-bf98-cf1de4599d16